BARIŞI KAZANACAĞIZ

Gençlik daha yaşanacak koskoca bir dünya demektir. Dünyanın yaşatılması da herkesten çok gençleri ilgilendirir.

Saat 20.00'yi biraz geçiyordu. TV'nin düğmesini açtım. Açmamla birlikte olağanüstü coşkulu bir kalabalığın çığlıkları odayı doldurdu. Bunlar 8 yıllık savaşın bitmesini sevinçten oynayarak kutlayan Iraklılardı. Dikkat ettim, kalabalığın neredeyse tamamı gençlerden oluşuyordu. Çılgınca sevinmekte haklıydılar, çünkü 1 milyonu aşkın ölünün ezici çoğunluğu gençti.

Ekrana sığmayan bu görüntüden etkilendim düşünmeye başladım...

Evet, hemen bütün orduların, bütün savaşların temel insan malzemesi genç kuşaktır. Ayakta kalabilmek için en diri, en güçlü ve en dayanıklı olmak gerekir. Bu, insanın komplike bütün kas ve hücrelerinin alarmda olması demektir. Bu nedenle yaşlılar, kadınlar ve çocuklar cephe gerisinde sivil destek olarak değerlendirilirler.

Yüzbinlerce evladını ölüme gönderen bir halkın bile bile "giden gelmiyor acep nedendir" diyerek acısını içine atmasına kayıtsız kalmak mümkün mü?

İnsanların önce askere, sonra savaşa gidişini düşünüyorum. Askerden terhis olurken, anlatılmaz bir zevkle nara atarak başındaki kepi havaya fırlatan arkadaşlarım gözümün önüne geliyor. Bu anın tıpkı bir sporcunun temiz havayı içine çekmesi gibi, özgürlük denen duygunun en yoğun yaşandığı anlardan biri olduğunu sanıyorum. Güney Afrika'da 100'ü aşkın beyaz gencin askere gitmeyi reddetmelerini ve tutuklanmalarını, dünya gençliğine verilmiş bir mesaj olarak çok anlamlı buluyorum.

Düşünmeye devam ediyorum...

Dostlar sohbetinde konuşan, (cezaevinden tahliye olup 42 yaşında askeri götürülen) bir sosyaliste kulak veriyorum: "Doğru, bizim insanımız barışa ilgisiz görünüyor. Hatta içimizden kimileri barışa "Pasifistlik" diye dudak büküyor. Silahlanmaya ve savaşa karşı nefret, yok denecek kadar az. Kore ve Kıbrıs'ta ölen insanlarımız "şehitlik mertebesine" eriştiklerinden değil, nüfusa oranla sayıları çok az olduğu için anaların, gelinlerin feryatları duyulmuyor. Toplum bu iki savaşın acısını yokmuşçasına massetti. Peki daha gerilere gidersek Yemen ve Çanakkale harpleri de böyle mi?

Kışlanın önünde redif sesi var
Açın çantasını bakın nesi var
Bir çift kundurayla bir de fesi var
Adı Yemendir suyu çemendir
Giden gelmiyor acep nedendir

Çaresizlikten yüzbinlerce evladını ölüme gönderen bir halkın bile bile "Giden gelmiyor acep nedendir" diyerek acısını içine atmasına, barışa olan dayanılmaz özlemine bugün bile kayıtsız kalmak mümkün mü? Ya şu dizeler:

Çanakkale içinde vurdular beni
Ölmeden mezara koydular beni
Of, gençliğim eyvah..."

Sohbeti dinleyenlerin tüyleri diken diken. Bunu hissediyorum.

Düşünmeye devam ediyorum...

Savaş denildiğinde gözümde Avrupa halkları canlanıyor. Faşist Hitler ordularının harabeye çevirdiği Avrupa kentleri, yasa boğduğu Avrupa insanları. Ve nihayet dünyanın yeni jandarmasının Hiroşima ve Nagazaki katliamları. Düşmanlarını bile göremeyen yüzbinlerce insan, tüm canlı doğa unutulmaz bir 20 nci yüzyıl mezarlığı olarak önümde duruyor. Türkülerle dahi anlatılması zor, tarifsiz acılar çeken Avrupa halkları bugün barış denilince milyonlar halinde sokaklara dökülüyorlar, kilometrelerce barış zincirleri oluşturuyorlar: "Bir

Devamı 11. Sayfa'da

Gençlik Dünyası
Aylık Gençlik Gazetesi Eylül'88 Sayı 11 500 TL (KDV dahil)

Liseler Açılırken

Duvarları çatlatmak

Yeni öğretim yılında beklentilerimiz daha doğrusu amaçlarımız ne? Bu sorunun yanıtı geçen yıl yaşadıklarımızda saklı.

Liseler açılıyor. 3 ay süren kimisi için dinlence, kimisi içinse çalışmanın devamı anlamına gelen tatil sona eriyor. Sekiz ay sürecek o uzun, yorucu okul dönemi, beraberinde pek çok sorunu da getirerek başlıyor. Yeni öğretim yılında beklentilerimiz daha doğrusu amaçlarımız ne? Bu sorunun yanıtı geçen yıl yaşadıklarımızda saklı. Aslında saklı da değil gün gibi ortada. Bizim amacımız iyiyi daha iyi yapmak değil, kötüyü iyi yapmak.

Amacımıza ulaşmak zor yollardan geçmemizi gerektiriyor. Nedir bu zor yollar? Yukarıda bir yerde "beklenti" sözcüğünü kullandım, aslında bu yanlış. Yanlış çünkü amacımıza ulaşmayı beklemek, başkalarından yardım ummak yoluyla başaramayız. Gençlik 8 yıldır bekliyor, böyle giderse daha nice 8 yıllar bekleyecek. Sonuçta ele ne geçti, kötünün daha da kötüleşmesinden başka. Bunu önlemenin tek bir yolu var; artık beklentinin yerini "eylem"in alması. Eylem, amaca ulaşmak için zor ama kesin ve izlenmesi gereken yoldur.

Nedir iyileştirmeyi amaçladığımız kötüler? Bunlar lise öğrencisinin her gün karşı karşıya olduğu sorunlardır. Depolitizasyon, dayak, çarpık eğitim sistemi, gericilik ve daha niceleri. Liselinin tepesinde onu ezen, robotlaştıran, esir eden bir piramit var; en basit dayakçı öğretmenden, bir maşadan, Milli Eğitim Bakanlığı'na, oradan da daha yükseklere uzayan bir piramit. Onu yok etmenin yolu harekete geçmek ve yanlışlara hayır demekten geçiyor. Yukarıda saydığım sorunları birer araç olarak kullanan bu yükselti, geçen yıl üniversitelerde temelden sarsıldı. Bu duvarın liselerde de çatlatılmasının zamanı gelmedi mi?

Beklenti sona ermeli artık. Çünkü beklentileri amaca dönüştürmek ve o amaca ulaşmak bizim elimizde, hükümetin ve onun uzantılarının değil. Bilgili (!) bir maarif yetkilisinin şu sözü onların düşünüş yöntemini ortaya koyuyor:

Devamı 11. sayfada

KUŞ VURMAK

Bakan Hasan Celâl Güzel Ağustos'un son günlerinde yaptığı basın toplantısı ile ders kitaplarının fiyatlarında % 50 indirim yapıldığını açıkladı. Bu indirimin (8 milyar) referandum ile kesinlikle ilgisi olmadığını iddia etti.(!)

Ne diyelim;

Eğitim Şûrası'nda aleyhimize aldığı kararlardan sonra referandumun yaklaştığı şu günlerde bizi düşünmeye başlayan fedakâr ve cefakâr bakanımıza minnettarız. Ama sormak istiyoruz; sayın bakan, bu küçük taşla içimizden kaç kuş vurmayı umuyor?

REFERANDUM

İflas etmiş bir rejimin ve onun iktidarının bazen aylarla ölçülen kısa zamanlarda dehşetli ihtiyacı olabilir. Özellikle ekonomik göstergeler seçim gibi "kambur"ların bir an önce aşılmasını dayatıyorsa...

Devamı 11. sayfada

24. kardeşlik buluşması

MERHABA SEUL

Florance Griffith Joyner:
Yeni rekorlara doğru

24. Yaz Olimpiyat Oyunları 17 Eylül günü Seul'de başlayacak. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin Kuzey ve Güney Kore arasında oyunların programı ile ilgili uzlaştırma çabalarının sonuçsuz kalması üzerine K.Kore Seul 88'i boykot etti. Başından beri K.Kore'nin talebini destekleyen Küba'nın da oyunlara katılmayacağı açıklanmıştı. Oyunlara Etyopya, Nikaragua, Güney Yemen ve Arnavutluk da katılmayacaklarını belirttiler. 161 ülkenin davet edildiği oyunlarda ülke ve sporcu sayısı olarak rekor bir katılım bekleniyor.

Seul 88 Oyunları yaklaşırken, olimpiyat oyunlarının dünü ve bugünü üzerine okurlarımıza kısa bir derleme sunmak istiyoruz.

ANTİK OLİMPİYATLAR

Olimpiyat oyunları kadar eskiye giden pek az gelenek vardır. Eski olimpiyatların İ.Ö. 776'da başladığına dair kesin belgeler olmasına rağmen bu tarihten de 600 yıl öncesine kadar olimpiyatların yapıldığının pek çok sayıda belirtisi vardı. Pelops tarafından tartiplenen Olimpia'daki oyunların tarihi İ.Ö. 1370'tir. Kuşkusuz bu tarihin yeni arkeolojik tetkikler tarafından kesinleştirilmesine ihtiyacı vardır. Yine de bütün belirtiler olimpiyatların tarihinin 33 asırlık bir dönemi kapsadığını göstermektedir.

Olimpiyat oyunları İ.Ö. 9. yüzyılın ortasında sönümlenmiş fakat Eliz kralı İphitos tarafından canlandırılmıştır.

Bu dönemde savaşmakta olan bütün Yunan halkları arasında geçici bir ateşkes fikri ortaya çıktı. Olimpiyat barışı, yahut Ekecheria, oyunlardan 3 ay önce ilan ediliyordu -ki oyunlar 5 gün devam ediyordu- ve oyunlardan sonra da yarışmacıların kendi yerlerine güvenle dönebilmelerine yetecek kadar sürüyordu.

İ.Ö. 776 yılındaki oyunlar -ki şampiyonun isminin kayıtlara geçtiği oyunların ilkidir-

Devamı 11. Sayfa'da

Demokratik eğitim mücadelesinde

Öğrenci öğretmen dayanışması yaşamsaldır

12. Eğitim Şûrası yasak savma kabilinden bir toplantı olmuştur. Öğretmenler, veliler, öğrenciler şûrada temsil edilmemiştir. Eğitimin asli unsurları dışarıda bırakılmıştır.

12 Eylül'ün "ıslah etmeye" yöneldiği en başta gelen alanlardan birisi kuşkusuz eğitim-öğretim alanı oldu. Eğitimde her türlü akademik-demokratik haklar yok edilirken, öğretmen ve öğrenci dernekleri kapatıldı. 12 Eylül öncesi 200 binden fazla öğretmeni çatısı altında toplayan TÖB-DER'in faaliyeti yasaklandı, daha sonra askeri mahkemece kapanma kararı açıklandı, yöneticiler mahkum edildi, malvarlığına elkonuldu.

Türkiye öğretmenlere örgütlenme hakkının tanınmadığı tek ülke. Grevli-toplusözleşmeli bir sendika hakkının tanınması söz konusu olmadığı gibi, meslekteki öğretmenlerin herhangi bir şekilde, bir dernekte biraraya gelmeleri, örgütlenmeleri yasak.

Öğretmenlerin eğitim sürecinin oluşumu ve gelişiminden dışlandığı koşullar üzerine Gültekin Gazioğlu ile bir söyleşi yaptık. Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER) Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu 1939 yılında Trabzon'un Maçka ilçesi Yeşilyurt köyünde doğdu. İlköğretimini Maçka Merkez İlkokulu, Beşikdüzü ve Cılavuz Köy Enstitüleri ile Trabzon Öğretmen Okulu'nda öğrenim görerek, 1957'de ilkokul öğretmenliğine başladı. Dört yılı bir köyde olmak üzere 9 yıl ilkokul öğretmeni olarak çalıştı. Bu sırada Eğitim Enstitüsü'nü okul dışından bitirerek, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni oldu. 1967'de ortaöğretime geçen Gazioğlu, Bayburt Ortaokulu ve Lisesi'nde, Maçka Ortaokulu ve Lisesi'nde sekiz yıl Türkçe-Edebiyat öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. 12 Mart 1971 askeri müdahalesinden sonra kısa süreyle ilk kez tutuklandı ve beraat etti. 1974 sonrasında Trabzon Milli Eğitim Müdür Yardımcılığı, Ordu ve Rize Milli Eğitim Müdürlükleri görevinde bulundu. Ayrıca TÖS'ün ve TÖB-DER'in Karadeniz bölgesinde örgütlenmesi için aktif çalışmalar yaptı. 1976 ve 1978 TÖB-DER Genel Kurullarında Genel Başkanlığa seçildi. TÖB-DER faaliyetlerinden ötürü pek çok kez hakkında soruşturma açıldı ve tutuklandı, fakat her defasında beraat etti. 1976'dan 1980 askeri müdahalesine kadar Ankara Belediyesi'nde memur olarak çalıştı. 12 Eylül darbesinden sonra tutuklandı, Ankara Belediyesi'ndeki görevine son verildi ve serbest bırakıldı. Daha sonra yurtdışına çıkan Gazioğlu'na "yurda dön" emrine uymadığı için, yurttaşlık hakları kaybettirildi. TÖB-DER, Barış Derneği ve DİSK davalarından hakkında kovuşturma açıldı ve sıkıyönetim mahkemesine verildi. Halen F.Almanya'da siyasi mülteci olarak yaşayan Gazioğlu evli ve üç çocuk babasıdır.

Gazioğlu eğitimin genel durumu ve son eğitim şûrası üzerine sorularımızı şöyle yanıtladı:

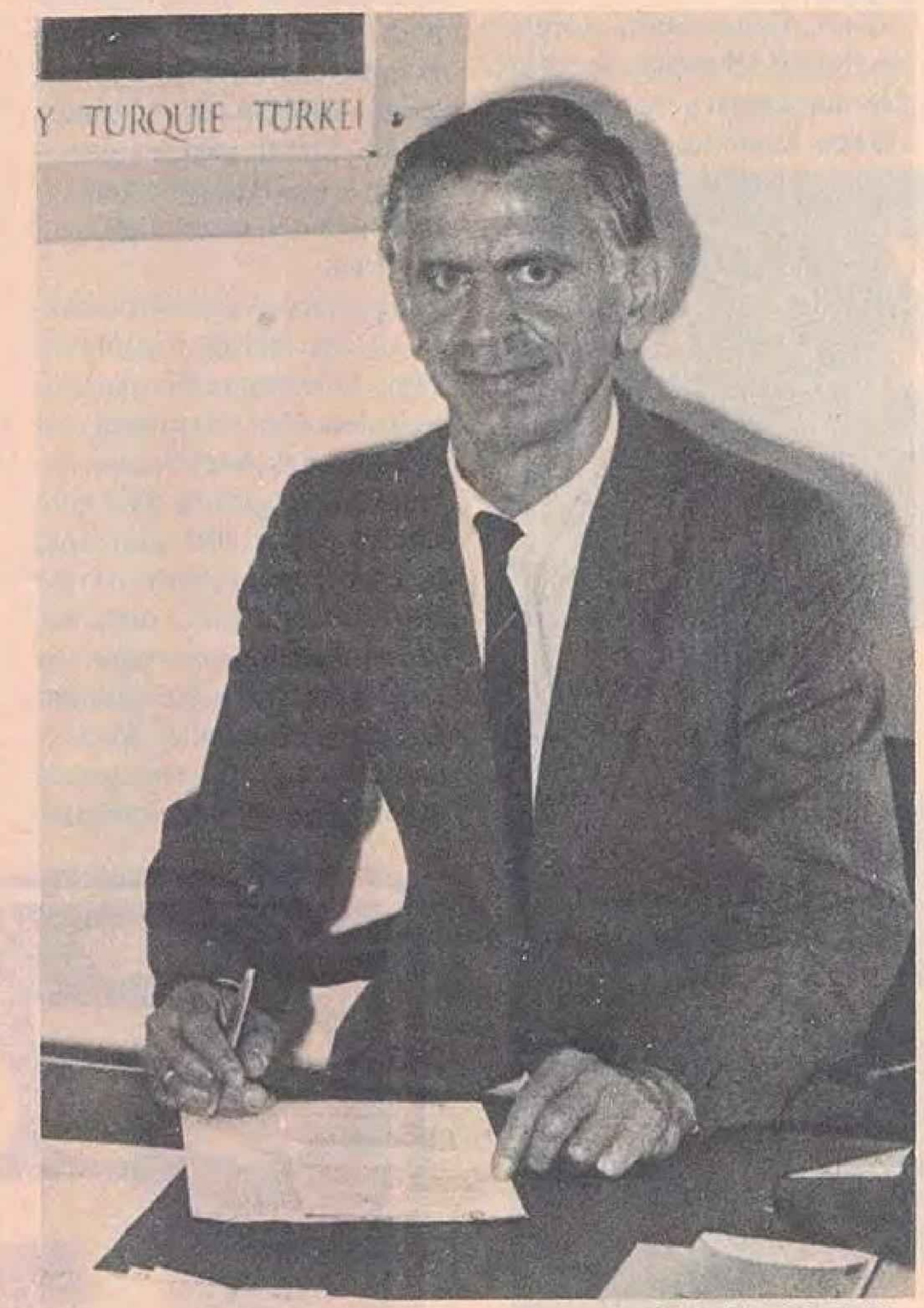
Eğitim şûralarının geçmişi görüşlerinizi kısaca anlatır mısınız?

Cumhuriyet ile birlikte, yeni devletin Osmanlı eğitim düzenini reddettiği, medrese eğitimi yerine, bilimsel bilgiyi amaçlayan laik eğitim düzenine yöneldiği biliniyor. Kapitalizmi tercih anlamı taşıyan "batıya yönelme" eğitim alanında da bir dizi düzenlemeyi gerektiriyordu. Dini eğitim veren okulların kapatılması, Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği), yeni alfabenin kabulü, üniversite reformu vs. eğitim düzenini çağdaş, Avrupa'ya benzer bir düzeye getirme çabalarından kaynaklanıyordu. Tüm bunlara karşın, egemen ittifak içinde feodallerin de yer almış olması, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da duraksamalara, sapmalara, amaçtan uzaklaşmalara yol açmıştı. Köy Enstitüleri'nin başına gelenler bunun en açık kanıtıdır.

Eğitim şûralarına hayat veren kanun CHP'nin tek parti döneminde, kapitalist dünya ile uyumlu eğitim politikaları üretmek üzere çıkarılmıştır. Eğitim şûralarının iki yılda bir toplanması yasaya göre zorunludur. Alınan kararlar tavsiye kararları olup, Milli Eğitim Bakanlığı'na ışık tutmak amacına yöneliktir. M.Eğitim Şûraları toplumun çeşitli kesimlerinin eğitim politikalarına katılımını amaçlar. Böylece toplumsal ihtiyaç ve istemlere uygun, sürekli kendini yenileyen bir eğitim düzeninin yaratılması düşünülür. Ne ki, uygulama bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik olmamış, eğitim şûraları toplanırken demokratik katılımcılık gözardı edilmiş; bakanlık bürokratlarının ve kimi uzmanların hazırladığı tasarıların onaylandığı platformlar oluşturulmuştur.

12. Eğitim Şûrası da böyle göstermelik, yasak savma kabilinden bir toplantı olmuştur. Yasanın açık hükmüne rağmen, Milli Eğitim Şûrası ancak altı yıl sonra toplanabilmiştir. Öğretmenler-öğrenciler-veliler şûrada temsil edilmemiştir. Eğitimin aslî unsurları dışarıda bırakılmıştır. Tartışılan konular, "din eğitimi ne zaman başlasın", "öğretmen yetiştiren kurumlar kime bağlansın" gibi ipe sapa gelmez konulardır. Türk-İslam sentezcilerinin görüşleri -ki M.Eğitim Bakanı Hasan Celal Güzel de bu kesimdendir- ağır basmıştır. Sonunda, din derslerinin uygulamalı bir biçimde ilkokul birinci sınıftan başlaması benimsenmiştir. Yüksek öğrenimi yok eden YÖK düzeni ciddi bir eleştiriye tabi tutulmamış, değiştirilmesi yolunda bir karar alınmamıştır. Öğretmen yetiştiren kurumlar konusunda, Doğramacı ve ekibi ile H.Celal Güzel ve ekibi dehşetli bir kayıkçı dövüşü yapmışlardır. Doğramacı ve adamları bugünkü uygulamanın sürmesini, öğretmen yetiştiren kurumların YÖK'te kalmasını, Hasan Celal Güzel ve adamları bu kurumların Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmasını savunmuşlardır. Biz de diyoruz ki, "siz birbirinizle aynısınız, seçenek teşkil etmezsiniz; öğretmenler için yok birbirinizden farkınız".

Bugünkü iktidar okullara bilgisayarı sokacağını söylüyor; önce demokrasi girmelidir okullara

Gültekin Gazioğlu

Yüksek öğrenim gençliğinin sorunları, paşalar tarafından üniversitelerden çıkarılan öğretim üyelerinin sorunları, özerkliği katleden YÖK düzeni, eğitimin genel sorunları, öğretmenlerin durumu şûrada tartışılmaya değer bulunmadı. Ne yapayım böyle bir şûrayı? Kimin, ne işine yarar?

12 Eylül'le birlikte eğitim sisteminde meydana gelen değişiklikleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

12 Eylül, sendikal ve demokratik hakları, temel hak ve özgürlükleri işlemez hale getirmek, yok etmek üzere tezgahlandı. Uygulama da bu yolda oldu. Türkiye'yi, iç ve dış sermaye güçleri için ucuz emek cenneti yapmak istiyorlardı. Bunu başardılar da.

12 Eylül, eğitimi salt bir şartlandırma aracı olarak gördü. Eğitimin evrensel, insancıl yanı gözardı edildi. Kör bir milliyetçiliğe ırçılığa varan, şovenizme yönelen Türk-İslam sentezciliği eğitime egemen oldu.

12 Eylül, eğitimi salt bir koşullandırma aracı olarak gördü. Eğitimin evrensel, insancıl yanı gözardı edildi. Kör bir milliyetçiliğe, ırkçılığa varan, şovenizme yönelen Türk-İslam sentezciliği egemen oldu. Dinsel şartlanmaların araçlarından biri yapıldı eğitim. Öyle ki, başka hiçbir ders için değil ama, din dersleri için anayasal mecburiyet konuldu. Eğitimin laiklik ilkesi katledildi. Askeri talimatnameler benzeri disiplin yönetmelikleri yürürlüğe konuldu. Yüksek öğrenim kurumları özerklikten tümüyle soyutlanarak orta dereceli okullar düzeyine indirildi. Sıkıyönetim komutanları marifetiyle binlerce öğretim üyesi, öğretmen öğretim kurumlarından çıkarıldı. Kurs, dersane, özel okul vs. yollarla, öğrencilerden çeşitli adlar altında para alınarak, eğitim alabildiğine sömürüye açıldı. Önemli sömürü alanlarından birine dönüştürüldü. Böylece 12 Eyülcüler eğitim yoluyla birkaç kuşağı etkileyerek ve şartlandırarak geleceğe de ipotek koymak istediklerini gösterdiler. Zaten bozuk olan eğitim düzenini, göreli demokratik ve insancıl öğelerinden tümüyle soyutladılar. Ekonomik ve sosyal düzeni ne olursa olsun, dünyadaki bütün eğitim sistemleri, toplumun geleceği için, insanları olumlulaştırmak için çalışır. 12 Eylül sonrası Türkiye'de eğitim sanki insanı yıkmak ve bozmak, olum-

suzlaştırmak için yapılıyor. Doğrusu, bundan daha kötüsü yapılamazdı.

Alternatif olarak önerilen "çağdaş demokratik eğitim"in kapsamı hakkında düşünceleriniz neler? Kapitalizm çerçevesinde eğitimde demokratikleşme ne oranda gerçekleştirilebilir?

Faşist ve teokratik bir eğitim düzeninin alternatifi hiç kuşkusuz demokratik bir eğitim düzenidir. Bunun için Türk-İslam sentezi gibi saçmalıkların yerine, yurt ve dünya gerçeklerine uygun bir eğitim felsefesinin oturtulması gerek. Eğitimin bütün kurumları, planlanması, programlanmaları demokratikleştirilmelidir. Yüksek öğrenim bilimsel, mali ve yönetsel özerkliğe kavuşturulmalıdır. Öğretmen ve öğrenciler yukarıdan verilenleri almak, uygulamak yerine, eğitim sürecine aktif olarak katılmalıdır. Onların görüş ve ihtiyaçları dikkate alınmalı; karar organlarında temsilleri sağlanmalıdır. Eğitimin asli unsurlarını karşıya alan, düşman gibi gören anlayışın ürünü olan mevzuat tümüyle değişmelidir. Öğrenci ve eğitim mensuplarının özgürce örgütlenmesine imkan verilmelidir.

Bu saydıklarım, bugün hemen bütün Avrupa ülkelerinde geçerlidir. Batı Avrupa ile bütünleşme arzusu içindeki Türkiye'nin bugünkü eğitim düzenini sürdürmesi aklın alacağı iş değildir. Bugünkü iktidar okullara bilgisayarı sokacağını söylüyor, önce demokrasi girmelidir okullara. Eğitimin içeriği değişmedikçe, öğrenciler bilgisayardan ne öğrenecekler? Allahın sıfatları, islamın şartı, 32 farz mı?

Eğitim demokratikleşmesi için, toplumun ve devletin demokratikleştirilmesi gerekir. Burjuva anlamda bile bir demokraside bu mümkündür. Ancak bizim ülkemizdeki tekelcilerin başını çektiği egemen güçler asgari demokrasi kültüründen dahi yoksun olduklarından, her demokratik talebi bir saldırı olarak görüp, suçlayarak işin içinden kurtulmaya çalışırlar.

Ya da Türk-İslam sentezi gibi kendilerinin bile ne anlama geldiğini bilmedikleri faşizan saçmalıklara sarılırlar. Bir kere ırkçılıkla ümmetçilikten bir sentez çıkmaz. Elmalarla armutlar toplanamayacağı için son derece miyop, dar görüşlü, faşizmden medet umacak kadar kapitalistlerden çağdaş demokratik eğitim beklemek tam bir hayaldir.

Bu nedenlerle, sorunu demokrasi güçlerimizin mücadelesi çözümleyecektir. Demokrasi bir bütün olarak kazanılınca eğitim de demokratikleştirilecektir. Başta anayasası demokratik olmayan bir ülkede demokratik bir eğitim olamaz. Bu bizi demokratik eğitim mücadelesinin gereksizliği sonucuna getirmemelidir. Demokratik eğitim mücadelesini, genel mücadelenin bir parçası olarak düşünmeliyiz.

Eğitimin demokratikleştirilmesi hedefinde öğrenci-öğretmen dayanışması üzerine ne söylemek istersiniz?

Hiç kuşkusuz, demokratik eğitim mücadelesinde öğrenci-öğretmen dayanışması yaşamsaldır. Her şeyden önce sorunlar ortaktır. Geçen yıl Fransa'da bu dayanışmanın başarı ile sonuçlandığını bütün dünya gördü.

Sadece öğrenci-öğretmen dayanışması değil, demokratik eğitim için tüm demokrasi güçlerinin dayanışması gerekir. Çünkü eğitim herkesi, tüm toplumu, toplumun geleceğini etkileyen bir alandır.

---

18 AĞUSTOS 1988

PENCERE

Öğrenciler Öğretiyor

Kaç günden beri televizyonda görüntüleri sergileniyor; Güney Kore'de öğrenciler eyleme geçtiler; ellerinde taşlar, sopalar, molotof kokteylleri; meydanlarla caddeler birer yangın yeri; gençler polisle çatışıyorlar.

Polis, miğferli, silahlı, coplu, çelik yelekli, kalkanlı, acımasız...

Ne istiyor öğrenciler?

Televizyonda öğrencilerin görüntüleri neden çırpınıyor? Güney Kore'de işçi, öğretmen, memur, köylü, esnaf, bilim adamı, subay, doktor, mühendis, işadamı, avukat, köylü uslu uslu oturuyor da öğrenciler neden ayaklanıyor?

Yalnız Güney Kore'de mi? Kimi zaman Latin Amerika'da, kimi zaman Fransa'da, kimi zaman dünyanın daha uzak bir yöresinde, öğrenci eylemleri toplumun bir numaralı sorununa dönüşmüyor mu?

Ya Türkiye'de?

Tam otuz yıldan beri öğrenciler *"potansiyel tehlike"* değil mi? Şimdiye dek iktidar kaç öğrencinin başını ezdi? Kaçını hapsetti? Kaçını astı? Kaçını sürdü?

Güney Koreli öğrencilere bakıyorum, zavallıcıklar kan ve ateş içinde sırılsıklam; saçlar dağınık, gözler çekik, yüzler korkuyla umudun geriliminde dağlanmış, koşuşuyorlar...

Birini yakaladım:

— *Ne istiyorsun?*

— *Özgürlük...*

Hay Allah, bizim Mehmetçikler Kore dağlarında özgürlük için ölmemişler miydi?

*

Pasifik kapitalizminin teni sarı, gözleri çekik, ruhu feodal, kılıcı samuray. Şimdiden boyutları kavranamayacak bir gelişme yaşanıyor dünyanın öteki ucunda; Yecüç mecüçlar sermaye düzenlerini olmadık bir emrü kumanda zincirinde uyguluyorlar. Güney Kore bunlardan biridir. İnsan kişiliğini ezen, çiğneyen, yok eden, bireyi parasal mekanizmanın çarklarında yiyip bitiren düzene başkaldırmak kimin haddine düşmüş?.. Gencecik öğrenciler bu düzenin buldozerleriyle çiğnenen insanın çığlığını mı yansıtıyorlar?

Neden bütün dünyada öğrenciler öne atılıyorlar?

Eğer öğrenciler olmasa Güney Kore'de neler olup bittiğini kim bilecek? Televizyon ekranlarında bombalar patlamasa, yangınlar çıkmasa, polis göz yaşartıcı bomba kullanmasa, kimin Güney Kore'nin gerçek yüzünden haberi olacak?..

*

Herkes Güney Kore'de yapılacak olimpiyatlara hazırlanıyor.

Pırıl pırıl tribünler, gözalıcı pistler, zümrüt gibi yüzme havuzları, yemyeşil sahalarla bezenmiş olimpiyat alanı, dünyanın her yerinden gelecek sporcuları bekliyor.

Yarışlar başladığında milyarlarca insan Güney Kore'yi büyük bir olimpiyat stadyumu gibi görecek...

Öyle bir ülke ki bal dök yala...

Ancak öğrenciler Güney Kore'nin gerçek yüzünü dünyanın gözleri önüne seriyorlar.

Çekik gözlü genç diyor ki:

— *Yeryüzündeki milyarlarca insan, Bizans'taki mavilerle yeşillerin yarışmalarında kendisini yitiren bilinçsiz halk gibi körleşmesin...*

Dünya bir tuhaf...

İnsanoğlu öğretmeninden öğrenmeye şartlanmıştır. Oysa çağımızda öğrencilerden çok şey öğreniyoruz.

Pasifik kapitalizminin feodal ruhunu, Uzakdoğu sermayeciliğinin çirkin boyutlarını olimpiyat arifesinde öğrenciler dünyaya tanıtıyorlar. Bir kez daha anlıyoruz ki insan haklarının geçerli olmadığı toplumlarda ekonomik başarılar ayıpları örtemiyor.

Zamanında en görkemli olimpiyatı Hitler Almanyası düzenlemişti. 1936'dan anılarda kalan 100 metre şampiyonu Owens'tir. Siyah rekortmenin başarısı, Hitler faşizminin üstün ırk kuramına vurulmuş bir şamar gibiydi...

Ve izi kaldı.

Güney Kore'deki öğrencilerin eylemlerinin izi de geleceğe yansıyacak.

İlhan Selçuk

Eline sağlık İlhan ağabey.

GİRDAP

Memet Güvenç

Şimşek korkunçca patlayıp yağmuru bırakıveriyor toprağın üzerine. Öyle bir yağmur ki dağları sallıyor yerinden. Ve toprağın üstündeki ve yağmurun altındaki insan, anlamsız sesler çıkararak o yana bu yana kaçıp sığınacak bir yer arıyor. Kaçarken her yanı kan içinde kalıyor. Açlık üşümeyi bastırıyor. Bu kavgayı doğa kazanacak gibi...

Ve bir gün, bir arkeoloğun elleri toprağın altından çekip çıkarttığında taş baltayı, çömleği, çubukları, doğayla insan arasındaki kavgayı insanın kazandığını anlıyoruz. Bir mağaraya sığınan insan, şimşekten korunabilmiş, baltasıyla aç kalma sorununu ortadan kaldırmış, çubuklarıyla ateş yakıp soğuktan ölme ihtimaline direnmiştir. İşte insanoğlunun hayatta kalabilme, doğadan bağımsızlaşıp özgürleşme mücadelesinin özü **direnmektir.** Şimşeğe, yağmura, devlere karşı **tek başına,** O'nu kavramak, değiştirmek-dönüştürmek ve açımlayabildiğin ölçüde özgürleşmek diyalektiğidir insanı ayakları üzerinde durduran. Ve insanı topluluk halinde yaşamaya iten de doğaya hakim olmak realitesidir.

Arkeoloğa elindeki baltayı, çömleği sadece bir meta olarak ifade ettiren, doktoru savaştan yana, hukukçuyu idamdan yana kılan ahlâk,insanın önce kendine sonra da mesleğine yabancılaşmasını dayatıyor. Bu ahlâk maddi bağımlılık ilişkilerinin belirlediği sosyallik tipinin ahlâkıdır ve en baştan insanın kendisiyle çelişiktir ve bu çelişki antagonisttir. Bu çelişkiyi yaratan da insanın ta kendisidir.

Çelişkinin çelişki olmaktan çıkıp hayatın gerçekliği olarak algılandığı ve yaşandığı bir verili durumda-maddi bağımlılık ilişkilerinin yaşandığı toplumlarda-arkeolog, doktor ve hukukçu olmanın ayrı bir zorluğu var. Çünkü hepsinin de malzemesi ilk elden insandır. İnsanın hayatını bir ay daha uzatmak için ölüme kayıtsız kalmayan ama öldürmeye ve savaşa kayıtsız kalan doktorun, elindeki baltayla o baltanın sahibi arasında kurduğu tarihsel bağlanımın ve tekrar araştırma yapabilmek için baltayı satmak zorunluluğunu duyan arkeoloğun, insanı savunmanın karşısına cezaevlerini ve idamları koyan hukukçunun önce kendi özüne, sonra mesleğine duyduğu yabancılaşma.

Bu girdabın içinde birey olarak var olan ve özgür bireyden yana olan "ben"in, insanı insan olmaktan çıkartan bu çelişki karşısında ve içinde, insandan yana tavır almam benimle ilk insan arasındaki tarihsel bağlantıdır. O'da ben'de, insanın özgürleşmesi adına önce tek başına, sonra topluluklar ve sınıflar halinde savaşıyoruz.

Bu girdabın içinde özgür bireye doğru gitmenin yolu, girdaba ters yönde dönmektir. Girdaba ters yönde dönmek O'nu ortadan kaldırır. Girdaba ters yönde dönmek tek başına kalmayı göze almayı gerektiriyor. Tek başına kalmak ise doğanın ve tarihin diyalektiğidir. Hayatın her evresinde, ters yönde dönmek, bağımlılık ilişkilerinin yarattığı çelişki karşısında O'na direnenleri tek başlarına dahi olsa mücadele vermeyi getirmiştir.

Unutulmaması gereken şudur: Girdabın içinde O'nu dindirmeye çalışıp denizi öğretmeye ve öğrenmeye çalışan milyonlarca doktor, arkeolog, hukukçu, işçi, köylü ve emekçi var. İşte, ben'in kurtuluşu, girdaba karşı yaşanabilecek en özgür dünyadan yana hep beraber dönmektir. Herşeyin insan için, ancak insan tarafından yapılacağı bilinciyle.

Anadiliniz yasaklansa ne yaparsınız?

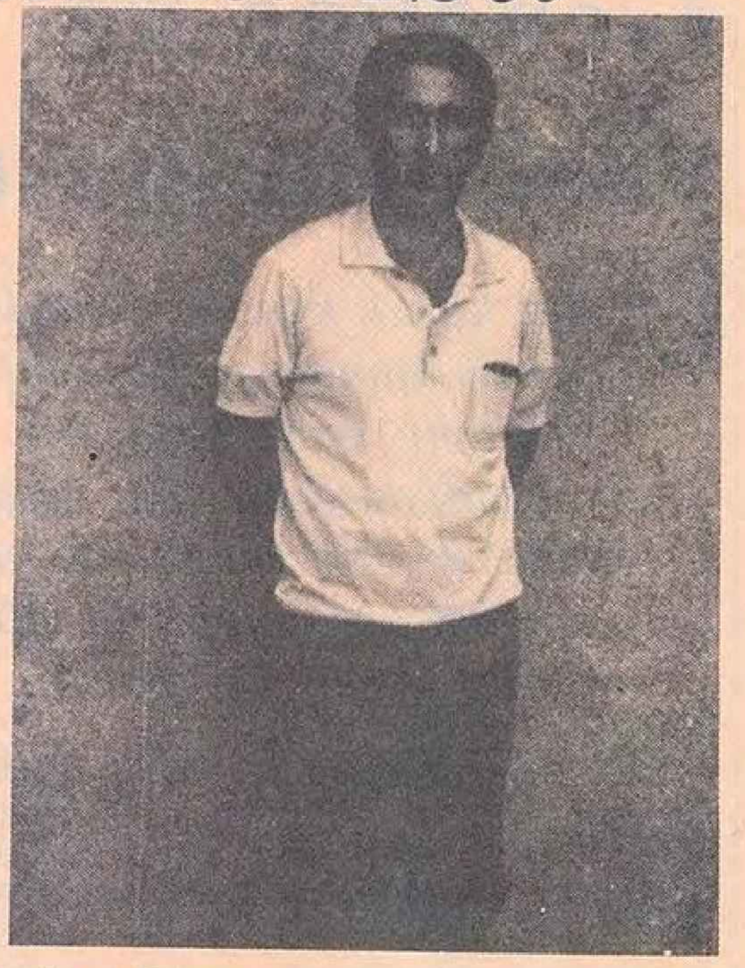
Şayet bir yurtseverin kendi ulusuna biçtiği değer diğer ulusların özgürlüğü ile eşit değilse, · o, milliyetçi bir şarlatandan başka birşey değildir.

Ali Mert

11 Ağustos tarihli Cumhuriyet gazetesinde iç sayfalarda bir haber: ''Özgürlük Yolu davasında Diyarbakır Belediyesi Eski Başkanı Mehdi Zana hakkında Kürtçe savunma yapmaktan yeni dava açıldı.'' Ayrıca Zana'nın avukatı müvekkilinin sindirilmek amacıyla Eskişehir E Tipi cezaevine sürüldüğünü açıklıyordu.

Kişiliğinde ve mücadele yaşamında kendi halkının ulaştığı en yüksek değerleri ifade eden Mehdi Zana, savunmasını niçin Kürtçe yaptığını şöyle anlatıyor: ''Türk halkından ayrı bir Kürt halkı vardır. Biz bir ulusuz. Anadilimiz Kürtçedir. Kürtçe konuşmak en doğal hakkımızdır.''

Sokaktan politikayla ilgisi olmayan insanları çevirip sorsanız: Ana diliniz yasaklansa ne yaparsınız? Sadece Türklere değil Fransız, İngiliz, İtalyan vb. kime sorarsanız sorun, alacağınız yanıt tektir: Dilimi konuşmaya devam ederim ve yasağın kalkması için elimden ne geliyorsa yaparım. Evet, dünyanın her tarafında her gerçek yurtsever, ulusal bağımsızlığın bir parçası olan

Mehdi Zana: Özgürlüğü savunmanın bedelini ödüyor.

ana diline sahip çıkar ve kararlılıkla savunur.

Mehdi Zana'nın da yaptığı budur. Ne pahasına olursa olsun ulusal kimliğine sahip çıkmak!

Mehdi Zana ve ana diline sahip çıkan bütün Kürtler önce ''bölücülük'' suçlamasına maruz kalır, sonra da yasaklanmış bir fiili övmekten cezaya çarptırılırlar. Bu bazen mapuslarda yatmaktır, bazen ipin ucunda sallanmak, bazen de sorgusuz sualsiz delik deşik edilmektir. Cumhuriyet tarihi bunun sayısız örnekleriyle doludur.

Ayrıca 60 kusür yıl boyunca bölücülük ve komünizm suçlamasının eş zamanlı gündeme getirilmesi de tesadüf olmasa gerek. Tıpkı 12 Eylül sonrasında ''Sınıf'' ve ''Kürt'' demenin aynı anda yasaklanması gibi. Artık ırkçı milliyetçilerin Kürt ulusunun yokluğuna dair ürettikleri gülünç teoriler, bizzat bu yasakla iflas etmiştir. Çünkü olmayan bir şeye yasak konulmaz.

10 milyonu aşkın bir kitlenin, ana dilini özgürce konuşma hakkı başta olmak üzere, tüm ulusal demoratik taleplerine destek olmak, sanıldığı gibi sadece enternasyonalist sosyalistlerüne düşmez. Bu görev en başta ulusal bağımsızlık ve özgürlüğe düşkün Türk yurtseverlerine düşer. Şayet bir yurtseverin kendi ulusunun özgürlüğüne biçtiği değer diğer ulusların özgürlüğü ile eşit değilse, o milliyetçi bir şarlatandan başka bir şey değildir. Yurtseverlikle milliyetçiliğin bağdaşamıyacağı nokta, ulusların özgürlüğünün ve hak eşitliğinin yerel değil evrensel olduğu gerçeğidir. Tıpkı bir insanın haklarının dünyanın her yanında aynı olması gerektiği gibi.

Kazananlar ve Kaybedenler

Üniversite seçme sınavı sonuçları Ağustos ayının başında açıklandı. Sınav sonuçları gencecik insanların, tam bir yıldır gecelerini uykusuz, gündüzlerini tedirgin eden bir kabusun da sonlanması oldu önce. Ancak kaybedenlerin üzüntüleri ve kazananların sevinçlerindeki soğuma giderek sınav gerçeğinin ne olduğu üzerine düşünmeye fırsat veriyor artık.

600 binden fazla öğrencinin elene elene sadece 110 bininin herhangi bir yüksek öğrenim kurumuna kaydını yaptırabilme şansına sahip olması, 'kazanan' öğrencilerde nasıl bir sevinç yaratıyor acaba? Her beş öğrecinin okuyamaması adına sahip olunan bu şans öğrenciyi baştan sarıp sarmalayan acı bir duygu olsa gerek.

''İlk üç sırayı paylaşan öğrenciler, sınava bilgisayarla hazırlandılar. Sınavı kazanan öğrencilerin çoğunluğunu dersaneye devam edenler oluşturmaktadır. Özel okul ve kolejde okumak sınavda büyük avantaj.'' Bunlara benzeyen, birçok gazete cümlesini daha buraya aktarmak olası. Ve bütün bu cümleler eğitimin niteliği hakkında bir sonuca varmamız için veri oluşturmaktan öte bir anlama sahip. Eğitimin her insanın en doğal hakkı olmadığını gösteriyor öncelikle.

Kendi çabalarıyla, ailesinin en son imkanlarını zorlayarak ''okuyup adam olmak'' ise tarihe karışmak üzeredir. Öyle ki bu aile, ''Şansı yaver gitmiş'' öğretmeni eksik olmayan, İzmir, İstanbul, Ankara... gibi birkaç il merkezinde olma şartlarından herhangi birine sahip değilse, çocuğunun adam olma ihtimalini okumanın dışında aramak zorundadır.

Üniversite öncesi eğitimin tamamen paralı duruma getirilmemiş olması, bugün sadece bir yanılsamadan ibarettir. Paralı okullara gidemeyen öğrencinin eğitimini tamamlama şansının yok ederecesine düşmesi, herhangi bir dersaneye devam edememesi halinde de aynı akıbetle karşı karşıya kalıyor olması... Bütün bunların bir tek anlamı olabilir: Paranız yoksa okuyamayacaksınız.

Böylece gençliğin üniversitede okuma hakkı, yani mühendis, avukat, doktor olma hakkı paranın tahakkümü altında yokedilmiş oluyor.

Zor bir seçim

Tülin Özgür

Genç kızlar size ne hatırlatır? Magazin basınının ilk sayfalarını. Fuhuş sektörünün sermayesini. Geleceğin anaları. Sevgilisi için intihar eden gözü kör aşığı. Utangaç, yere bakan, yüzü kızaran masum bir insanı. Sabah saat altıda kalkan, saçını zor tarayan, 12-13 saat güneş görmeyen, hava almayan atölyelerde çalışan yorgun, boş bakışları. Tüm yaşamının üniversitenin hangi bölümü olursa olsun kazanınca kurtulacağını sanıp hayaller kuran birini. Kaneviçenin en ağır modelini, boncuklu tülbentin kırk çeşidini, çapa marka dantel ipliğiyle yapılan dantel takımlarını çeyizine koymak için gece yarılarına kadar çabalayan, bunun aynı zamanda daha iyi talipler getireceğini düşleyen taşralı kızı. Filistin direnişine destek olmak için yapılan gösteriye katılıp saçlarından yerlerde sürüklenen, küfredilen coplanan öğrenciyi. Güzellik yarışmalarını. Modayı. 13 yaşında sandinistlere katılan savaşçıyı. Büro elemanı aranıyor ilanına, telefona bakacak vasıfsız eleman ilânına 'acaba sorularıyla giden, 80.000 lira maaşa evet demek zorunda kalan 18 yaşında lise mezunlarını. Zeki trikonun, KOM'un mayosuyla güneşlenen hurileri. 12 Eylülle tutulup yıllarca yatanları. Müebbet alanları. Beraat edenleri. Gelecek sözünü duyunca gözlerinde okunan çaresizlikleri. Ne olmak isterdin sorusuna ''evlenip iyi bir yuva sahibi olmak'' cevaplarını. ''Benim okumam yazmam yok''ları. İlk rujları. İlk göz kalemlerini. İlk ince çorapları. İlk kaçamakları. İlk kitapları. İlk yalnız kalmak istemeleri. İlk ben kimim soruları. Ne yapabilirim soruları.

Böylesine farklı kesimlerde olan, farklı sorunları olan, farklı çıkış yolları arayan milyonlarca genç kız. Geçmişi, gelenekleri, yaşam biçimlerini, geleceği sorgulamalı. Gelişmenin dinamiği buradadır. Bugün tüm bu farklı koşullardaki genç kızlarımıza geçmiştekine yakın, bazan aynı seçenekler dayatmakta yaşadığımız düzen. Soru buradadır.

Seçimini bilinçli yapabilecek mi?

Genç kızlarımız kendisine verilen role razı olup sadece evinin kadını ve çocuklarının annesi mi olacak? Yoksa toplumsal ve siyasi hayatın deviniminde gerçek yerini mi alacak?

Düzenin belirlediği, öyle uygun gördüğü seçeneklere evet denecek midir? Dün devam edecek midir? Kız çocuklar bebekle oynayacak, evde kalacak mıdır? Kadınca işlere, kadınca davranışlara, evinin kadını olmaya yönlendirilecek midir? Yemek yapmak, temizlik, çocuk ve daha birçok ''kadınca iş'' gerçekten ondan mı sorulur? Toplumsal yaşamın her alanında yapamayacağı işler var mıdır? Gelişmesinin önündeki her türlü engelin kaldırılmasında aktif görev alacak mıdır? Örnek olarak: kız makinacılar aranıyor, büroya sekreter, temizlikçi bayan, bankaya memure, hemşire, muhasebe yardımcısı bayan... vs. mantığına karşılık eğitim, idareci bayanların olduğu bir düzen için ne yapacaktır?

Genç kızlarımız için bugün yarınının kararlarını vereceği, yaşam biçimini belirleyeceği; okuyor olsa bile sonuçta kendisine verilen role razı olup sadece evinin kadını, çocuklarının annesi mi olacaktır veya toplumsal ve siyasi görevlerinin bilincinde olarak hayatın içinde yerini mi alacaktır?

Soru tüm karmaşasına rağmen açıktır da. Geleceği bu zor seçim belirleyecektir.

İnfaz nasıl yakılır?

Adalet Bakanlığı bütün cezaevlerine genelge yollayarak ''cezaevlerinde disiplin sağlanması ve farklı uygulamalara son verilmesi'' amacıyla ''tek tip elbise'' uygulamasına tekrar başladı.

Bilindiği gibi daha önceki açlık grevi ve ölüm oruçlarında birçok ilerici - devrimci insan hayatlarını kaybetmişti. Şu anda da cezaevlerinde bulunan insanların büyük çoğunluğu yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 1/8/1988 tarihinden beri tek tip elbiyesi protesto etmektedir.

Öyle ki 435 kişinin bulunduğu Bursa Cezaevi'nde sadece 16 tutuklu ''tek tip''i kabullenirken bu sayı Eskişehir Cezaevi'nde yirmiyi geçmemektedir. Çanakkale Cezaevi'nde ise 190 kişi ''tek tip elbise'' uygulamasına karşı çıktıkları için disiplin ve kınama cezaları almıştır.

Bir tür baskı ve psikolojik işkence yöntemi olan ''tek tip elbise''ye karşı çıkanlara verilen cezalar da düşündürücüdür. İnfaz yakma aracı olarak kullanılan bu uygulamanın insan haklarına aykırılığı kadar, daha öncesinde canlar verilerek kazanılan hakların da gaspedilmesi açısından, hukuka da aykırıdır.

Ülkemizde yaratılmak istenen tek tip insan modelinin cezaevlerinde ''tek tip elbise'' biçiminde somutlanması aslında belli bir zihniyetin ürünüdür. Ancak çürümeye yüz tutan bu zihniyet yine karşısında onurlu ve kitlesel bir direniş bulmaktadır. Çünkü daha öncesinde sadece sol görüşlü olarak bilinen insanlar tarafından protesto edilen bu uygulama, artık cezaevlerindeki tüm insanların ortak hedefi haline gelmiştir.

YAŞADIKÇA

Soyuna Düşkün Olmak

Erhan Rasim Yücel

Gündelik hayat bilgisine saplanıldığında, Thomas Hobbes'un ''insan insanın kurdudur'' (homo homini lupus) sözü, insanoğluna pek veciz bir ifadeymiş gibi gelse de, tarihsel olarak çürütülmesi kolay bir yaklaşım tarzıdır bu. Çünkü, meselâ onbinlerce yıl önce insan-primat ve daha sonraları kabile insanı, doğaya karşı verdiği ölüm-kalım mücadelesinin yanında, bir de toplumsal mücadele gibi bir lüksü taşıyamıyordu. O zaman insan için özsel olan işbirliği ve ortaklaşmaydı. Son zamanlarda çok sık kullanılan bir kavramla ifade edersek, ''global (evrensel) sorunların'' hâlli için çalışmak, türün soysürdürmesinin şartıydı.

Sonra *ne olduysa oldu,* -üretici güçlerin gelişmesi, insana o andaki ihtiyaçlarını karşılamak için ihtiyaç duyduğundan fazlasını yani artı -ürün'ü vermiş olabilir- ta 17. yy'da Hobbes'a, insanın insanın kurdu olduğunu düşünderecek, insanın insana, kurdun insana yapamayacağı vahşilikleri yaptığı bir dönem açıldı.

Mamafih, insan kabile hayatı sürerken de, türdeşine bugün bizim ''sadizm'' olarak nitelendireceğimiz şekilde davranabiliyordu. Hindistan'da Lhota Naga kabilesine ilişkin gözlemler yapan Frazer şunları anlatıyor: *''Bu insanlar için karşılaştıkları başka kabile insanlarının kafalarını, ellerini ve ayaklarını doğramak ve sonra bunların sivrilttikleri uçlarını, iyi bir tahıl ürünü almayı sağlamak için tarlalarına dikmek olağan bir töreydi. Onlara karşı hiçbir kötü niyet taşımıyorlardı. Bir keresinde bir çocuğun canlı olarak derisini yüzdüler, bedenini parçalara ayırdılar ve köydekilere dağıttılar; herkes aldığı eti kötü talihi saptırmak ve bol tahıl elde etmek için kendi mısır kilerine yerleştirdi.''* (''İnsanlık Kavramının Çerçevesi Çizilebilir Mi?'', Uluğ Nutku, Düşün, Nisan 85, s.67-68) Alıntıyı yaptığım makalenin yazarı Uluğ Nutku, Frazer'den yaptığı bu alıntının ardından şunları yazmış: *''Bu örnekten elde edilecek tanım da şöyle olacaktır: İnsan ürün almak için türdeşini keserek, kemiklerini tarlasına diken ve etini kilerde saklayan varlıktır.''* (a.g.y.)

Ancak kabile insanı genel bir ''insanlık'' kavramından ve somut bir ''insan'' tarifinden mahrum olduğu için, onun yaptığı hiçbir şekilde ahlâk ve insanlık dışı değildir. Frazer'in de dediği gibi, ''kötü bir niyeti yoktur''; sadece henüz soyutlama ve kavramlaştırma kabiliyeti edinememiştir, o kadar.

Kabile insanının yaptıklarından sorumlu tutulamayacağı besbelli ama ya günümüz insanı?

Silah teknolojisinin, örgütlü öldürme tekniklerini, insan soyunu karşısına alarak mükemmelleştirdiği bir dünyada yaşıyoruz. Bu teknolojinin üreticisi, genel bir insanlık idesine sahip olan insandır.

Toplumsal-sınıfsal çelişkinin bir ürünü olarak sürekli geliştirilen silah teknolojisi giderek kendini üreten amaçtan bağımsızlaşma eğilimi içerisine giriyor. Çünkü herhangi birinin kaza sonucu düğmeye basması halinde, düğmeye basan da dahil, insanlık topyekün karanlığa gömülecek.

Her hal ve şart altında sınıflar, ülkeler, uluslar vb. arasındaki silah kullanımı, en azından silahı kullanan tarafın kendi varlığını güvence altında hissetmesine bağlı olarak gerçekleşir. Geri tepecek bir silahı kimse kullanmak istemez. Çünkü bu düpedüz intihar olurdu.

Buna rağmen, dünyamızda bugün topyekün bir intihar hazırlığı olanca irkilticiliğiyle sürüyor. Gerek ''esnek mukabele stratejisiyle'', gerek ''SDI projesiyle'', gerekse ''neoglobalizm'' vb. ile özel, sınıfsal olan'a takılan bir taraf, genel, insansal olan'ın hep üzerinden atlıyor. Doğaldır ki, bu tutum Lhota Naga kabilesinin soyutlama ve kavramlaştırma kabiliyetine denk düşüyor.

Öyleyse soyuna düşkün olanların, bu tarafın takıldığı ''sınıfsal olan'' sorununu bir yandan ihtiyaç duyulan bir hızda çözerken, öte yandan da bu sorun sanki hiç çözülmeyecekmiş gibi Lhota Naga kabilesinin dünyaya bakışını değiştirmeye çalışmaları gerekiyor.

Dünya ölçeğinde tarih-öncesini yaşayan insanın, gene dünya ölçeğinde belki de en son sosyo-ekonomik formasyondan da önce, evrensel bir suje olarak kendi tarihine geçebileceği bir kavşak noktasında duruyoruz. İçinde bulunduğumuz anın gereğini yaklaşık iki yüzyıl önce Immanuel Kant şöyle tarif etmişti: *''Öyle eyle ki, sen insanlığı, hem kendi kişiliğinde hem de her insanın kişiliğinde her zaman amaç edinesin, hiç bir zaman araç edin meyesin.''*

Evet, ya Kant'ın sözlerine kulak vereceğiz, ya Hobbes haklı çıkacak..

1 Eylül Dünya Barış Günü'nüz kutlu olsun.

Irkçı rejimle kol kola

Güney Afrika'da ırkçı rejimin insanlık dışı uygulamaları tüm dünyada geniş tepkiler uyandırırken, Türkiye'deki yönetim apartheid'çılarla işbirliğini sürdürüyor. Bilindiği gibi Güney Afrika'da siyah halkın yükselen özgürlük mücadelesi tüm dünya kamuoyunca destekleniyor ve bu dayanışma kapitalist ülkelerde hükümetleri ırkçı yönetime karşı ekonomik yaptırımlar uygulamaya zorluyor. Birleşmiş Milletler ve B.M. bünyesindeki çeşitli ihtisas organı ve örgütlerinde Güney Afrika'daki ırkçı rejimin ticaretten spora kadar her alanda tecritine yönelik kararlar kabul edilip, uygulamaya konuluyor.

İngiliz Uluslar Topluluğu'nun ırkçılıkla ilgili düzenlediği bir toplantıya sunulan raporlara göre, (kamuoyunun baskısıyla Güney Afrika'ya karşı ekonomik yaptırım uygulanmasına gönülsüz de olsa ABD ve diğer Batılı ülkelerin katılmaya başlamasından bu yana) Güney Afrika'nın ihracatı 1987 yılında 1985'e kıyasla % 7 oranında azaldı. Durum böyleyken ırkçı Güney Afrika ile ticareti artıran İsrail, Güney Kore, Tayvan vb. ülkelerin bulunduğu çok az sayıda ülkenin arasında Türkiye'de bulunuyor. Türkiye'nin 1987 yılında Güney Afrika'dan yaptığı ithalat 1985'e kıyasla % 132 arttı. Türkiye'nin özellikle kömür, demir-çelik ithalatında artış kaydedildiği görülüyor. Bir başka deyişle, kendi ülkesinde işçilerin tüm haklarını fiilen yok eden Türkiye'deki rejim, Güney Afrika'daki kömür madenlerindeki direnişi de etkisizleştirmek için elinden geleni yapıyor.

Güney Afrika halkının ırkçı rejime karşı özgürlük mücadelesiyle dayanışma, bu çirkin işbirliğini teşhir etme ve karşı koyma görevini somut biçimde gündeme getiriyor.

"Şiir"in Terkedilişi

Tayfun Tunç

Bireyin yaşadıklarını, duyumsadıklarını, umutlarını yazması onun en doğal hakkıdır. Kaldı ki insanlarımızın büyük bir bölümü şu ya da bu şekilde (belki ilk aşkını yaşadığı sıralarda, belki de bahar yeşilinin engel tanımayan coşkusu içinde) "şiir" diye adlandırdıkları yazılar yazmışlardır. Bu yazılanlar, yazanın iç dünyasını yansıttığı ve bazı öznel duygularına seslendiği için yazan açısından çok değerli olabilir.

Bu tür şiirlere sözümüz yok. Olamaz da.

Ancak şiirler sanat adına kitlelere ulaştırılıyorsa durum farklılaşır. Çünkü artık şiir, onu yazan bireyin yörüngesinden çıkmıştır.

...

12 Eylül ile birlikte binlerce insan hapishanelerle tanışmak zorunda bırakıldı. En verimli çağlarını baskı ve sindirme politikasının yoğun bir şekilde uygulandığı hapishanelerde geçiren bu insanlar, öfkeyi ve umudu dizelediler. İşte bu düzlemde, onlarca şair, yüzlerce şiir yaşanan gerçeğe tepki olarak ve özellikle belirtiyorum, sanat adına kitlelere ulaştırıldı.

Özgür (!) yaşayanın öğrenme istemi ve dile getiremediği haykırışı duymak çabası doğrultusunda kabul gören şiirler, başkaldırırken bile fatalizmi elden bırakmayan şarkıcılar tarafından da onaylanınca ortaya "Hapishane Edebiyatı" mı sorusunun çıkması kaçınılmaz oldu.

Bu tartışmaya başka bir yazıda girme hakkımı saklı tutarak "yazmak" ve "12 Eylül sonrası yığınsallaşan şiirler" üzerine bir kaç söz söylemek istiyorum.

Sanatsal anlamda yazmak, yaratmaktır.

Yeni nesnelerle, yeni insanların yeni sevdalarıyla yepyeni bir dünya, hatta dünyalar yaratmaktır.

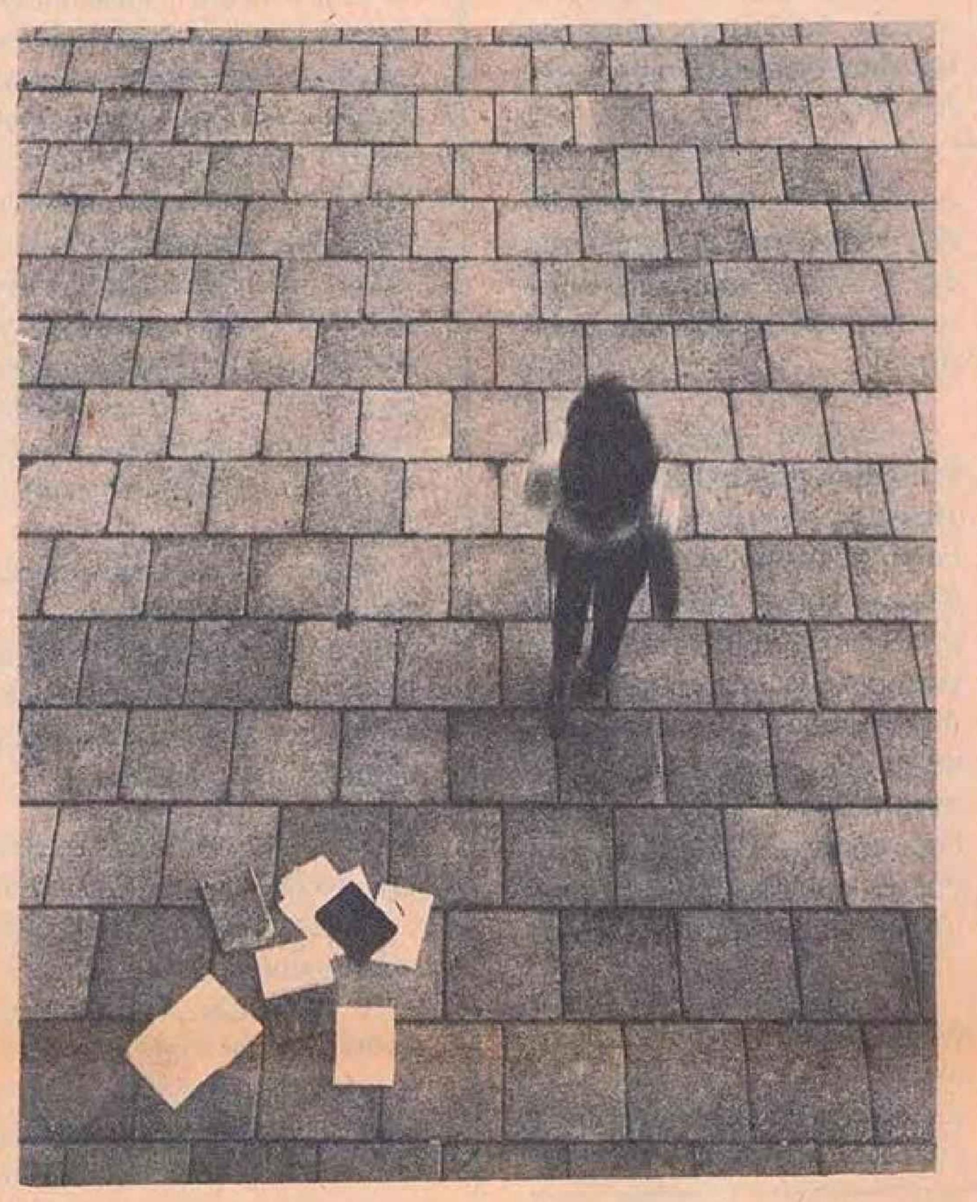
İnsanların robotlaştırılmaya çalışıldığı, yaratımın hammaddesi düşüncenin parmaklıklar arkasına atılmak istendiği günümüz Türkiyesi'nde "yazmak" ne denli güçleşirse güçleşsin (bu tartışmaya açıktır) önümüze sanatsal nitelikten yoksun şiirlerin sunulmasını getirmemelidir. Kaldı ki kapitalizm, yapısı gereği kültürel yozlaşmayı primlendirmektedir. Bu sürecin ülkemizde sekiz yıldır daha da hızlı işlediği gözönünde bulundurulursa, sermayeye muhalif sanatın emin ve etkin adımlar atması gereği ile karşılaşırız.

Salt suskunluğa tepkiyi dile getiriyor diye estetik değerlerden arıtılmış şiirlerin kitlelere götürülmesi, bu tür şiirlerdeki öfke ve umudun olumlu yanının sokaktaki insanı çekmesi (ki ciddi anlamda sanat alıcısı kitle ve bunun geleneği maalesef oluşmamıştır) sanat anlayışının uç noktalara sürüklenmesine neden olmaktadır.

Ülkemizde dünya edebiyatının sağlam bir parçası, Nazım Hikmet gibi büyük bir şairin sonrasında bu tür şiirin ortaya çıkabilmesi düşündürücüdür. "Çocuk doğurur gibi" şiir yazdığını söyleyen bu büyük sanat işçisinin yanında böylesi bir vulgerliğe ve yavanlığa düşülmesinin hiç bir haklı mazareti olamaz.

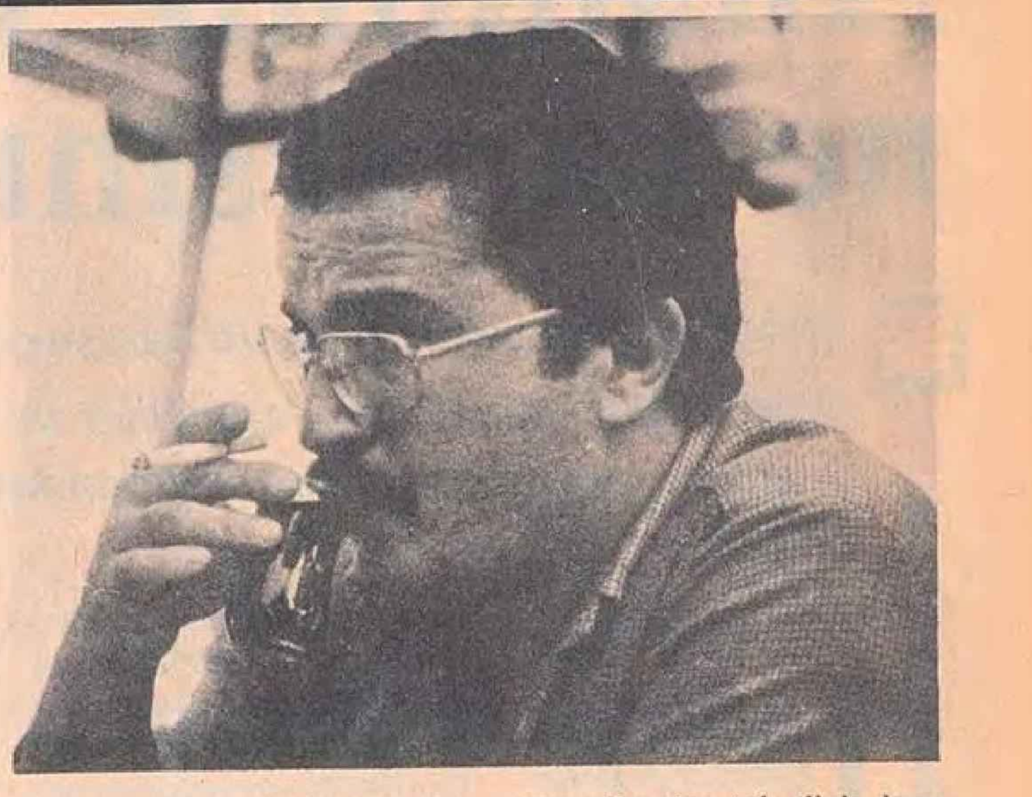
Tıpkı müzik, sinema, roman gibi gerçeği şiirle de anlatmak istiyorsak şiirsel söyleme olağanüstü titizlik göstermeliyiz.

12 Eylül sonrası yığınsallaşan şiirlerin ilk sinyallerinin bu yönde olmaması Türk şiirinin geleceği açısından hiç te iç açıcı değildir.

GENÇLER İÇİN YAZDILAR

Gençliğe ve yaşlanmağa dair

Her kuşak kendini yitik kuşak olarak anmaktan hoşlanır. Yitirilmiş birşeylerin, bir yaşanmamışlığın tadı vardır bu sözlerde. Ne var ki son yirmi yılın gençliği her anlamıyla yitip gitmiş bir iki kuşağı barındırdı.

Tuğrul Tanyol

Benden bu yazıyı yazmam rica edildiğinde bu denli zorlanacağım hiç aklıma gelmemişti. Bu zorluk, bir gençlik dergisine ille de gençlikle ilgili bir yazı yazılması gerekirmiş gibi bir duyguya kapılmamdan kaynaklanıyor. Şartlanma dedikleri şey bu olsa gerekir. Ne kadar uğraşırsam uğraşayım aklıma başka bir konu gelmiyor.

Kendi gençliğimi düşünüyorum (aslında elimi atsam, uzanıp değecek kadar yakınım ona), yani şimdi, on-onbeş yıl geride kalan günlerimi. Gençlik ve yaşlanmaya başladığını hissetme arasındaki o ince çizgiden ilerlerken bir şeyleri yitirmiş olmanın bilincine de varıyor insan. Ne çok şey yazıldı bu konuda, ne çok şiir... ama okumak hiç birşey anlatmıyor; ya da ancak yaşandıktan sonra, yaşanırken değer kazanıyor o okunanlar. Necatigil'in o güzelim dizesinde olduğu gibi: *asıl şiirler bekler bazı yaşları.*

Çocukluğumda, ilkgençlik yıllarımda okulun ve derslerin ağır yükü altında ezilirken ilerideki yılları sayardım tek tek. On yedi yaşına gelmeyi bir kurtuluş olarak görürdüm. Ne garip, insan ancak ilerideki yılları sayabiliyor, bilinmezliği ve belirsizliği. Geriye sayış ise ancak, çoğu unutulmuş olan anıları getirebiliyor. Zaten bir yerden sonra, insan hayatının bir yerinde, birden, ne çok anısının birikmiş olduğunu farkediyor. Sanırım gençliğin sona erişiyle aynı zamana rastlıyor bu. Daha başka şeyler de oluyor bu zaman diliminde: nicedir tanıdığınız sizden yaşlı birinin on, yirmi, yirmi beş yıl öncesini düşünebiliyorsunuz; birlikte yaşadığınız (ayrı ayrı olsa da) bu yıllar sizin için değer kazanıyor; ben on yaşındayken, o yirmi beşindeymiş diye düşünüyorsunuz. Ve onun için duyduğunuz acı aynı zamanda sizin acınız da oluyor. Ya da şunları duyumsuyorsunuz: vücudunuzun yıprandığını, gücünüzün eksilmeye başladığını; eskiden sizi hiç korkutmayan şeylerden dehşete kapılıyorsunuz. Galiba önce dişlerle mi başlıyor sorun? Sonra hiç alışık olmadığınız beden ağrıları. Ama yine de en korkuncu, hele yaş otuz beşe ulaşmışsa (Cahit Sıtkı'yı çok iyi anlıyorum), bir bu kadar daha yaşayabilir miyim endişesi. Zamanın, günlerin, ayların hızla akıp gitmesi...

Bütün bunları neden yazıyorum? Bu konuda ortak duyarlığa sahip olmadığımızı bile bile. Genç biri için bütün bunlar hiç birşey ifade etmez, biliyorum. Bütün bunları belki de şu çok sıradan düşünceye varmak için yazıyorum: gençliğinin kıymetini bilmeli insan.

Oysa gençlik insanın tadına varamayacağı kadar zor bir dönem. Çocukluktaki aile beklentileri, gençlikte yeni beklentilerle buluşuyor: okul, çevre, gruplar, alt gruplar; hepsi kişiden birşeyler bekler ve genç adam bu beklentileri karşılamak için didinir. Öğrenmek, dünyayı tanımak, kendini kanıtlamak zorundadır. Bu kadar ağır yüklerin, insanın en mutlu olabileceği, en dinç, en hayat dolu dönemine rastlaması kuşkusuz büyük bir talihsizlik. Gençliğini yaşamadan yaşlanan o kadar çok insan tanıyorum ki. Oysa eski bir Fransız şarkısındaki şu sözler: *gülümsemeden çocukluğu terkediyoruz, bilincine varmadan gençlik uçup gidiyor.*

Bütün bu ağır yüklerin arasına genç insan aşkı sığdırabilmelidir, diye düşünüyorum. Çünkü bu ikisi ancak ve ancak eş zamanlı olarak yaşanabiliyor.

Gençliğini elinden kaçırmış olan ve bunun ansızın bilincine varan kişi bir daha geri gelmeyecek o günlerin özlemiyle tutuşur. Ve kim ne derse desin dünyamız bir yaşlılar dünyasıdır. Çünkü gençlik karşısına çıkarılan tek silah deneyimdir. Deneyimin önemini asla yadsımıyorum, ama bunun ardında, yaşlıların gençlere karşı duydukları ve kendilerinin de farkına varmadıkları kıskançlık dolu bir sevgisizliğin izlerini görüyorum. Her ne kadar, gençlerin yarının umutları oldukları söylense de, gençliğe kuşkuyla bakılması, gençlerin sürekli itilip kakılmaları siyasal ve toplumsal nedenlerden kaynaklanıyor olsa bile, ben bütün bunların ardında o kıskançlığın kamçıladığı sevgisizliğin de yattığını düşünmekten kendimi alamıyorum.

Her kuşak kendini yitik kuşak olarak anmaktan hoşlanır. Yitirilmiş birşeylerin, bir yaşanmamışlığın tadı vardır bu sözlerde. Ne var ki son yirmi yılın gençliği her anlamıyla yitip gitmiş bir-iki kuşağı barındırdı. Bütün yukarıda saydığım beklentilerle ezilmekle kalmadı bu gençlik; siyasal ve toplumsal bir kaosun içine sürüklendi, parçalandı, soruşturmalara uğradı, hapishanelerde yattı, öldü... Geride gençliğini hiç yaşamamış bir insan topluluğu kaldı. Bence işin en trajik yanı bu.

Ama yine de, bütün kötü anılarda bile özlenecek bir yan var. Ve insan bunu ancak yaşlanarak anlıyor.

Kitaplar, Gençler...

Gençlik Dünyası yöneticileri bana 12 Eylül'ün "sene-i devriyesi" sebebiyle 12 Eylül, gençlerimiz ve kitap okuma alışkanlıkları çerçevesinde, üç genç arkadaşımla yapılması düşünülen bir söyleşiyi yönetme görevi verdiklerinde, ilk düşüncem, ne yapıp ederim de, söyleşide 12 Eylül olgusunun gençlerimiz açısından bu tip konularda yarattığı "doğal mazeret"i olabildiğince geri plana ittirebilirim, olmuştu. Çünkü 8 yıllık 12 Eylül'ün üzerimizdeki nesnelliğini zaten çok iyi biliyorduk. Peki ama biz, bu nesnelliğin kendi payımıza düşen küçük bir parçasını yaşayan bireyler, gençler olarak, eksikliklerimizin sorumluluğunu tamamıyle 12 Eylül'ün üzerine atmayacak kadar olgun davranabiliyor muyduk? Her şeyden önce kendimize karşı samimi miydik? Hatalarımızı rasyonelleştirmek ve kendimizi "savunmak" için, küçük de olsa yalanlar söylüyor muyduk? Ne kadar çok okursak okuyalım, her zaman az okuduğumuzun bilincinde miydik? Yoksa biraz sıkışınca içinde bulunduğumuz şartları hemen yardıma mı çağırıyorduk?

Söyleşiyi planlarken bunlar ve benzerleri gibi, cevaplarını en azından ipuçları düzeyinde alabileceğim sorular formüle etmeyi düşünüyordum. Söyleşi esnasında bazen böyle sorular sorduğum da oldu. Ancak söyleşinin sonunda kendi kafamdaki sorulara dair güçlü ipuçları yakaladım diyemeyeceğim, yine de bazı ipuçları bulabildim. Bir başlangıç olarak bunu önemsiyorum.

Burada iki önemli noktanın altını çizmeliyim. Birincisi yer darlığı nedeniyle söyleşimizi, beni böyle bir tanıtma yazısı yazmaya itecek şekilde, olağanüstü kısa tutmak zorunda oluşumuzdur. İkincisi ise Gençlik Dünyası yöneticileri tarafından söyleşi yapmak üzere seçilen genç arkadaşlarımın üçünün de Türkiye gençliği kitap okuma alışkanlığı ortalamasının oldukça üzerinde olan arkadaşlar olmasıdır. Öyle ki, en çok satan felsefe kitabının 1500 sattığı ülkemizde arkadaşlarımdan ikisi bu 1500 kişinin içinde yer alıyorlarmış.

Şimdi de kısaca arkadaşlarımı tanıtmak istiyorum.

İlk arkadaşım bir muhasebeci. 64 doğumlu. Adı Vahdet Polat. Aylık geliri 150.000 lira civarında. Bunun 5 bin lirasını kitaba ayırıyor. Ayda ortalama 10 kitap okuduğunu söylüyor. Bunlardan biri ya da ikisi araştırma-inceleme-felsefe kitabı olabilirken, diğer yedi-sekizi edebiyat üzerine. Haftada üç-dört gün değişik gazeteleri okuyor. Gazetelerde de daha çok köşe yazılarını ve günlük siyasi gelişmeleri esprili şekilde sunan yazıları okuyor. Kavrayabilirse ekonomi yazılarını da okumaya çalışıyor. Aylık-haftalık aldığı tek dergi Gırgır. Bunun dışındaki dergileri "sürekli ve kontrollü olarak kullanmadığı"nı söylüyor.

İkinci arkadaşımın adı Fatma Zengin. İ.Ü.İktisat Fakültesi 1. sınıf öğrencisi. 69 doğumlu. Fatma Zengin aynı zamanda Gençlik Dünyası çalışanı.

Soyadına bakmayın siz, her ay eline yirmi bin lira civarında para geçiyor. Bunun da düzenli olarak 3 bin lirasını kitaba ayırıyor. Duruma göre ayda 2-3 kitap okuduğunu söylüyor. Fatma Zengin her ay bir Marksist klasik ve bir de edebiyat kitabını düzenli olarak okuyormuş. Düzenli bir Cumhuriyet okuruymuş. Cumhuriyet'te ise özellikle bilim-teknik ve siyaset yazıları okuyor. İki yıldan beri, Görüş, Yarın ve Yeni Düşün'ü sürekli takip ediyor. Buldukça diğer siyasi dergileri de okumaya çalışıyor.

Üçüncü arkadaşım ise, kürkçü dükkanında, şey pardon, Cumhuriyet Kitap Kulübü'nde çalışıyor. 65'li. Adı Sait Gökçe. Kitaba genellikle para vermiyor. Ancak yine de 220.000 liralık aylık gelirinin 15.000 lirasını bundan hariç tutmak gerekiyor. Aydan aya değişmekle beraber ayda ortalama 5 kitap okuyor. Her ay mutlaka edebiyat içerikli bir kitap okuyor. Ayrıca zamana göre değişen ilgileri uyarınca özellikle felsefe ve inceleme kitapları okuyor.

Sait, doğal olarak Cumhuriyet okuru. Cumhuriyet'in özellikle köşe yazılarını, sanat sayfasını ve bir de günlük siyasi haberleri okuyor. Düzenli olarak sadece Varlık dergisini takip ediyor. Ayrıca buldukça Görüş, Gençlik Dünyası, 2000'e Doğru, Nokta vb. dergileri de okuyor.

Hulusi Nalbantoğlu

Biz genellikle kitaba ve teoriye sizce ilgisiz bir toplum muyuz Niçin?

(Vahdet) Şimdi bu daha çok ekonomik koşullara bağlı olan bir olay. Kişilerin bu konuda imkanları var mı ona bakmak lazım. O nedenle istediğimiz ölçüde yapamıyoruz yani.

Peki her zaman böyle miydi? Yani şunu sormak istiyorum: Türkiye toplumunun kitaba ve teoriye ilgisizliği nispeten ekonomik şartların iyi olduğu dönemlerde de sürüyor mu idi?

(Vahdet) Şimdi bu geçmişi araştırmaya bağlı bir olay. Aslında o konuda fazla görüş belirtemem. Ama geçmişte yaşadığımız toplumun kültür seviyesi de pek o seviyede değildi diyebilirim.

(Fatma) Bu soruyu "evet" ya da "hayır" şeklinde cevaplamak gerekiyorsa, "evet" diyeceğim. Tabii bu "evet" dediğimiz zaman suçlama falan olması açısından değil. Türk toplumu olarak da işte toplumumuz feodal bir toplumdur, zaten baskıcı bir yönetim altında yaşamış olmasından dolayı insanlarımız kitap okumuyorlar yollu açıklamalar getirebiliriz. Kitaba ve teoriye bir ilgisizlik var.

Neden?

Nedenleri tam olarak bilemiyoruz ama ben kendi görüşlerimi şöyle açıklayayım. Toplumumuz diyoruz, tamam feodal bir toplum ama ben bunun nedenini sadece tarihsel - ekonomik koşullara bağlamak istemiyorum.

Yani birey tipolojisi olarak da biz pek teorisize bir tipoloji ortaya çıkartmıyoruz galiba.

(Fatma) Doğu toplumlarında hakim olan havadan, ekonomik koşullardan ve üretim tarzına bağlı olarak ortaya çıkan yabancılaşmadan olabilir. Evet, bu yabancılaşma toplumumuzda büyük miktarda var. Genelde sorunlar da buradan doğuyor.

(Sait) Türkiye'de yıllardır bir çok kitap çıktı. Kitabın okunuşu ve kitap dünyasının genişliği insanların kültürünü belirliyor. Yani piyasada hangi kitaplar varsa, hangi konular daha yoğunluktaysa, insanların kültür seviyeleri de o düzeyde oluyor. Olaya böyle bakınca dönem dönem bazı yayınevlerinin bazı konulardaki kitaplarının özellikle çıktığını görüyoruz. Bir dönem daha toplumsal kitapların, kitlelerin sorunlarını işleyen kitapların çıktığını görüyorduk. 12 Eylül'den sonra insanları bireyselliğe iten, daha çok insan psikolojisini ve kişilerin bireyselliklerini arayışlarını işleyen bir yayın politikası görüyoruz. O arada genellikle başka ülkelerin insanlarının ürettikleri şeylerin altında şeyler üretiliyor Türkiye'de. Bu, o insanların bizden farklı olduklarını göstermez. Onlar da bizim gibi insanlar; okuyarak, yaşayarak öğreniyorlar. Buna karşın bizim ülkemizdeki düşünsel birikim daha geri. Bu da insanların Oblomovluklarından, kendi açmazlarından ve arayış kaosundan kaynaklanıyor. Tabii toplumun kültür seviyesi de önemli.

İşte size pat diye bir soru daha. Boş zamanlarınızda neler yapıyorsunuz?

(Vahdet) İnsanın boş zamanı kendisine bağlı bir olay. Kendimize ayırdığımız bu zamanda yapabileceklerimiz arasında kitap okumak çok önemli bir bölüm.

(Fatma) Şimdi ben düşünüyorum da boş zamanımın olduğunu pek söyleyemeyeceğim. Sürekli bir koşuşturma içersindeyim. Zaten kitabı da kesinlikle bir boş vakiti değerlendirme aracı olarak görmedim.

(Sait) Kitap okumayı boş zamanları değerlendirme olarak görmek en büyük safsatalardan bir tanesi. Yani biz eğer yaşıyorsak ve yaşamın içersinde algılamak istediğimiz şeyler varsa, insanların birikimleri, tarihsel birikimler bize aktarılıyorsa, buna boş zamanlarımızda değil, bir bütün olarak yaşamımızın içersinde açık olmalıyız.

(Vahdet) Arkadaşın söylediği aslında doğru olması gereken bir şey. Ama şu da bir gerçek ki insanın her şeyden önce karnını doyurması, ihtiyaçlarını gidermesi lazım. Şöyle diyeyim, bir yaşam mücadelesi ve yaşam kavgasının zorunluluğu da var.

Sizce en iyi dost kitap mıdır yoksa bir başka insan mı?

(Vahdet) Aslında bu ortama göre değişen bir olay. İnsan bazı zamanlarda dertleşebileceği birilerini arar bazen de yalnız kalmak ister. Bazen kafandaki bir sorunu, bir düşünceyi atmak için kitap okuma çok daha aradığı bir ortam olabilir.

(Fatma) Aslında zor bir soru. Hiç düşünmemiştim. Gerçi hep en iyi dost kitaptır falan deniyor ama ben böyle olduğunu sanmıyorum. Yani ben dostumla neden dost olurum? Çünkü onunla karşılıklı bir ilişkim vardır. Onunla değişen koşullarda farklı ilişkilere girerim. Ama kitap çok farklı, kitabın dostluğu farklı bir şey. Ben onu kendime göre yorumlayabiliyorum. Kitaba dost diyemeyeceğim. Karşılıklı bir ilişkiye giremiyorum çünkü ama yeri geldiğinde bir dosttan daha üstün olabilir.

(Sait) Kitap sadece dostluklar için bir araçtır; daha seviyeli, daha gelişkin, ileriye dönük dostluklar için.

Söyleşi için hepinize teşekkür ederim.

Başkaldırının yılgın notaları

Hemen her ailede, evin oğlunun veya kızının hapiste olması trajedisi yaşandı. Ahmet Kaya bu insanların duygulanım temellerini çok iyi yakaladı.

Hakan Gezginci

12 Eylül 1980'den beri bütün Türkiye halkına yöneltilen, fakat daha çok ülkemizin ilerici - demokrat kesimi üzerinde yoğunlaşan sistemli baskı ve terör politikası, tüm bir toplumun ruh hali üzerinde etkilerini göstermeye devam ediyor. Toplumun kendini ifade etme araçlarından biri olan müzik konusunda da söz konusu etkileri büyük bir açıklıkla görmek mümkün. Geniş kesimlerde yankısını bulan arabesk müzik ve dayandığı "felsefe", ilerici demokrat kesimde de çeşitli varyasyonlarla belirli bir kitleye hitap edebiliyor! Anlaşılması zor gelebilir, fakat işte kanıtı: Ahmet Kaya ve son kaseti "Başkaldırıyorum".

Aslında anlaşılması zor değil. 80 sonrası hemen her aileden bir 12 Eylül öncesi "suçlusu" çıktı. Hemen her ailede, evin oğlunun veya kızının hapiste olması trajedisi yaşandı. Yaşlı analar-babalar nizamiye kapılarında bekleşti, polis copu altında can verdi. Bu arada "içerdekiler" işkence gördü, kimisi dayandı, kimisi dayanamadı, yıldı. İşte Ahmet Kaya'nın müziğinin bunca popüler olmasının nesnel temelleri burada aranmalı.

Ahmet Kaya insanların duygulanım temellerini çok iyi yakaladı. Tabii ki "Devrimcilik edebiyatından" duygulanırdı bu insanlar. Böylece devrimcilik maskesi altında duygu sömürüsü furyası başlamış oldu. Ahmet Kaya'yı diğerleri izledi. Geniş bir pazar açılmıştı, doldurulmalıydı.

Özdemir İnce "Şiir ve Gerçeklik" kitabında Gyorgy Lukacs'tan bir alıntı yapıyor: "Sermaye, muhalif sanatı kâr getirebilecek bir alan olarak görmeye başladığı andan itibaren onun koruyucusu kesilebilir". İnsanlar farkına varsınlar diye başkaldıran bir adamın muhalifliği tartışılsa da yapılan alıntıda büyük bir gerçeklik payı olduğu kesin. Son kasetin tanıtımına ayrılan parayla herhalde birkaç kaset daha çıkarılabilirdi. Ayrıca kayıtta kullanılan yüksek teknoloji ve Türkiye'nin Avrupa standartlarında birkaç aranjöründen biri olan Osman İşmen'in katkıları azımsanacak gibi değil.

"Hadi söyle bana
Müziği seversin sen
Nasıl çalar insan hapisanede
Ağrılardan sızılardan sonra
Romatizmanın, zincirlerin
kemirdiği ellerle?"

diyor Ahmet Kaya. A.Kadir'in şiirine haksızlık olmasın, fakat burada yapılan yılgınlık edebiyatına bir bahane arayışı var gibi geliyor bana.

"Bu artık oyun değil yaşamın ta kendisi. Gerçek yaşamda seyirci yoktur, herkes katılır yaşama."

Hüzün hiçbir zaman adımızla anılmasın

Fatma Zengin

Ölümle konuşurken yaşamı sevdiğini söylüyor ölümün kulağına. İnsanlara sesleniyor sonra, "sizleri sevdim" diyor. "Adımı hüzünle anmayın. Çünkü sevinç için yaşadım, sevinç uğruna ölüyorum." Bu yaşama sevincini kolay yenemiyor ölüm. Fuçik türkü söylüyor ömrünün en sonunda ve en yoğun yaşadığı sırada. 267. Hücre türkü söylüyor, 1 Mayıs sabahı göğüslerini gere gere, marşlarını söylüyorlar hapishanede.

En zor koşullarda bile insanlara karşı görevini yerine getirme sorumluluğuyla yaşam filminin son karelerini yazıya döküyor. Bu yazıların biraraya getirildiği **Darağacından Notlar** kitabının her satırında Fuçik'in yaşama sevinci, yürekliliği insanlara olan güveni ve sevgisi var.

"Kardeşliğin desteği olmaksızın alınyazınız olan bu yükün onda birini çekemezsiniz. Ne siz ne de bir başkası."

"Hepimiz ölümü göze almıştık. Gestaponun eline düşmenin sonumuzun geldiği demek olduğunu biliyorduk. Yakalandıktan sonra bile, başkalarına ve kendimize karşı, bu bilincimizin gerektirdiği biçimde davranıyorduk."

Julius Fuçik 1903 yılında Pragda doğdu. 17 yaşında Çekoslavakya Komünist Partisi üyesi oldu. Edebiyat, müzik ve sanat eğitim gördü. Tvorba (Yaratıcı Sanat) ve parti organı olan Rude Pravo (Kızıl Haklar) dergilerinin editörlüğünü yaptı. Gazeteci ve sanatçı olarak birçok makale ve eleştiri yazdı. Nazi kuşatması sırasında yeraltında çalıştı, yayın çalışmalarına katıldı. Gestaponun eline düştüğünde "Başka bir yerde yazma fırsatı bulamam sanırım. O yüzden bu benim son ifadem. Yaşayan son tanığı olduğum anlaşılan tarihten bir parça" diyerek ölümün gölgesinde Darağacından Notlar adlı kitabını yazdı. 1950 yılında Uluslararası Barış Ödülünü kazanan bu kitap, harika bir anlatım ve gözlemleme gücü ile, insanlık tarihinde çok önemli bir konuma sahip olan trajik bir döneme ışık tutuyor.

8 Eylül 1943'te Berlin'de asılarak katledilen Julius Fuçik, ölüme giderken, geride filmin mutlu son'unu yazacak milyonlarca insana duyduğu güvenle şöyle diyordu: "Bu artık oyun değil yaşamın ta kendisi. Gerçek yaşamda seyirci yoktur, herkes katılır yaşama. Son sahnenin perdesi açıldı. Dostlarım, hepinizi sevdim. Nöbeti teslim ediyorum."

GÜLHANE'NİN PERDELERİ

A.Merter İldeniz

"Ben bir ceviz ağacıyım
Gülhane parkında
Ne sen bunun farkındasın
ne de polis farkında."

diye başlar Nazım'ın "İstanbul'a yüzbin kolla sarılan" ceviz ağacının şiiri.

Oysa bugünlerde o ceviz ağaçlarının altında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetleri sunuluyor. Haliç'i gözleri gibi yapmak isteyen Dalan şimdi de "şenlik" adıyla belli bir zihniyeti aşılama çabasında.

Gezelim, görelim.

Parka girişteki seyyar satıcıların bolluğu, park içerisindeki durağan satıcıların ilk habercisi, Japon mucizesi elektronik eşyalardan, tekstil ürünlerine kadar herşey pazarlanıyor Gülhane parkındaki çadırlarda... Tabii en büyük çadırda da İstanbul Büşükşehir Belediyesi kendini pazarlıyor.

Ortam şenlik havasından çok sanki Salı Pazarı.

Plakçıların ve kasetçilerin olduğu stantta klasik müzik üzerine afişler ve boy boy ilerici-demokrat şarkıcıların posterleri sizi aldatmasın, onlar da ortama ayak uydurmuş. Setlerindeki kasetlerden biraz sonra arabesk yükselecek.

Park bayram yeri gibi tıklım tıklım. Ama nedense Cumhuriyet Kitap Kulübü'nün olduğu stant bu kalabalıktan nasibini alamıyor. Yılgınlık öylesine meşru işleniyor ki "bir şeyler" söyleyen kitapların etrafında in-cin top oynaması normal diye düşünüyorum.

Bu itiş kakışta ister istemez televizyonda duyurusu "reklamlar"da yapılan konsere doğru sürükleniyorum. 300 liraya günün sevilen sanatçılarını seyretme(!) olanağını bulan İstanbullular, bu konserlere deyim yerindeyse akın ediyorlar. Sanatçıları görebilmek için saatlerce evvel yer kapma mücadelesi veren insanlar, konseri adeta patlamaya hazır barut fıçısı gibi izliyorlar. Kimilerinin ise müziğe pek aldırdığı yok, sadece oynuyor. Sahnede ise arabeskin icraatçılarına övgüler; İbrahim Tatlıses, Gülden Karaböcek dendi mi bir çığlık, bir alkıştır gidiyor.

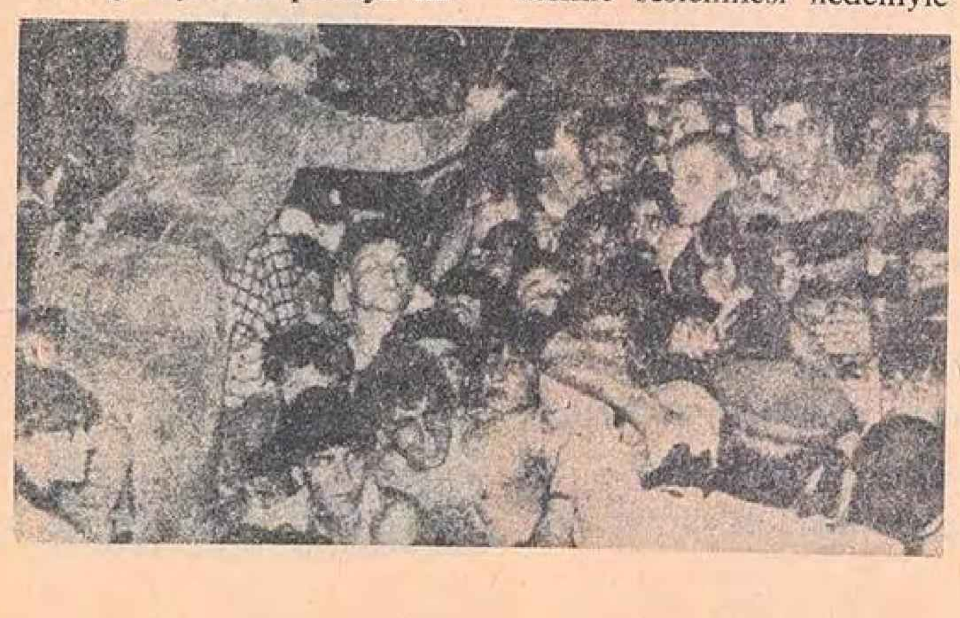

Sevgi gösterisi mi, şizofreni mi? Binlerce insan dertlenmek ve deşarj olmak için polis copuna, ezilmeye ve izdihama katlanıyor.

Küçük Emrah'ın konserinde ise yaralanmalara neden olan bir arbede çıkabiliyor.

...

Sanatsal etkinliklere aç bırakılan bu insanlara İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin layık gördüğü kültürel hizmet bilek güreşleri ile panayır havasında sürüp giderken aklıma ister istemez Bejart'lı, Paco de Lucia'lı İstanbul festivali geliyor. Hani Joan Baez'i seyretmek isteyen gençlerin karşısına polisin dikildiği, karaborsada biletlerin 50.000.- liraya kadar alıcı bulduğu ve elit bir kesime seslenmesi nedeniyle kitlelere ulaşamayan İstanbul festivali...

İşte burada duruyorum.

Sanatın kitlelere ulaştığı an "ses getirebilecek" niteliğe sahip olduğunu bilenler, kitap yakarak, sanatçıları hapse atarak, gerçek sanatın önünü kapamaya çalışmaktadır. Böyle olunca da gerçek sanatı öğrenemeyen ve seçme hakkından yoksun bırakılan kitleler de Gülhane parkını doldurur.

Öyle ki Nâzım'ı Türk vatandaşı olarak kabul edemeyen bir zihniyet doğal olarak kendi insanına bu tür "şenlik"ler sunacak ve "piyasaya sunulana gitmek"ten başka bir şey yapamayan halkın yığınsallığı ile de övünerek kendine pay çıkaracaktır.

Haykıran tişörtler

Güney Afrika'da etkili bir protesto biçimi daha ortaya çıktı: Basit bir tişört, çoğunlukla siyahi gençlerin giydiği renk renk tişörtler, ırk ayrımına karşı örgütsel semboller ve sloganlarla dolu. Güvenlik güçleri sık sık göstericileri bu tişörtleri çıkarmaya zorluyor. Geçenlerde Cape-Town polisi parlementonun açılışı sırasında göstericileri engelleme amacıyla, üstündeki mesâjlara aldırmadan tüm tişörtleri yasakladı. Yasak, halk arasında alay konusu olunca hükümet bu kararı iptal etmek zorunda kaldı.

Pretorya hükümeti okullardaki itilaflara karşı alınan sıkı tedbirlerin bir parçası olarak, okul yöneticilerine "kabul edilemez" sloganlar içeren bu tişörtleri gerektiğinde yasaklama yetkisi verdi. Hükümetin bu yeni düzenlemeleri gençlerin okul üniformalarından başka her çeşit giysi, bayrak, flama, posterlerin bile üzerinde görüş açıklamalarını yasaklıyor. Bunun nedeni de bu tür bir görüş açıklama şeklinin çeşitli zorluklara yolaçtığı.

"Masum insanların öldürülmesine son

"Askeri birlikler dışarı"

"UDF birleştirir, apartheid böler"

Denizin Ayırdığı Sevdalı...
Bir gün geleceksin
böyle mavilikler içinde
güneş sularda erinip duracak
Ağlayacağım...
hep bir geçmişi yaşadım
burada
denizin derinliklerinde
Halkidikya nerede,
İyonya'da geçtimi hiç günlerin
artık sormayacaksın bana
Ağlayacağım bir kez daha
şurada
yosunların dibinde
yanyana
koyun koyuna
Yaşlı Diyanizos gelip çalacak kapımı
-bir sevda elçisiydi-
iyi zamanlarda
Ama ben çıkmayacağım kulübemden
Iraklardan gelen o kırmızı balıklar
girene dek cennet bahçeye
ağzımı bıçak açmayacak
Rüzgarlar uğuldayıp
denizin sesi gürlesede
göğsümde
dalgalar okşayıp, yalasada
saçımı
Gitmeyeceğim artık, ilk hayatlardaki
ışığın peşinden
Umarsız köpükler içindeki cansız başımı
vurup dursada su perileri
denizdeki şu kabrime
Son dileğimdir
seni ağzından öpmek isteyeceğim
son kez
Ve artık hep uyuyacağım
sonsuza dek
gülümser, aydınlık içinde olacağım...

U.Fatih Demirci

12 yaşında bir çocuk

Serhat Işık

O sabah müzik sesiyle uyanmıştım; ses bizim kasetlerden birinden geliyordu. Annem ve babamın uyanmış olduklarını düşündüm. Uyku sersemi bir halde içeriye gittiğimde birden ayıldım. Çünkü salonun altı üstüne gelmişti; dolaplar boşaltılmış, koltuklar ters çevrilmiş içi kitap doldurulmuştu. İçeride üç tane tanımadığım adam oturuyordu. Biri hemen atıldı:

-Gece eve hırsız girmiş, annenle baban ifade için karakola gittiler. 1 saat sonra dönerler.

İçeriye döndüm, kardeşimi uyandırmaya giderken annemle babamın alındıklarını anlamıştım. Hırsız hikâyesi bizi sakin tutmak için uydurulmuştu. Kardeşimi uyandırdım, önce inanmadı; her an olabilir diye tetikte olduğumuz bir olayın böyle aniden olması onu şoke etmişti. Önce hiç korkmadım, bir refleksti sanki; evi toplamaya giriştik, darmadağın olmuştu, akıllının biri pudra kutusunu sıkmı, her yeri pudra yapmıştı. Akşama kadar ancak toplayabildim. Polise inanmamama karşın 1-2 saat sonra annemin gelebileceğini umuyordum. Ama gelmedi; ne o gün, ne sonraki gün de ondan sonraki bir ay. Annemin gelmemesine üzülmüştüm, evin her yanında silâhlar olması, kapı arkalarında çelik yelekler bulunması daha da moral bozucuydu. Bir de babamı son gördüğüm anı unutamıyordum; gözlüklerini takmış bir şeyler okuyordu, öyle dalmıştı ki okumaya, ona "iyi geceler" dediğimi bile duymamıştı. Babamı hatırladığımda, gözlerim yaşlanıyordu ama sustum, ağlamadım. İlk akşam polislerden biri sordu:

-Bu iş bittiğinde bize düşman olacak mısınız?

-Onu bu iş bittiğinde görürsün.

İçimden korktuğunu düşündüm, hemde oniki yaşında bir çocuktan... Saçma bir soruydu sorduğu; annemi, babamı, yakalandıklarını sonradan öğrendiğim tüm tanıdıklarımızı ve en son olarak da amcamı hapse atamlara düşman olmayacak mıydım?

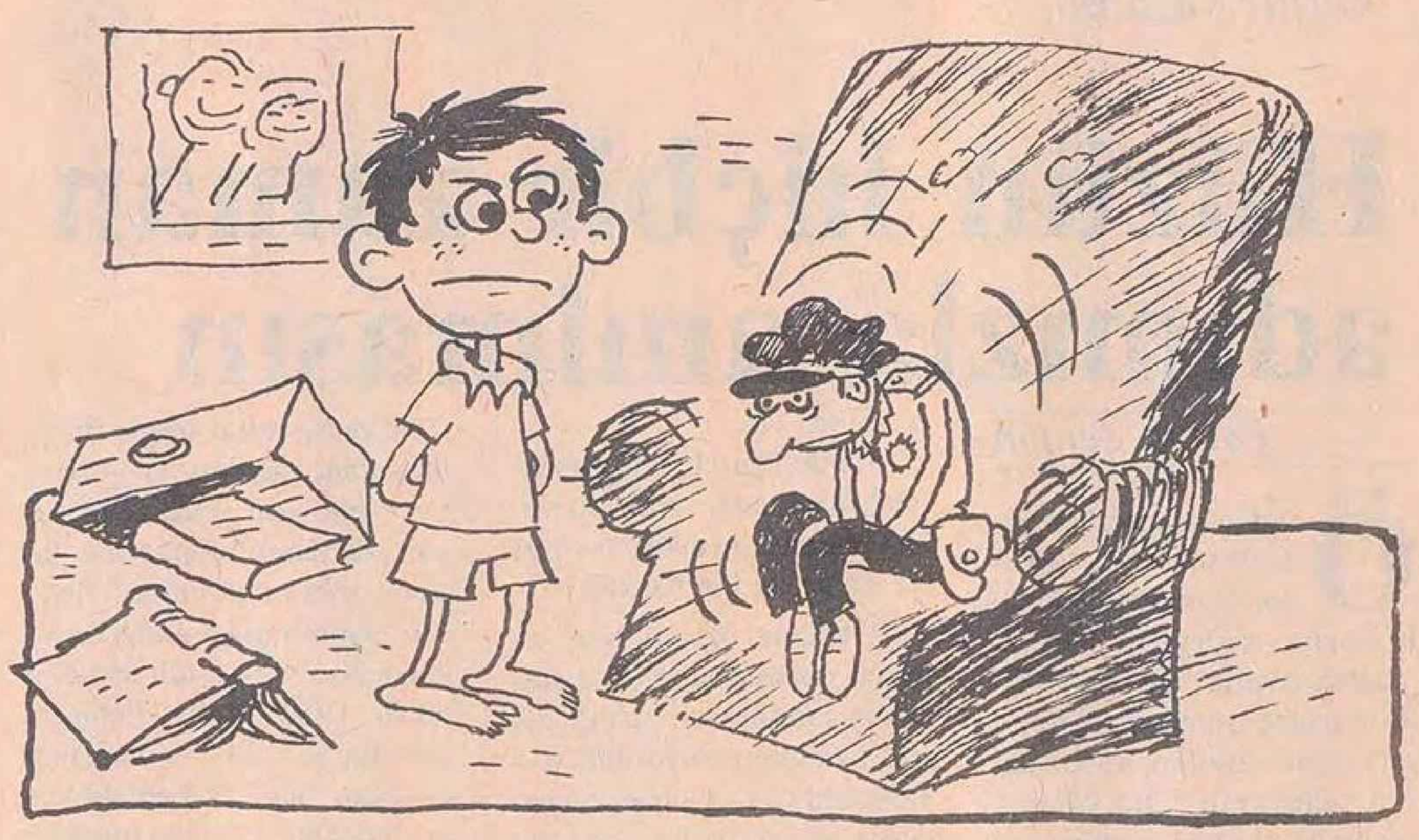
Birinci ekip gittikten sonra ikincisi ve sonra da üçüncüsü geldi. Sabah servisi yapan zavallı kapıcıya silâh çektiler. O anı hiç unutamıyorum. Adamcağızın rengi uçmuştu.

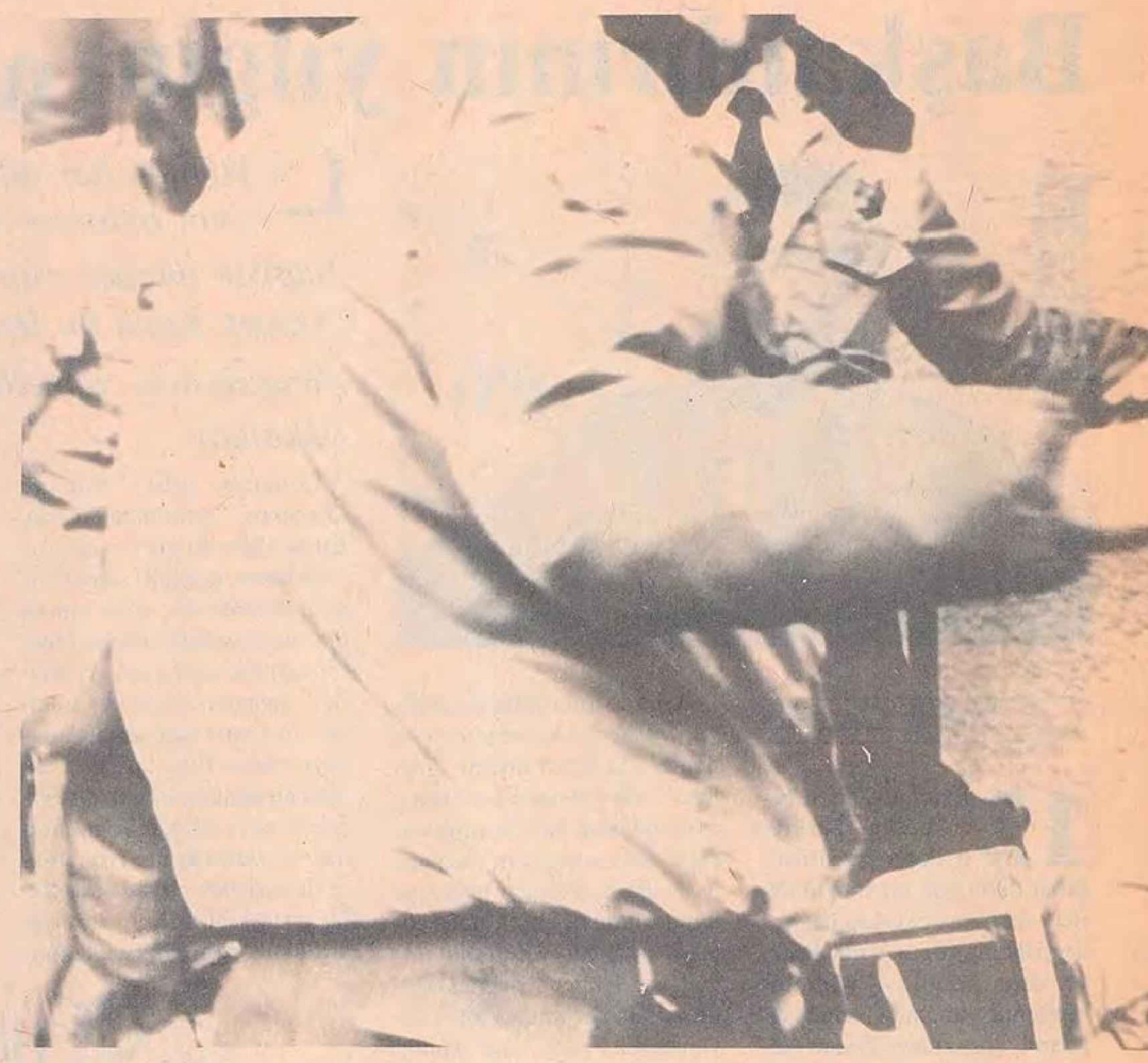
Ekiplerin üçü de evde ne varsa silip süpürdüler. Hiç bir yiyecek bırakmadılar. Hiç para yoktu evde, biri çıkarken sordu:

-Paranız var mı?

-Yok, dedim.

Döndü arkasını ve çekip gitti. Babam her zaman söylerdi bize böyle bir olayın her an olabileceğini, "Korkmayın, soğukkanlı olun" derdi. Ertesi gün olaydan haberdar olan bir akrabamız bizi aldı; önce akrabalarımıza ardından dayımlara gittik. Annem 35 gün sonra geldi. Ona nasıl sarıldığımı hatırlamıyorum, kendimi kaybetmiştim. Zayıflamış, ufacık olmuştu ama bana bakıyor ve gülüyordu.

12 Eylül 1980: Bir yanıyla üzerine cilt cilt kitaplar yazılacak kadar uzak, ama bir yanıyla da hukukuyla, siyasetiyle, sanatıyla, kültürüyle hepsinden önemlisi iktidarıyla hâlen yüzgöz olmaya devam etmekte olduğumuz bir tarih bu.

Biz gençler, değişik yaşlarda tanıdık onu. Buna bağlı olarak o, her birimizin kafasında kendi yaşantılarımıza göre, yeniden ürettiğimiz bir tarih. Yine de gerçekte bir tek 12 Eylül 1980 var.

Hâlen, gündelik hayatımızda derin izleri bulunan "12 Eylül" nedir? Bu orta sayfanın amacı buna cevap vermek değil. Zaten hayatta böyle kestirme cevaplar da yok. Araştırmamız gerekiyor. '912 Eylül" üzerine yazılan kitapları okumamız ve çok yönlü düşünmemiz gerekiyor. "12 Eylül"ün kendi üzerimizdeki çizgilerini yakalamamız gerekiyor.

YENİ KUŞAK UMUDU

Sevgili Ekin, Ekin'in Sevgili Arkadaşları;

Yürekleri sevgi dolu insanlar için, yaşamın en acımasız olduğu günlerde aramıza katıldınız.

Doğduğunuz yıllardaki olayları gizleyerek, bir dönemin gerçeklerinden sizleri uzak tutmayı amaçladılar. O günleri; resmi açıklamalardan öğrenmenizi istediler.

Onlar gibi düşünmenizi, onlar gibi davranmanızı istediler. Senin ve arkadaşlarının 1980 Eylülünden sonra yaşanan yılların, bilinmeyen yanlarını öğrenme hakkınız olduğunu düşünüyorum. Küçük birer insan olarak aramıza katıldığınızda; büyüklerin anlamadıkları, belki de anlamak istemedikleri, toplumsal ve siyasal olguları sorgulamadan Eylül İmparatorluğu yöneticilerinin çağdışı amaçlarını kavramanız olanaksız.

Geleceğinizi, çağdışı yöntemlerle biçimlendirmek isteyenleri tanımadan büyüyüp, gelişirseniz; arkanızda, acısı sonradan çıkacak bir çocukluk ve gençlik dönemi bırakırsınız.

"Neden bu acılar?" sorusuna, resmi tarihin sayfalarında yanıt aramakla geçer, en güzel yıllarınız.

Sizin için tartışmasız, başkaldırısız, kavgasız, kitapsız, şiirsiz, bilimsiz ve politikasız... bir gelecek öngörüldü. Geleceğinizi araştırıp, sorgulamak için ipuçlarına gereksiniminiz olduğunu sanıyorum. Geleceğinizin nasıl hazırlandığını bilmek istersiniz diye yazıyorum. Yalansız yaşamanızı istiyorum.

Hepinizi kucaklıyorum, öpüyorum.

Erbil Tuşalp
15 Ekim 1987 - Ankara

Rejime atılan bir tokat!

Nasıl bir Türkiye yaratmak istiyorlar? Yeni kuşaklarımızı nasıl insanlar olarak şekillendirmek istiyorlar? Ve bunu niçin yapıyorlar? Bu soruların yanıtları kuşkusuz ki bütün kuşakları ilgilendirir, fakat genç kuşakları yaşlı ve orta kuşaklardan daha çok ilgilendirmektedir. Çünkü onlar daha fazla yaşayacaklardır.

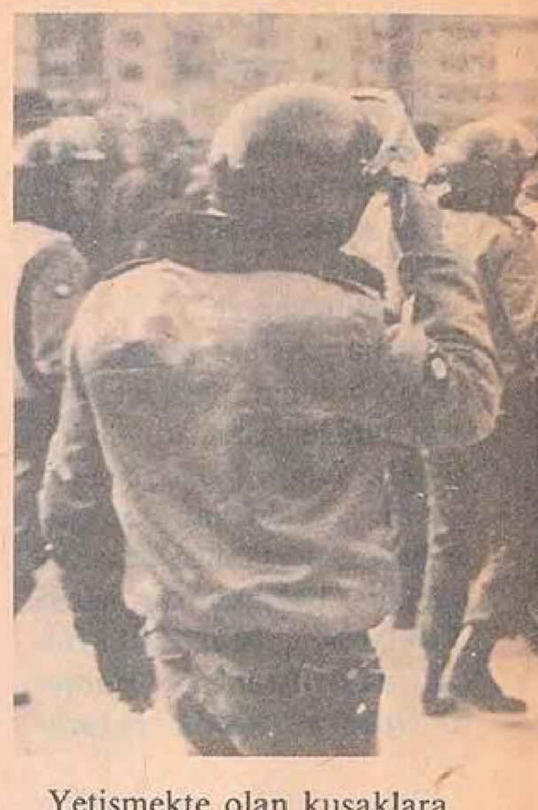
Mehmet Refik

Ülkemizde yaşanmakta olan dejenerasyon ve değerler sarsıntısı en büyük tahribatını, kuşkusuz ki, yeni yetişmekte olan kuşaklar üzerinde göstermektedir.

Çocuk bir doğa yaratığı olarak doğar, fakat doğduğu andan itibaren kendisini sosyal bir ortam içinde bulur, bu sosyal koşullardan etkilenerek büyür; çocuğun büyümesi onun sosyal bir varlık haline gelmesidir, bireyleşmesidir; bireyleşme ise onun kişiliğinin çeşitli özellikleriyle oluşmasıdır.

Bu süreçte, genel toplumsal koşullardan, en dar çevrenin özelliklerine kadar bir dizi faktör rol oynadığından, yetişmekte olan çocuklarımız da toplumda aşınan, önemini yitirmeye yüz tutan insani değerlerin yerine, giderek artan şekilde geçerlik kazanan olumsuz ölçülerden etkilenmektedirler. Toplumda değer yargılarının değişmesi, yetişmiş, kişiliği şekillenmiş bir insanda daha az rol oynayabilir (hiç değilse bir olasılık olarak bu etki daha azdır), ama kişiliği henüz gelişmekte, oluşmakta bulunan bir insan söz konusu etkilere tabi ki, daha açıktır.

Ama daha önemlisi yetişmekte olan kuşaklar toplumun geleceğidir, diyelim ki, iki kuşak sonra onlar toplumun sadece çok büyük çoğunluğunu oluşturmakla kalmayacaklar, aynı zamanda toplumun en aktif kesimini de meydana getireceklerdir.

Yetişmekte olan kuşaklara yukarıdan aşağıya doğru burjuvazi ve devlet tarafından ne empoze edilmektedir? En pespaye burjuva ahlâkı, bireycilik, bencillik, köşeyi dönmecilik. Siyasal davranış planında:

"Gençliğin koyun sürüsüne çevrilmesi beni utandırıyor"

"12 Eylül'ün gençlik üzerindeki etkileri" üzerine çeşitli kesimlerden insanların görüşlerini almak için yaptığımız girişimler bize 12 Eylül'ün bir yönünün bütün insanlar üzerinde yarattığı korku ve yılgınlığı 8 yıl sonra somut olarak yaşamamıza neden oldu. Röportaj yaptığımız kişilerin 5/4'ü fotoğraflarının çekilmesini istemediler. Ilk etapta yaptığımız 23 röportajın sahiplerinden beşi siyasi görüşlerini belirttiler: Üçü ülkücü, ikisi SHP'li. İlk üçü isim ve meslekleri hakkında bilgi vermeyip resimlerinin çekilmesini istemediler, ikinciler resimlerinin çekilmesini istemediler.

Tüm röportajlarda (23):
İsim ve meslek belirtmeyen 7 kişi
Gerçek ismini vermeyen 4 kişi
Fotoğrafının çekilmesini istemeyen 19 kişi

Böyle bir durumda karşılaşmak, önceleri bizi şaşırttı, çünkü az çok toplumsal olaylara ilgi duyan kesimlerden insanlarla konuşmuştuk. Ancak 12 Eylül'ün hışmına uğrayan ya da çevresinde böylesi olayların yaşandığına şahit olan bu insanlar, bu hışmın asıl sebebi hakkında birşeyler söylemekte kendi yaşamları açısından çekiniyorlardı. Ve siyasi bir konuda fikir beyan ediyor olmaları insanları tereddüde itiyordu. Öyle ki sadece kendileri için endişelenmiyor yanında bulunan kişi için de aynı endişeyi yaşamaktaydılar. Aynı anda konuştuğumuz çiftler ya da arkadaş grupları kendi aralarında birbirlerinin ne yazdıklarını kontrol ediyor ve her şeyi yazmamalarını salık veriyorlardı.

8 yıllık baskı döneminin sonunda karşımıza çıkan tablonun en önemli sonucu sanırız politikadan uzak, çevresi ve kendisi için birşeyler söyleme hakkını bile kullanmaktan sessizce vazgeçen insanlar. Bu sessizlik, bugün ülkemizde özellikle gençlik üzerinde kendisini yoğunluğuyla hissettiriyor. Bunu aşağıda yayınladığımız röportajlarda da görmek mümkün. Ama giderek gelişen toplumsal kıpırdanmanın varlığı, bugün belki 23 kişide 4 kişiyle kendisini gösteriyor ancak. Bu önümüzde toplumun ve özel olarak da gençliğin politize edilmesi yönünde oldukça meşakkatli bir yol olduğunu da gösteriyor. Bu gün cılız bir sesle 12 Eylül sorgulanıyor. Her gün bu cılız ses başka başka fısıltıların katılmasıyla gürleşiyor.

Pınar Eryaşar
Öğrenci, 19 Yaşında

11 Eylül akşamı insanlar evlerine insan olarak girdiler. Ertesi gün dışarıya can güvenliği olan bir koyun olarak çıktılar... Şimdilerde ise değişen tek şey var!.. Ölü değiliz... bu doğru. Ama yaşıyor muyuz?

Nazan Karaca
Öğrenci, 20 yaşında

12 Eylül'ün insan yaşamına getirdiği kısıtlamalardan sözetmek istiyorum. Can güvenliğinin sağlanması anarşi ve terörün son bulması olarak değerlendirilen 12 Eylül, bence düşünce ve yaşama özgürlüğüne, insana indirilen bir darbeydi.

Yaşamak yalnızca soluk almak olmayıp, insan gibi yaşamak olunca ben diyorum ki, 12 Eylül'den bu yana insana, düşünerek, özgürce, kendinden birşeyler vererek yaşamak; kısacası insanca yaşamak yasak.

Olgun Razarözyurt
İTÜ End. Müh.
Öğrencisi 23 Yaşında

12 Eylül'ün Türkiye'ye tek faydası terörün yokedilmesi adına birçok şeyi yıkmasıdır.

12 Eylül ve sonrasında Türkiye demokrasi yolunda çok büyük darbeler yedi. Tek başına 12 Eylül darbesi değil, sonrasında gelen hükümetler bu yıkımı devam ettirmişlerdir. Bugün cumhuriyetin temelleri tamamen çökmüştür. Yasama ve yürütme kurumları işlevini, kaybetmiştir. Benim bulunduğum sohbetlerden birinde edindiğim bir kanı, adliye, hastahane ve şehirlerarası otobüslere ALLAH düşürmesin.

Bir Genç olarak gençliğin koyun sürüsüne çevrilmesi beni utandırıyor. Gençliğimiz susturulmuş, başını dahi kal-

Bunun için de yakın tarihimizin bilgisine ihtiyacımız var. Tarihe sorularla eğilmeliyiz. Çünkü '912 Eylül''e ''faşizm'' demek yetmiyor, onun hâlen sümekte olduğunu bilince çıkartmak da yetmiyor, onun biz gençlere neleri kaybettirdiğini, somut olarak, hayatın içinde görmek gerekiyor. Bu, aynı zamanda kaybedilenleri, kaybedilen yerde tekrar kazanmak için davranma bilincinin de önkoşuludur.

Ve bu ne kadar doğru ise, tersi de o kadar doğrudur. Yani açlık grevlerine, boykotlara, yürüyüşlere, 16 Mart'lara, 1 Mayıs'lara vb. katılan gençler, hâlen sona ermemiş olan bir ''tarihi'' sadece kitaplardan değil, aynı zamanda yaparak da öğrenmek istemekte haklılar. Çünkü değiştirme iddiasından bağımsız bir öğrenme, iktidarsız bireyler yetiştirmekten öte birşey yapamıyor...

Kitap, Ayakkabı, Asker

Çetin Güngör

Ortaköy sahilinde ''Birey - Toplum ilişkisi''nin toplumsal dekadans içindeki görüngülerini tartışıyoruz. Bu küçük adacıklarda çay içilip tartışılıyor. Nostalji insanı bir başka adacığa-köprü altına - atıyor. İçki sofralarında devrimci marşlar söyleniyor. Ekip geçiyor. Eller kimliklere uzanıyor, ardından bir rahatlama. Herkesin kimliği yanında. Evde devam edilecek, kadehten ''No Pasaran'' yudumlamaya. Ama önce ayakkabılar kapı önünden içeri alınacak, örgüt toplantısı yapmıyoruz ki. Perdelere, masanın altına, suya, tuza ve mezelere sinen sözcükler, küfürler, kahkahalar, yavaş yavaş bizi de örtüyor. Uyuyoruz.

Ve rüyama giriyor musibet. Niye tank sesleri duymuştum ki o sabah? Neden bu kadar erken uyanmak zorunda kalmıştım?

- Baba bu gürültü ne?

- Tank, askerler ihtilâl yaptı oğlum.

Tank sesleri uzaklaşıp yerini siren sesleri alıyor. Anlatılamayacak bir dürtü evimizin içine kadar girmiş, herşeyi sarsıyordu. İhtilâl de ne demekti? Anlam veremeyip tekrar yatıyorum. Kalktığımda futbol ayakkabılarımı ve formamı hazırlayıp dışarıya çıkarken mutafağa doğru seslenip:

- Anne ben top oynamaya gidiyorum.

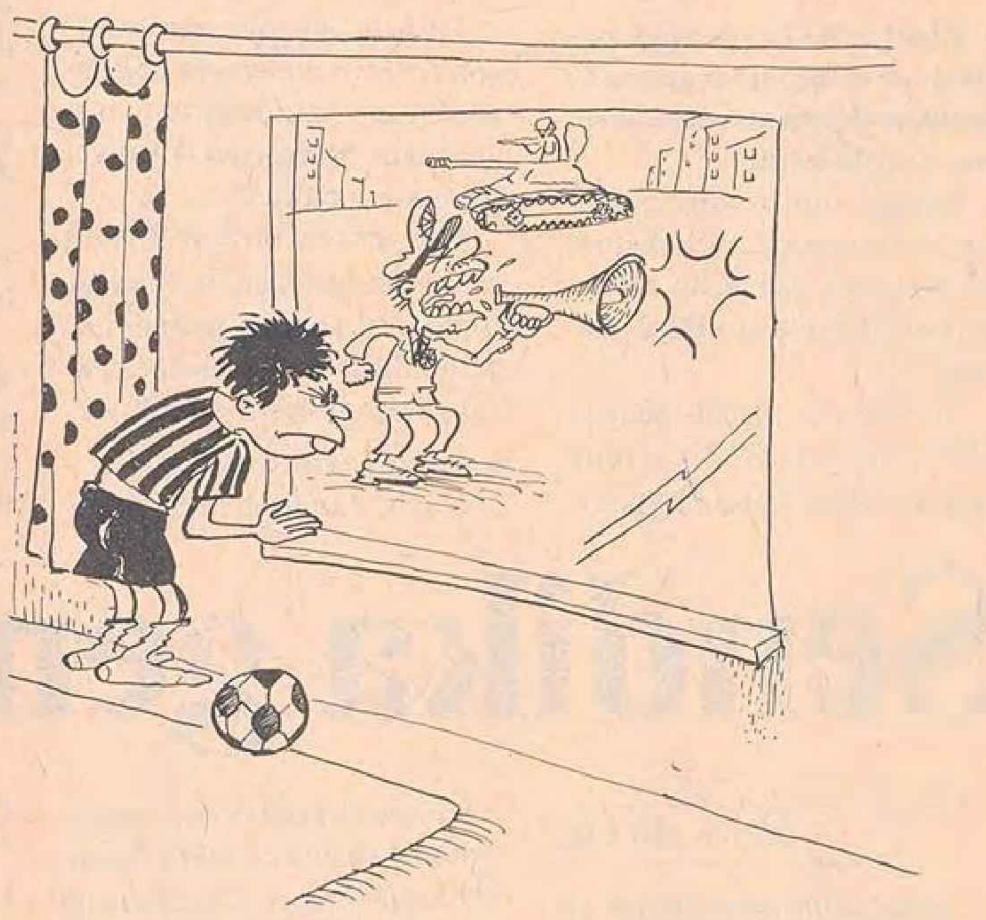
- Jandarmalar götürür seni, otur yerinde.

On haberleri dikkatlice dinlenirken, ben, pencereden dışarı bakıyorum. Dışarıda kimseler yok. Bir araba duruyor ve anons yapılıyor. ''Sokağa çıkma yasağı devam ediyor. Ekmek almak isteyenler kamyonetden alabilir. Sıraya girin, sıraya girsenize ulan''. Bir dipçik yiyor sıraya girmeyen kadın. Bir damla gözyaşı düşüyor jandarmanın postallarına, sadece bir damla. Evin içinde bir bağrışma oluyor. ''Baba ne olur kitaplarımı yakma''. Kitaplar sobanın içinde. İki defa ağzına kadar dolan soba ve abimin yüreği... Yakılan kitapların külleri alınıp çöpe atılıyor. Üzerine pilav ve su dökülüyor.

Sokağa çıkma yasağı kalkıyor. Dolaşıyorum, kitapçılar su ve pilav satıyor. Kitap satanlar ise videoya alıyor ziyaretçilerini. Kimseyle konuşamıyorsun. Akşam erkenden eve girmek gerekiyor. Sorarlarsa ''ekmek partisindenim'' diyeceğim, yabancı insanlara.

Yıllar böyle geçip gidiyor. Televizyona küfürler yağdırıyorum. İsteyip de atamadığım kül tablası sigarayla doluyor. Ve bir gün F-16'ların bu ülkeye nasıl girdiğini öğrenip şaşırmışken ve çubuğu bir o tarafa bir bu tarafa bükerken, Herakleitos tutuyor elimden ''aynı nehirde iki kez yıkanılmaz.'' Nehiri, suyu ve değirmeni tanımaya başlıyorum. O günden beri demokrasi güçlerinin yanında yürüyorum, nehrin içinde. Behice Boran'larda, 14 nisanlarda, 1 Mayıslarda, açlık grevlerinde... Hep çekiç olmaktan yana akıyorum.

Artık yatağımdan sevinçle uyanıyorum her sabah. Ayakkabıların hepsini kapının önüne koyuyorum. Herkesin kimliğini alıp saklıyorum. Ve kapıya bir yazı asıyorum ''BU EVDE SOSYALİSTLER YAŞIYOR!'' Sevgilimin elinden tutup bütün adacıkların üstüne basa basa özgürlüğe doğru koşuyorum.

YEŞERTEBİLECEK Mİ?

Gençliğin ileri kesimleri yeni kuşaklara yönelik bu saldırıları gençlik içinde göğüslemek, devrimci-ileri düşüncelerinin kavgasını büyük bir kararlılıkla sürdürmek, insan erozyonuna karşı kendi alanlarında kıyasıya bir savaş vermek gibi çetin bir uğraşla karşı karşıyadır.

rejime bağlılık, devlete tapınç, şovenizm, devrimci ilerici akımlara düşmanlık; düşünce planında: düşünmemek ve hem düşünenlere, hem de düşünce özgürlüğüne karşı olmak; manevi planda: din, kültürel planda ise arabesk-lahmacun kültürüne paralel hamburger-pop kültürü.

Şu halde, yetişmekte olan kuşaklar, gençliğimiz, dört bir yandan ateş altındadır, siyasal özgürsüzlük, ahlaki çürüme, kültürel dejenerasyon ve dinin köleleştirici, aldatıcı insansızlığı.

Bu nedenle, gençliğin ileri kesimleri yeni kuşaklara yönelik bu saldırıları gençlik içinde göğüslemek, kendi insani değer yargılarının, devrimci-ilerici düşüncelerinin kavgasını büyük bir kararlılıkla sürdürmek, düşünsel ve siyasal mücadelelerini, aynı zamanda kültürel mücadeleyle bütünleştirmek, insan erozyonuna karşı kendi alanlarında kıyasıya bir savaş vermek gibi çetin bir uğraşla karşı karşıyadırlar.

Hiç unutmamak gerekir ki, toplumumuzda emekçi sınıfların siyasi, düşünsel ve ekonomik-demokratik mücadelesi nasıl ki eskiye oranla daha zorlu, daha karmaşık görevleri önümüze koymuşsa, ileri gençlik kesimlerinin de görevleri aynı ölçüde çetinleşmiş ve boyutlanmıştır. Orneğin, öğrenciler olarak nasıl ki, akademik-demokratik haklar için eğitim ve yaşama koşullarının iyileşmesi, sosyal olanakların - genişlemesi için demokratik planda verilen mücadele, aynı zamanda inandığımız düşünsel ve siyasal görüşlerin gençlik içinde uğraşını sürdürmekle bir bütün ise, dejenerasyona karşı kültürel ve manevi alanlarda da yoğun bir uğraş sürdürmek ve insanın ve insanî hasletlerin aşındırılmasına karşı insanı öne çıkarmak da, diğer iki temel görevden asla ayırdedilemeyecek önemdedir.

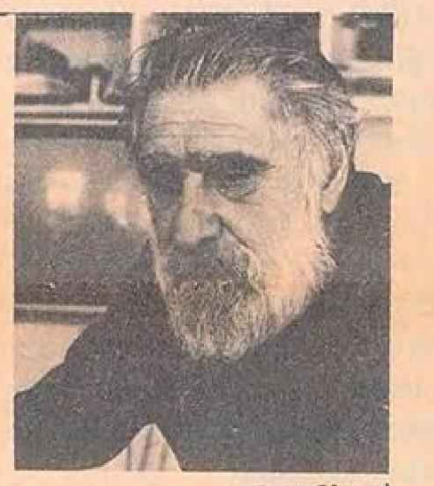
Açıkça söylemek istiyorum: nasıl bir Türkiye yaratmak istiyorlar? Gençliğimizi, yeni kuşaklarımızı nasıl insanlar halinde şekillendirmek istiyorlar? Ve bunu niçin yapıyorlar; bu soruların yanıtları kuşkusuz ki, bütün kuşakları ilgilendirir, fakat genç kuşakları yaşlı ve orta yaşlı kuşaklardan daha çok ilgilendirmek zorundadır. Çünkü yapılmak istenen şeyin sonuçlarına yaşlı ve orta yaşlı kuşaklardan daha uzun süre muhatap olacaklardır, çünkü onlardan daha fazla yaşayacaklardır.

Hemen eklemek gerekiyor ki, kuşkusuz toplumdaki bu çöküntü süreci ilanihaye devam etmeyecektir, sonuçta çökecek olan toplum değil, kapitalizmin kendisidir. Kapitalizm kendi kaçınılmaz sonundan kurtulamayacak ve sosyalizm bugünün genç kuşaklarının elleri ve beyinleri üzerinde kurulacaktır; buna hiç şüphe yoktur, ne var ki, kapitalizm göçerken toplumda pek çok şeyi de büyük tahriplere uğratacaktır. Yaşanılan özgürlüksüzlük ve despotizm ortamı, onun toplumda, insanlarda yarattığı erozyon ve dejenerasyon, işte, kapitalizmin giderken vereceği zararların henüz ilk başlangıçlarıdır.

Kaldı ki, insan malzemesi tahrip olmuş bir toplumda, geniş emekçi yığınların kapitalizmi gönderme mücadelesi de bir çok ek güçlükle karşılaşacağı gibi, politik iktidarın ele geçirilmesiyle her şey bitmiş olmayacaktır, tersine, bir anlamda herşey henüz başlamış olacaktır. Zira kapitalizmin harabesinin temizlenmesi ve sosyalizmin kurulması, sosyalist toplumun insanının yaratılması, yeni yaşam tarzının in-

Devamı 11. sayfada

DARWIN ÜZRE

Can Yücel

Devrimcilik gibi Şairlik de
İnen darbeyi duyabilmektir.
Kaslarının liflerinde,
İster copların darbesi olsun,
İster bilincin...
Gelerek, binbir işkenceden
-İnsanlık gibi tıpkı-
Çığlıklarda türeyen Devrimci Şiir
Giderek, sömürüye ve zulme
Karşı akımıdır Sevinsin...
Hani Gayret Tepe'den
Verilip verilip de
Dal bedenlerimize elektrik,
Tam tükendiğini sandığımız yerde direncin,
En çelimsiz kızımızda bile baş veren
O silkiniş var ya,
o türkü, o öfke ve erkeklik
Kıvılcımlarla üreyip güçlenecek,
Güçlenecek yarın bamtellerimizde,
Güçlenecek,
Güççlenecek,
Güçççlenecek...
Ve de birden tepti miydi geriye,
Tepti miydi o yüklü yürek
Gözüne, yuvasına, kaynağına zulmün,
Bir gökgürültüsüdür, bir şimşek,
Bir sevinçtir akıp gidecek
Şebeklerin sigortası atıncaya dek...

İşte böyle bir şiir bizim yazmak istediğimiz...

dıramıyor. Aydınlarımız konuşamıyor. Özerk olması gereken üniversitelerimiz utanmasalar milli eğitim bakanlığına bağlanacak.

Radyasyon konusunda iki üniversite mensubu açıklama yapıp hükümet açıklamasına ters düştü diye üniversiteleri susturan bir hükümet tarafından yönetiliyoruz. Buna rağmen kimsenin soru sormadığı, kimseye hesap vermeyen bir hükümet... Hükümeti kötülemek amacında değilim. Çünkü ne durumda olduğu belli. Buna rağmen ses çıkartamamamız bizi (benim gibi gençleri) çok üzüyor.

Kenan Can
Yaş: 18
Meslek: Halıcı, Kapalıçarşı

12 Eylül öncesini kavrayamayacak kadar küçüktüm o dönemde. 80 yılından hatırımda kalan iki şey var: Kuyruk-

olduğu anlamadığım birşeyin lar ve sağ sol davası diye, ne varlığı. Doğrusu bu olayların hayatıma bir farklılık getirdiğini söyleyemem. Diğer ülkelere oranla ekonomimizin gelişmemiş ve ücretlerin çok düşük olması 12 Eylülün sonucudur. 12 Eylül benim ve Türkiye'nin üzerinde başka bir etki yaratmadı.

KİTAPLARLA 12 EYLÜL

Tank Sesiyle Uyanmak Demokrasi Korkusu — *Hasan Cemal (Bilgi Yayınları)*

Demokrasi Dur Ku-De-Ta — *Cüneyt Arcayürek (Bilgi Yayınları)*

12 Eylül Günleri — *Kemal Anadol (Yalçın Yayınları)*

Bir Savcının Anıları — *N. Kemal Behramoğlu (Yalçın Yayınları)*

Bin İnsan — *(Tekin Yayınları)*

Bin Tanrı — *Erbil Tuşalp (Dost Yayınları)*

12 Eylül ve Sonrası — *Emre Kongar (Say Yayınları)*

12 Eylül Adaleti — *Uğur Mumcu (Tekin Yayınları)*

12 Eylül, Bir Dönemin Perde Arkası — *Emin Çölaşan (Milliyet Yayınları)*

RAKAMLARLA 12 EYLÜL

İdam sayısı: **İnfazı gerçekleşen 50.**

Gözaltında ölen : **24 kişi**

Karakol ve cezaevinde ölen : **97 kişi.**

Askeri mahkeme Sıkıyönetim yasasının 17/1 maddesi sonucunda 10 bin kişiye, fazladan 81 bin yıl ceza verildi.

Türkiye'de fişlenmiş insan sayısı: **4.500.000**

Politik nedenlerle fişlenmiş insan sayısı: **1.683.000**

Eğitime ayrılan pay: **Bütçenin % 1,2'si.**

Okullaşma: **58.445 okul, 60.161 cami var.**

Tutuklu aydın-sanatçı sayısı: **615 kişi.**

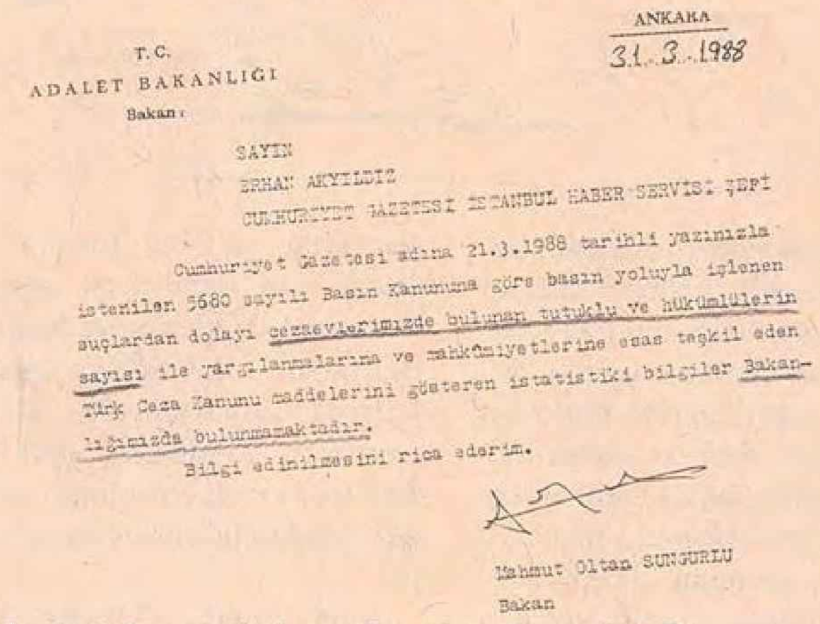
Tutuksuz yargılanan aydın-sanatçı sayısı: **4922 kişi.**

1980 yılında gazete fiatı 5 TL iken 1988'de 300 TL. oldu

1980 yılında kitap fiyatı ortalama 75 TL. iken 1988'de ortalama 2500 TL.'ye yükseldi.

1980 yılında sinema ücreti 35 TL. iken 1988'de 3000 TL.'ye yükseldi.

İnsanların aptallaşmasına yol açan pellegra hastalığına engel olan B3 vitaminin ülkemize sokulması yasak.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan:

ANKARA
31.3.1988

SAYIN
ERHAN AKYILDIZ
CUMHURİYET GAZETESİ İSTANBUL HABER SERVİSİ ŞEFİ

Cumhuriyet Gazetesi adına 21.3.1988 tarihli yazınızla istenilen 5680 sayılı Basın Kanununa göre basın yoluyla işlenen suçlardan dolayı cezaevlerimizde bulunan tutuklu ve hükümlülerin sayısı ile yargılanmalarına ve mahkûmiyetlerine esas teşkil eden Türk Ceza Kanunu maddelerini gösteren istatistiki bilgiler Bakanlığımızda bulunmamaktadır.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

Mahmut Oltan SUNGURLU
Bakan

Adaletinizi sevsinler. Bu korku niye?

BİR FIKRA

Halk otobüsünde yolculuk yapan adamın biri yanındaki adama sormaya başlamış:

- Asker misiniz?
- Hayır
- Ailenizde asker biri varmı?
- Hayır
- Peki akrabalarınızın içinde asker var mı?
- Hayır
- Üst düzeyde tanıdığınız bir asker de mi yok?

Diğer adam gene ''Hayır'' deyince, acı içinde kıvranan adam patlamış:

Çek şu ayağını. Ayağıma basıyorsun.

İşçi gençliğe yönelik çalışma maalesef yapılmıyor

Genç işçilerin üretim sürecinde yoğun bir şekilde yer alması, yasa ve mevzuatlarla düzenlemeler gerektirecek kadar bütün sorunlarıyla kendisini dayatmış bulunmaktadır. Ancak, bu somut mevcudiyetine rağmen dün olduğu gibi bugün de herhangi bir düzlemde kendisini ifade etmekten yoksun bir durumdadır.

12 Eylül sonrasında sendikal çalışma içinde işçi gençlik üzerinde araştırma çalışmalarını umutla izlediğimiz Petrol-İş ilk durağımız oldu. Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan sorularımızı şöyle yanıtladı:

Türkiye'de işçi gençlik potansiyeli ve bugünkü aşamada sendikal örgütlenmedeki durumu ve rolü nedir?

Ülkemiz nüfusunun yaklaşık 1/3'ü gençtir. Gençliğimizin iktisaden faal nüfus içindeki payı 10 milyona yaklaşmaktadır.

10 milyona ulaşan gençlik içinde işçi gençlik 3 milyonu aşan bir sayıya ulaşmaktadır.

Türk-İş üye sayısının 1 milyon 650 bin dolayında olduğu gözönüne alındığında işçi gençliğin potansiyeli ve önemi ortaya çıkmaktadır.

İşçi gençlik böylesi önemli bir potansiyel iken, toplumda, toplumsal süreçte, ekonomik-demokratik mücadelede, siyasal yaşamda etkin olarak yerlerini almakta mıdırlar?

Hayır! Çünkü bunun önünde bir dizi engel bulunmaktadır.

12 Eylül'ün getirdiği Anayasal ve yasal sınırlamalardan işçi sınıfı ve emekçi halkımız ile birlikte, gençlik ve özellikle de işçi gençlik de nasibini almış, cendere içine alınmıştır.

Yaşamlarını üretebilme zorunluluğu nedeniyle çocuk denecek yaşta fiziksel ve mesleksel eğitim açısından yeterince hazır olmadan üretime katılmak durumunda kalan işçi gençlik yaşam koşullarının ağırlığı yanında çalışma koşullarının acımasızlığını işçi sınıfının bir parçası olarak yüklenmektedir.

Başta işsizlik olmak üzere, sosyal güvencesizlik, aşırı ve ağır çalışma, çok düşük ücret ve aşırı sömürü, iş kazası, meslek hastalığı, sendikalaşamama vb. gibi bir dizi sorunla çok erken tanışmakta sosyal, psikolojik ve fizyolojik açıdan erken yaşlanmaktadırlar.

Siyasal yaşamdan gençliği bir bütün olarak uzak tutmak isteyen 12 Eylülcü egemen ideoloji, işçi gençliği de ekonomik demokratik mücadeleden, sendikal mücedeleden uzak tutulabilmenin yolunu da bulmuştur.

Bir yandan 16 yaşından küçük işçilerin sendika üyeliği velisinin iznine bağlanır 18 yaşından küçüklerin genel kurullarda oy kullanması engellenirken, öte yanda 10 yıl bilfiil işçilik yapmayanların sendika yönetiminde yer alamayacakları hükmü getirilerek işçi gençlik ekonomik-demokratik mücadeleye katılmaktan men edilmişlerdir.

Sendikalar, işçi gençliğe yönelik nasıl bir çalışma içindedirler? Kendi iç örgütlenmeleri kapsamında gençlik seksiyonu, gençlik bürosu ve gençlik komisyonları oluşturabilirler mi? Bu hangi kademelerde hayata geçirilebilir?

Temsilcilerinden en üst yönetim organlarına kadar; ülkemizdeki en genç kadroya sahip olmasına rağmen Sendikamız Petrol-İş'te işçi gençliğe yönelik çalışma yapıldığını maalesef söyleyemeyeceğim. Bizim dışımızda Türk-İş bünyesinde yapılan ve bizim de katıldığımız seminer, sempozyum vb. gibi çalışmaların ötesinde çalışmalar yapıldığını sanmıyorum.

Ancak demokratik sınıf sendikacılığının temel gerçeği olan sendikal demokrasi yaşama geçirildikçe, işçi gençliğe ve sorunlarına yönelik çalışmalar yaşama geçecektir.

Gençlik bir bütün olarak sorunlarına, onları toplumun sorunlarından kopartmadan sahip çıktıkça, özellikle de işçi gençlik örgütlenme, sendikalaşma ve sendikal hakları geliştirme mücadelesine aktif olarak katıldıkça ve bu mücadelelerini yoğunlaştırdıkça engelleri aşacaktır. Sendikalar da onların temel hak ve özgürlükleri önündeki engellerin kaldırılması mücadelesini, demokrasinin gerçekten kazınılması mücadelesiyle bağlayarak destekledikçe, inanıyorum ki gençlik, özellikle de işçi gençlik, başta sendikalar olmak üzere toplumsal ve siyasal örgütlenmelerin yönetim kademelerinde aktif ve etkin olarak yerlerini alacak ve gençliğin coşkusunu, dinamizmini örgütlerine taşıyacaklardır. Çünkü geleceği, o güzel geleceği gençlik özellikle de işçi gençlik tayin edecektir.

Sendika gençlik birimleri kurulamaz mı?

Zeki Akkuş

Kapitalizm ve sosyalizm koşullarında sendikalar, sendikal gençlik birimleri:

Dünya sendikal hareketi pratiğinde, işçi gençlik önemli bir yer tutmaktadır. Başta sosyalist ülkeler olmak üzere, kapitalist ülkelerde de sendikal örgütlenmeler içinde gençlikle ilgili özel birimler, işçi gençliğin her alanda gelişmesi ve yaşamsal çıkarlarını gözetmede etkin bir role sahiptirler.

Sosyalist ülkelerde başta çalışma hakkı olmak üzere, diğer temel hakların yasalarla teminat altına alınması ve işsizliğin kökünden kazınması sonucunda, gençlik bugün daha yüksek hedefler ve idealler için uğraşmaktadır

Sosyalist ülkelerin sendikal gençlik birimleri, insan emeğinin verimliliğinin yükseltilmesi ve ulusal ekonominin örgütlendirilmesine en etkin biçimde katılırken, bir yandan da çeşitli dallarda genel öğretim ve mesleki eğitim sistemiyle her konuda gelişmeye açık; yaratıcı bir yaşam ve çalışma sergilemektedirler. Eğitim, kültür, spor ve dinlenme hakları temel alınarak üretimle uyum içinde organize edilmektedir.

Sendikal gençlik birimleri, her yönüyle, sosyalist ekonominin kalkındırılması, sosyalist demokrasinin kökleştirilmesi ve sosyalist toplumun yaratılması sürecinde büyük ve etkin görevler üstlenmektedir.

Kapitalist ülkelerde ise durum temelinden farklılıklar göstermekte. Herşeyden önce işsizliğin sosyo-ekonomik yapının bir sonucu olarak sürekli var olması, tüm toplumu tehdit etmektedir. Bu ülkelerde gençlik, işçi gençlik, sosyo ekonomik gelişkinlik derecesine göre değişik sorunlarla karşı karşıyadır.

Kapitalist ülkelerde sendikal faaliyet tamamiyle sömürü ve sınıf olgusuna dayanmaktadır. Buradan hareketle; işverenler hesabına üretim planlaması, üretimin yüksetilmesi ve sonucu üzerinde hiçbir hakları olmadığından dolayı, işverenler adına çocuk ve genç emeğini sömürü pazarına hazırlama gibi bir işlevleri de asla olamaz. Fakat her çalışan, her insan, gerek genel eğitim ve öğretim gerekse mesleki ve teknik düzeyinin yükseltilmesini temel hakkı olarak ısrarla savunmaktan vazgeçemez.

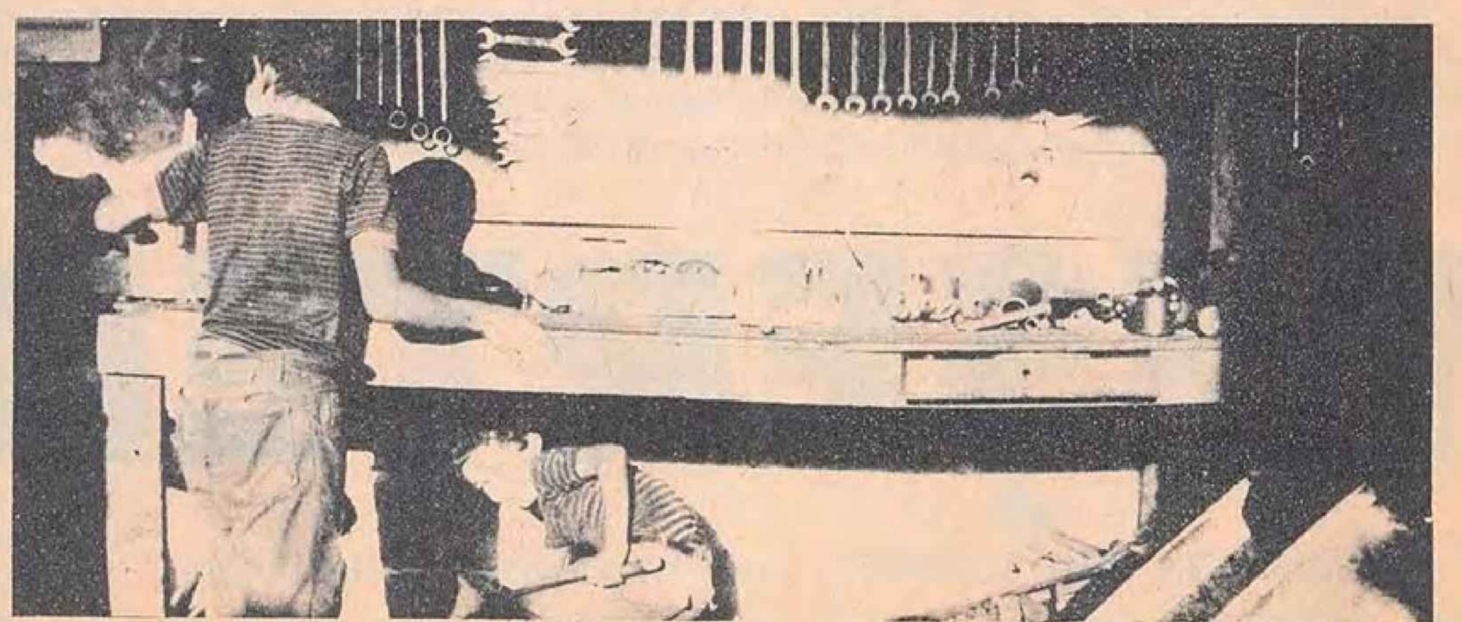
Sendikal gençlik birimleri, bu anlayış temelinde; sömürü koşulları altında işçi gençliğin mahrum bırakıldığı temel hak ve istemlerini en canlı ve yetkin bir biçimde ele alarak gün ışığına çıkarıp dayatmak, çeşitli konularda ulusal ve uluslararası çevrelerde diğer ülkelerin işçi gençliğiyle istemlerini birleştirmek göreviyle yükümlüdürler.

4-6 Ekim 1988'de Budapeşte'de çeşitli ülkelerin değişik politik eğilimli sendikalarına bağlı yüzlerce işçi gençlik delegesini biraraya getirecek olan uluslararası konferans bu konuda iyi bir örnek olarak gösterilebilir.

Mısır da ise sendikalar tarafından kurulan bir işçi üniversitesinin olduğu bilinmektedir.(*)

Türkiye'de işçi gençlik sorunu ve sendikal gençlik birimlerinin yaratılması:

Türkiye işçi sınıfının nicel ve nitel anlamda gelişim süreci içinde genç işçiler, hiç bir dönemde bu gün olduğu kadar büyük bir yoğunlukta üretim

süreci içinde yer almadı. Ağır yaşam koşulları, öğrenimin paralı duruma getirilmesi ve diğer zorluklar sonucunda binlerce aile çocuklarını okutamamakta ve çalıştırmak zorunda kalmaktadırlar. Bu işverenlerce de en ucuz ve en örgütsüz durumda bulunan bir işgücü olduğundan "tercih" edilmektedir. İş bulabilenlerin yanı sıra geri kalanlar işsizliğin yarattığı bunalımlar ve çaresizlikler içerisinde kıvranmaktadırlar.

Okullardan elenme ve işverenlerin genç işgücünü tercih etmeleri sonucu üretim sürecine bu hızlı katılım artık öyle bir noktaya gelip dayandı ki,

İşçi sınıfı içinde % 30-40 gibi bir gençlik kitlesinin yaşadığı yakıcı sorunlar eğer sendikaları ilgilendirmiyorsa başka hiç kimseyi ilgilendirmez.

12 Eylül rejiminin çizmeleri altında, genç işçilere çalışma yaşamındaki durumları, ücret sorunları ve sendikalar karşısındaki durumları yasa ve mevzuatlarla tayin edilmek zorunda kalındı.

İşte bu noktadan itibaren işçi gençlik sendikaların sorunu olmaya başladı. Çünkü üyelik, grev ve sendika yönetimlerinde seçme-seçilme haklarının önüne getirilen engellerin bir kısmı sendikasızlaştırma amacını taşımaktadır.

Şimdi, bütün sendikalar gençlikle ilgili yasal engellerden yakınıp "haklı temellere" dayanarak işin içinden sıyrılmaya çalışıyorlar. Peki, eğer bütün bu engeller olmamış olsaydı ya da aşılabilseydi o zaman:

1- Gençlik sendikalarda ne yapacaktı?

2- Nasıl bir sendikal örgütlenme ve faaliyet sunacaklardı?

3- Genç ve işçi olarak yaşına ve çağına özgü sorunlar nasıl ele alınacaktı.

4- Hangi düzlemde Türkiye işçi gençliğini temsil edecekti?

5- Bütün bu engellerin sonsuza kadar süreceğini düşünsek bile şu anda sendikalarda yer alabilen gençliğe ne sunulmaktadır?

Doğrusunu söylemek gerekirse bütün bu sorunların çözüm içermeyen cevabı işçi gençlik sorununu yüzüstü bırakmakta, ağırlığını taşıyamamakta ve "genç" diye bir işçi kesiminin olmadığını kabullenmekten başka bir anlama gelmemektedir.

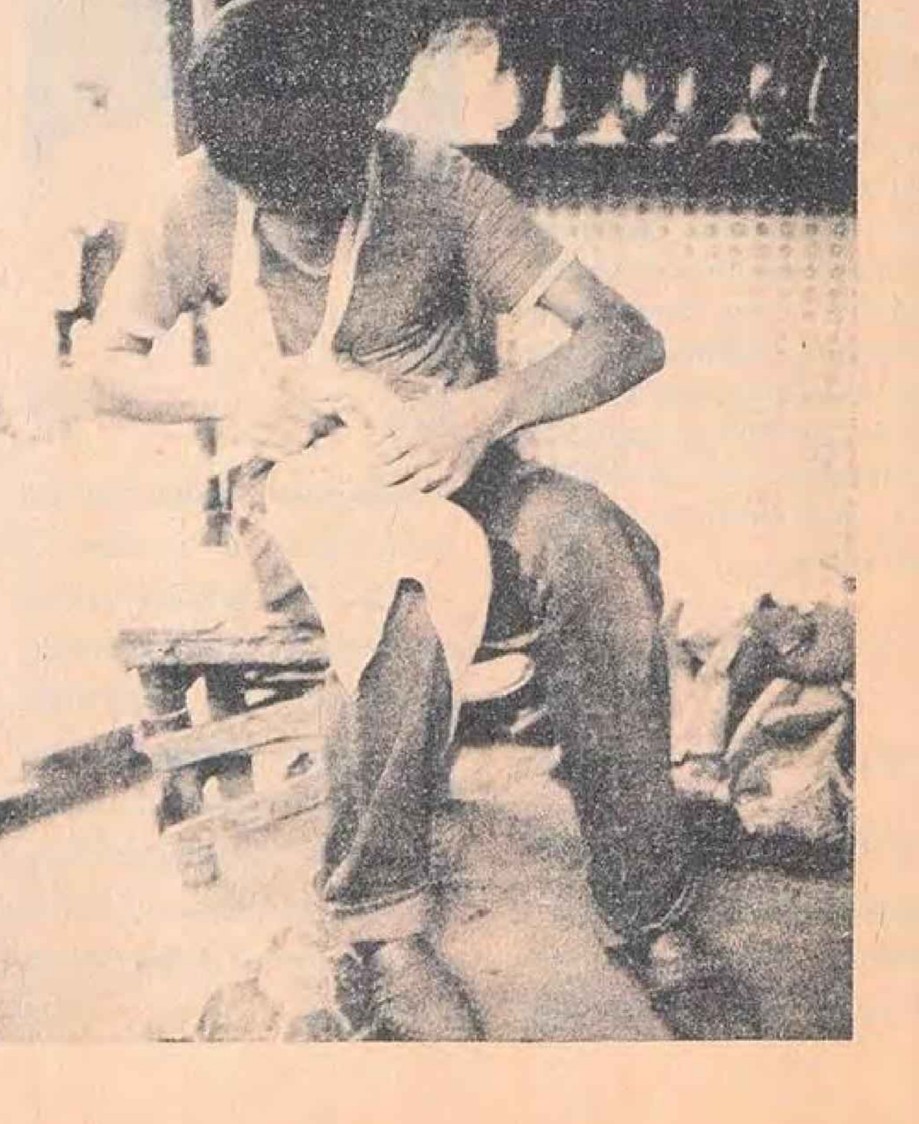
İşçi sınıfı içinde % 30-40 gibi bir gençlik kitlesinin yaşadığı yakıcı sorunlar, eğer sendikaları ilgilendirmiyorsa başka hiç kimseyi ilgilendirmez.

Sendikalarımız, dünya sendikal hareketinin ortaya koyduğu GENÇLİK SEKSİYONU biçiminde bir örgütlenme için hazırlıklı olmayabilirler. Ama hiç değilse sendikal faaliyetin kapsamı içinde bir çok konu ve alanda işçi gençliğin istemlerini formüle edebilecek daha küçük birimlerin oluşturulmasını gerçekleştirebilirler. Bu daha yetkin örgütlenmelerin ilk pratik deneyiminin bir başlangıcı da olabilir.

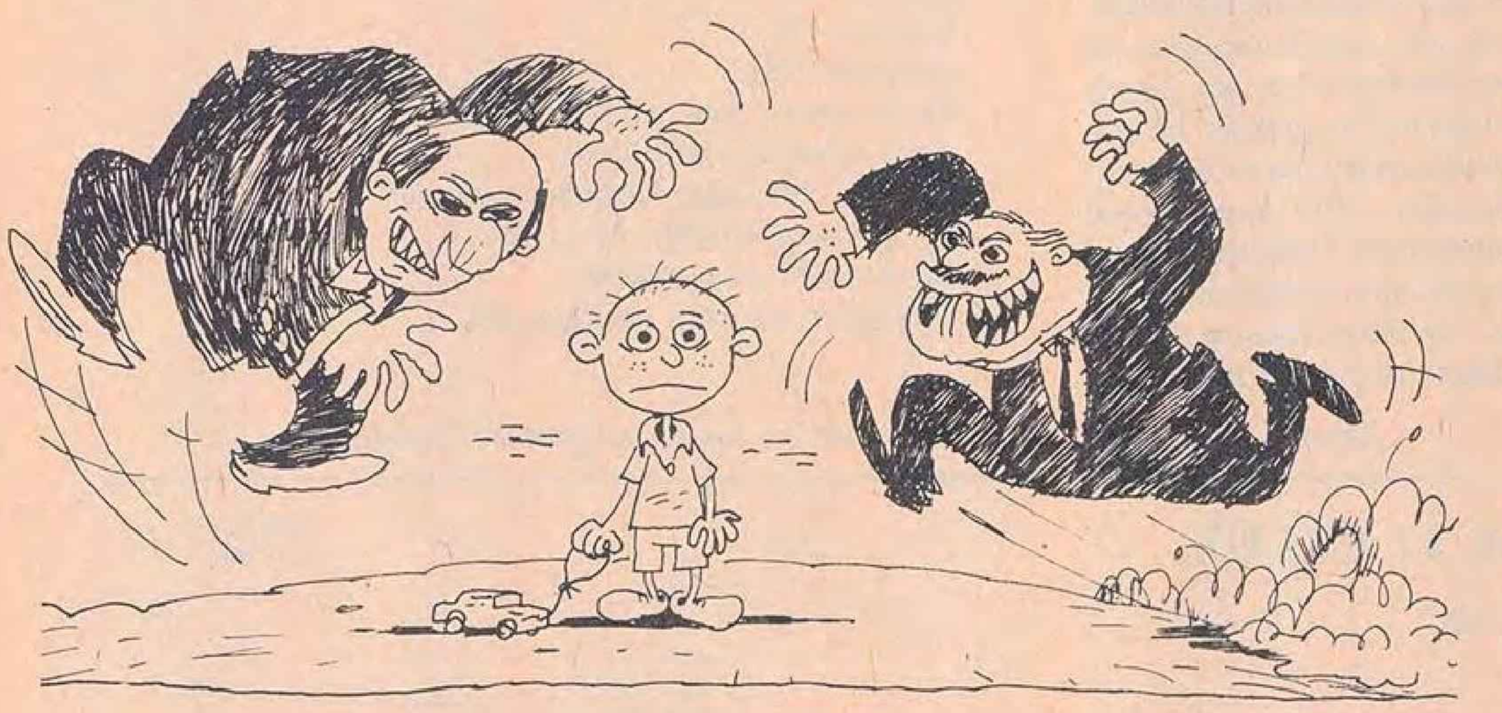
Şu anda ilerici sendikaları kendi içinde oluşturdukları servis ve çeşitli dallarda araştırma yapan komisyonlarla birlikte, bir çok istemler kapsamında gençlik birimlerine işlerlik kazandırabilirler. Bu birimlere, tüm sendikal yayınlarda çalışmalarını sunabilme imkânının sağlanması işçi gençliğin daha ileri çalışmalarında yeni ufukların kazanılmasına büyük bir katkı getirecektir.

Sendikal gençlik birimleri, sömürü koşulları altında işçi gençliğin mahrum bırakıldığı temel hak ve istemlerini en canlı ve yetkin bir biçimde ele almak göreviyle yükümlüdür.

(*) Basisen Eğitim ve Kültür Yayınları: 14
Dünya İşçi Sendikaları Doç.Dr. A.Murat Demircioğlu

El altından bir çırağa mektup

Sen okuyamayacaksın, baban gibi. Dönüp dolaşıp eninde sonunda sen de iş arayacaksın benim kapımda. Seni de asgari ücrete mahkum edeceğim. Sen de baban gibi okutamayacaksın çoluk çocuğunu. Sen babanın yerini alacaksın, çocuğun da senin yerini almalı ki, üretim yeniden yapılabilsin.

Hem yalnız okumakla adam olmuyor ki insan! Çalışarak da adam olunur. Seni yalnızca çalışmak temizler.

Anlıyor musun?

Gel öyleyse! Ömür boyu bozdurup bozdurup harcayabileceğin bir altın bileziğin olsun kolunda. O yana bu yana kaytarmadan, sağa sola bulaşmadan başını önüne eğip bir marifet öğren ki işsiz kalmayasın günün birinde.

Okul dediğin nedir ki? Üç beş kitap, üç beş formül!.. Bunlar mı doyuracak senin karnını?!, Hem nereye kadar okuyacaksın ki? Baban daha karnını doyuramıyor. Bilkent'e mi gönderecek sanki? Ben bile kendi çocuğumu zar zor gönderebildim Avrupalara.

Ama umudun kırılmasın. Herkes rızkını beraber getirir bu dünyaya. Okusan da okumasan da "takdir-i ilahi" neyse o tecelli eder. Sonra, hangi çağda yaşıyoruz? Devlet kimi sahipsiz bırakmış şimdiye kadar?! Herkes bir lokma ekmek sahibi olsun diye daha bu yaşta seni de düşünüyor. Senin için kurslar açmış, Türkiye'nin her yerinde "Milli Sanayiimizin" ihtiyaç gördüğü elemanlar yetiştiriyor bize.

Gel, hem sanatını öğren, hem de para kazan; üstelik sigortan devlet garantisinde. Bizim adımıza senin için harcıyor o kadar parayı. İlerde hastalık var, sakatlık var. Hiç değilse senin de bir güvencen olsun.

İtaatkâr ve kanaatkâr ol her zaman. Bulduğunla, aldığınla yetinmeyi öğren. Allahın verdiğinden fazlasında gözün olmasın! İşçinin karnı doysa da gözü doymaz. Ne kadar fazla versen yine de fazlasını isterler. Arada kışkırtıcılar, yıkıcılar var. Olmaya ki birgün onlara uyasın! Baban bile grev yapsa, sen sanatını öğrenmeye devam edeceksin ki, istikbalde muvaffak olabilesin. Babanın maaşı yetmiyorsa bu seni kinlendirmesin.

Sendika seni hiç ilgilendirmez. Ben mi sana meslek öğretiyorum, sendika mı? Zaten sendika dediğin nedir ki? Milli ekonomimizin, milli varlığımızın mal ve can güvenliğimizin düşmanlarının iç ve dış mihrakların bir yuvası. Babanı açlığa sefalete onlar sürüklüyor. Onlar grev yaptırıp işten attırıyor. Sendika olmasa Allahın verdiği rızka kim razı değil ki!

Ama sana güveniyorum. Çünkü seni devlet kendi eliyle evire çevire Atatürk ilke ve inkılaplarına, vatanına, miletine bağlı, kimsenin mal ve canında gözü olmayan, işine sadık bir biçimde; tam istediğim bir kıvamda yetiştiriyor seni.

Ne mutlu sen ve senin gibilere ki, bu memlekete hayırlı bir nesil yetişecek.

Şimdi senin yaşında 1 milyon çırak çalışıyor. Beş yıl içinde senin gibi 500 bin çırak daha benim gibi hayırseverlerin yanında bir meslek öğrenecek.

Gel!.. Sen de gel, senin küçüğün de gelsin, varsa onun küçüğü de gelsin. Herkesin bu memlekete bir menfaati dokunsun. Milyonlarca çocuk babasının sırtına yük olacağına kendi nafakasını kendisi kazansın. Okuyup da filozof mu olacaklar?

Hele bir şanlı tarihine göz at. Ceddimiz ne büyük işler başardı. Biz ki fethettiğimiz yerlerde ecnebi çocuklarından devşirme ordular kurup dört kıtada kılıç salladık. Şimdi zaman değişti. Şimdi memleketi kalkındırma zamanı. Şimdi sizin kolunuza zincirler pardon, "altın bilezikler" takıp iş yapmanın zamanıdır.

Gel!... Al süpürgeni eline, kahveden bir çay söyle, büfeden bir Marlboro al... Salın şöyle bir yol... Görelim endamını. Hangi "altın bileziği" hak edeceksin, bilelim.

Bir kez daha "yeni düşünce" üzerine

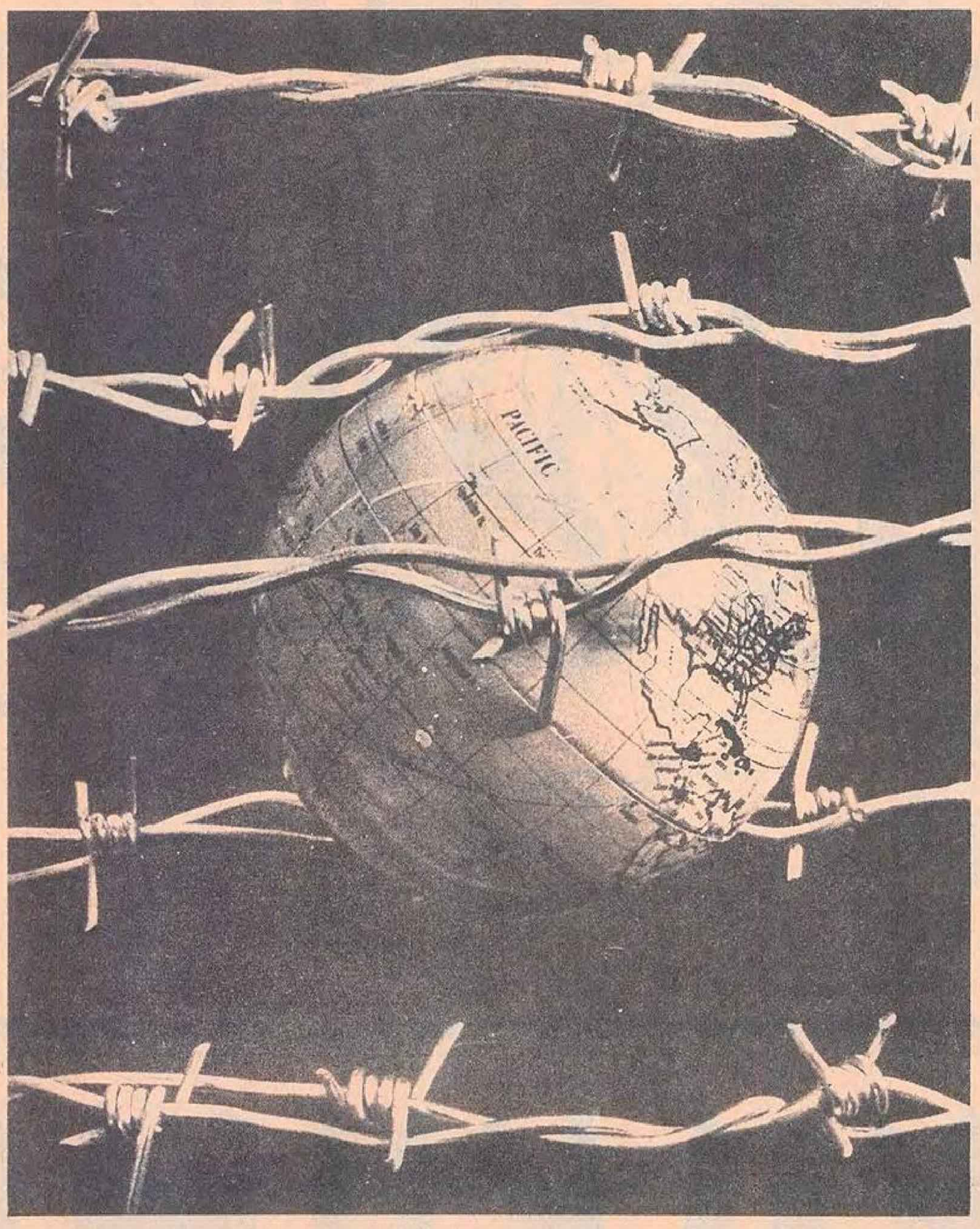
Türkiye'de sınıfsal çelişkiler mi yumuşadı; ya da teknolojik devrim mi herşeyin önüne geçti; sınıflar mücadelesini bastıran "global" sorunlar bizim ülkemizde sosyalizmi unutturacak denli yakıcı mı?

Aydın Giritli

Uluslararası sosyalist hareket birbirlerinden yalıtılmış bölmelerin toplamı değil. Değişik ülkelerin hareketleri arasında her zaman bir etkileşim varoldu. Bilimsel sosyalizmin gelişmesine değişik ülkelerin somut zenginliklerinden önemli katkılar yapıldı. Fransız 1848'i, Alman Devrimi, ya da Ingiliz Çartist hareketinin deneyimleri birleştirilip değerlendirilmediği, bunlar olmadığı durumda bilimsel sosyalizmden birşey eksilmeyeceğini düşünmek mümkün mü? Örnekler günümüze dek kuşkusuz uzatılabilir. Ancak, etkileşimin bundan öte bir anlamı daha var. Sosyalist hareketin tarihinde, dönem dönem farklı ülke ya da bölgelerin "sorun"ları uluslararası hareketin bütünü içinde, diğer ülke ya da bölgelerle oranla daha fazla hissedildi, ağır bastı. Öne çıkan ülkelerin sorunları, bu sorunlara bulunan çözüm yolları hareketin bütünündeki yönelişlerin çizilmesinde etkili oldu. Bu anlamda bilimsel sosyalist hareketin önce Fransız, sonra Alman, bunu izleyerek de Rus ve Sovyet çağlarından geçtiği pekâlâ söylenebilir.

Dönemlerin birbirlerinden farklarına, hatta örneğin bir "Sovyet çağı"nın kendi içinde tek ülkeli, sistemli altdönemler içerdiğine vb. değinmeden devam ediyorum. Elbette ayrıntıya girilmediği sürece tehlikeli olacak kimi analojilerden de uzak durulmasının gerekliliği açık. Örneğin Alman sosyal demokratlarının damgalarını vurdukları 19. yüzyılın son onyılları uluslararası hareket için ciddi bir yozlaşma tehdidini gündeme getirmişti. Böyle bir tehdidi diğer dönemler benzer bir biçimde ortaya çıkarmadı. Bir diğer örnek, Fransız işçi sınıfı mücadelesinin ağır bastığı dönemde bu ülkeden birtakım politika öneri ya da dayatmaları uluslararası hareketin önüne sürülmedi. Olsa olsa deneyimden ders çıkarıldı. Oysa bir tek ülkede sosyalizm döneminde ağır basan taraf, diğer hareketlerden belirli modelleri izlemelerini talep etmiştir. Her ikisi bence aynı uluslararası etkileşimin değişik biçimlenişleridir; tercihimizdir; beğenilse de beğenilmese de sahip çıkılmalıdır...

Yalnız görüntüleri, kısa vadeli uygulamaları gözönüne alabilen, tarihsel boyuttan ve nesnel bakıştan yoksun bir ideolojik etki kendiliğinden doğuyor.

Tarihe zorlama analojilerle yaklaşmaya düşmeden sürdürelim. Dünya solu son yıllarda Sovyetler Birliği'nde gündeme gelmiş olan atılımın birçok etkisine maruz kaldı. Bu etkilerin bir türü, "yeni düşünce ya da kültür" biçiminde adlandırılıyor. **Gençlik Dünyası**'nın Temmuz sayısında S.Aktan'ın yazısında Türkiye'de son bir yıldır kimi çevrelerin anlamak istediğinin tersine "yeni düşünce"nin sosyalist hareketin uzlaşmacı olmasını gerektirmediği, bunun dışında "yeni düşünce"nin kapitalizmden bazı taleplerde bulunduğu saptanıyordu. Bu yaklaşımdan "yeni düşünce"nin sosyalistlerin kendilerini uyarlaması gereken bir ideolojik revizyon olmadığı sonucu çıkar. Bunları genel hatlarıyla doğru buluyorum. Ancak eklemek istiyorum: Adına "yeni düşünce" desek de demesek de, bugün uluslararası hareket içinde tartışma açan kimi yeni tezler de bulunmaktadır. Bizlerin bu yeni tezlerin içeriğini anlamanın ve tartışmanın, bunun ötesinde bu tezlerin nereden, hangi temellerden ortaya çıktığının yanıtını da verebilmemiz gerekiyor.

Tezlerin içeriği ülkemizde iyi tanınıyor. Türkiye'de kimi yorumcular, uluslararası düzeyde dile getirilen sorunları ve çözüm yollarını, yeni analiz ve yaklaşım arayışlarını gerçekten uç yorumlara taşıma misyonunu üstlendiler. S.Aktan özetlemişti; bunlara göre politik mücadelede dar günvellikle sınırlanmalı, devrim sorunları ertelenmeli, dünya dengelerine ilişilmemeli, demokrasiciliğe, sınıf uzlaşmasına yönelmeli, vb...

Bu görüşlerin içeriği sosyalist kimlikten adım adım uzaklaşmak anlamına geliyor. Peki bunlar nereden çıkıyor? Türkiye'de sınıfsal çelişkiler mi yumuşadı; ya da teknolojik devrim mi herşeyin önüne geçti; sınıflar mücadelesini bastıran "global" sorunlar bizim ülkemizde sosyalizmi unutturacak denli yakıcı mı? Bunların hiçbirine en azından kendi ülkemiz için olumlu yanıt veremeyiz. "En azından" diyorum, çünkü evrensel düzlemde de bir savaş sorununu emperyalizmden, çevre kirlenmesini kapitalizmin kâr güdülü anarşisinden bağımsız saymak mümkün değil... Ama hele Türkiye'de; sınıf çelişkilerinin hep uyanık olduğu Türkiye'de, bu görüşleri besleyecek bir nesnellik de bulunmuyor.

Her politika kendi uç yorumcularını ve denge mekanizmalarını, birincisi kendiliğinden, ikincisi iradi olarak yaratır.

Nesnellik başka bir yerlerde var. Ama o nesnellikten bize gelen imajlar buraya ulaşıncaya kadar çok fazla deforme oluyorlar. Örneğin Sovyetler Birliği'nin acil olarak dünya barışının dengelenmesine ve silahsızlanmaya ihtiyacı var. Herkesten daha fazla. Sovyetler Birliği ideolojik-politik haklı motiflerin yanı sıra sosyalizmin iktisadi kaynakları açısından da barış istiyor. Sovyetler Birliği sınıfsız toplum sürecinde daha ileri adımlar atmak için içeride ve dışarıda, kitlesel katılım ve geniş destek istiyor. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda izlenen politikalar, bir döneme damga vurur hale geldikçe, dönemin kendiliğinden ideolojisi de şekilleniyor. Yalnız görüntüleri, somut ve kısa vadeli uygulamaları gözönüne alabilen, tarihsel boyuttan ve nesnel bakıştan yoksun bir ideolojik etki kendiliğinden doğuyor. Bu ideolojiye göre, barış ve silahsızlanmanın gerekçesi ve hedefi sosyalizmin ileri atılımı değil, sınıf mücadelesini yumuşatmak oluyor. Yine bu ideolojiye göre gelişkin sosyalist toplumun sorunlara çözüm ararken kitlesel katılıma ve desteğe ihtiyaç duyması ve bunları kazanmak için izlediği, kamuoyuna yönelik politikaların da anlamı, sınıflararası işbirliğinin gerekliliğine eşit.

Her politika kendi uç yorumcularını ve denge mekanizmalarını, birincisi kendiliğinden, ikincisi iradi olarak yaratır. Hıristiyanlığa övgü düzen bir filme ödül vermek, ya da glasnosttan likidatörlüğü, perestroykadan burjuva legalizmine teslimiyeti anlamak uç yorumlardır. Dengede durma mekanizmalarına SBKP'nin sahip olduğundan kuşku duyuracak bir gelişme gözlenmiş değil. Tam tersine...

Ancak politikaların tüm dünyayı etkilediği açıksa, üstelik "uç yorumcular"a ya da Aktan'ın deyimiyle "yeni düşünce acilcileri"ne de pek sık rastlanıyorsa, bir ihtiyaç kendini hissettiriyor. Uluslararası sosyalist hareket içinde dengede durma mekanizmalarının çalışmasını kendine misyon edinenlere ihtiyaç vardır. Çözüm uzlaşma arttırmacılığının karşısına keskinlik manzumeleri çıkartmakla değil elbette. Yalnızca bilimsel sosyalizmi devrimci özüne, onu tanımlayıcı niteliklerine sadık kalarak benimsemek ve savunmak yeterli. Bunun için de yüzelli küsur yıldır aşınmayan bir gerçeği bilmek ve tekrarlamak gerekiyor: Uluslararası harekete en iyi katkı, kendi devrimini yapmaktan geçer...

2. DÜNYA SAVAŞINDA 55 MİLYON İNSAN ÖLDÜ

İnsanlık tarihinin en kanlı savaşı olan 2. Dünya Savaşı, emperyalizmin insanlığa karşı işlediği korkunç bir suçtur.

Savaş Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları, Pasifik, Atlantik, Hint Okyanusları ile Akdeniz, Karadeniz, Baltık ve Kuzey Buz Denizi'ndeki ada ve kara parçalarında, toplam 22 milyon kilometre karelik bir alana yayıldı. Bu alan 1. Dünya Savaşı'ndakine kıyasla 5,5 kat fazlaydı.

Savaşın ana ağırlığı, en büyük insan ve maddi kayıplara yol açtığı yer Avrupa oldu. Avrupa'da 19 ülkede savaşıldı. Bu ülkeler Avusturya, Arnavutluk, Belçika, Bulgaristan, Çekoslavakya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, İtalya, Lüksemburg, Macaristan, Hollanda, Norveç, Polonya, Romanya, Sovyetler Birliği, Yugoslavya ve Yunanistan'dı.

Asya ve Afrika'da savaş genel olarak sahil boyunda ve ulaşım noktaları paralelinde dar şeritlerde yer alırken, askeri personel ve cephane esas olarak Avrupa'ya yığılmıştı.

Amerika kıtası tümüyle savaşın dışında kaldı. Hitler Almanyası ve müttefiklerine savaş ilan eden 22 Amerika kıtası ülkesinden savaşa belirli ölçülerde ve doğrudan katılan sadece dört ülke oldu: ABD, Kanada, Meksika ve Brezilya.

Batılı basın-yayın organlarının önemsizleştirmeye çalıştıklarının aksine faşizme karşı zaferde Sovyetler Birliği belirleyici bir rol oynadı. Ancak Doğu Cephesi'nde Nazilerin yenilmesinden sonra "Batı demokrasileri" halkların çağrısına kulak tıkamaktan vazgeçip, Batı'da yıllardır açılması gereken cepheyi nihayet açarak Hitler ordularına karşı son hücuma geçtiler. Savaşla ilgili bilgiler, savaşın getirdiği yıkımın dökümü de gerçekleri yadsınamaz biçimde gösteriyor:

• İkinci Dünya Savaşı'na nüfusları toplam 1,7 milyar olan 61 ülke katıldı. 110 milyon insan savaş dolayısıyla silah altına alındı, 40 ülkenin topraklarında doğrudan muharebe oldu. Savaş 2194 gün sürdü.

• Toplam 55 milyon insan hayatını yitirdi. Ölenlerin 20 milyonu Sovyetler Birliği, 6 milyondan fazlası Polonya, 1,7 milyonu Yugoslavya, 600 bini Fransa, 405 bini ABD, 375 bini İngiltere, 6,5 milyonu Almanya yurttaşıydı. Nazilerin insanlık dışı toplama kamplarına atılan 18 milyon kişiden 11 milyondan fazlası öldü.

• Savaşın Avrupa'daki maddi zararı 1938 fiyatlarıyla 360 milyar dolar oldu. Sovyetler Birliği'nin uğradığı maddi zarar 679 milyar rubleydi. Savaş masrafları uğranılan gelir kaybı da dahil 1.890 milyar rubleyi buluyordu. Ülke ulusal zenginliğinin yaklaşık % 30'unu kaybetti.

Faşistler SSCB'de 1710 şehri, 70 bin köy ve yerleşim yerini yıktılar, 25 milyon insan evsiz kaldı. 32 bin endüstri işletmesi, 65 bin km. demiryolu, 4100 tren istasyonu ve 14 bin demiryolu köprüsü yıkıldı. 16 bin lokomotif ve 428 bin vagon yokedildi veya gasbedildi. 40 bin hastane ve sağlık merkezi, 84 bin okul, 98 bin kolhoz, 1876 sovhoz ve 2980 makina-traktör istasyonu yıkıldı. Faşistler 7 milyon at, 17 milyon sığır, 20 milyon domuz, 27 milyon koyun ve keçi ve 110 milyon kümes hayvanını gasbedip Almanya'ya götürdüler.

Topraklarında tek bir kurşun atılmayan ABD'nin bu türden kayıpları hiç olmadı.

• Sovyetler Birliği'nin zaferi, 113 milyon halkıyla 11 Avrupa ülkesini de faşizmin pençesinden kurtardı.

• Savaşta faşist ordu mevcudunun % 75'i doğu cephesinde % 27'si batı cephesinde savaştı. Sovyet Alman cephesinde faşistlerin savaş gücü 190-270 tümen arasında seyretti. Bu sayı Kuzey Afrika'da 9-20 tümen, İtalya'da 7-26 tümen ve Batı Avrupa'da 56-75 tümen arasında değişti

• Faşist orduların savaş boyunca uğradıkları kaybın % 80'i Sovyet cephesinde gerçekleşti.

Sovyet ordusu savaş boyunca 607 düşman tümenini yoketti. Savaşın üç yılında Byelo Rusya'da sadece partizanların ve gizli direnme savaşçılarının yok ettiği faşist asker ve subay sayısı yarım milyonu aştı.

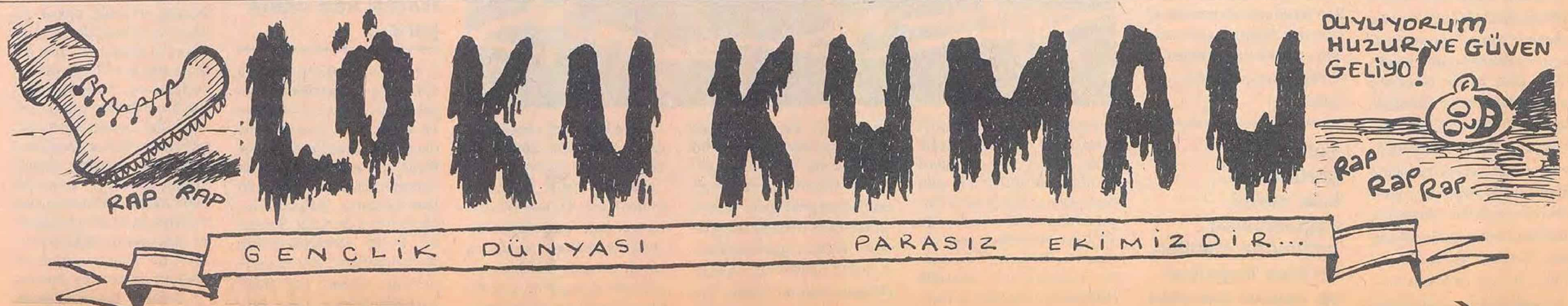
• 6 Haziran 1944'te başlatılan ve Batı'da "faşizmin sonunun başlangıcı" diye sunulan Normandiya Çıkartması tam da Batılı müttefiklerin zaferi garanti altına aldıkları koşullarda yapılmıştı. Bu çıkartmadan sonra 25 gün içinde Batılı müttefik orduların bozguna uğrattığı Alman tümeninin sayısı 60 idi. Halbuki aynı sürede Sovyet-Alman cephesinde 235 Alman tümeni bozguna uğratılmıştı. Uğradığı ağır yıkıma rağmen Sovyetler Birliği düşmana karşı koyacak üretimi gerçekleştirdi.

Dimitri VOLSKİ

NEO-GLOBALİZM

İnsanlığa yönelik bir tehdit

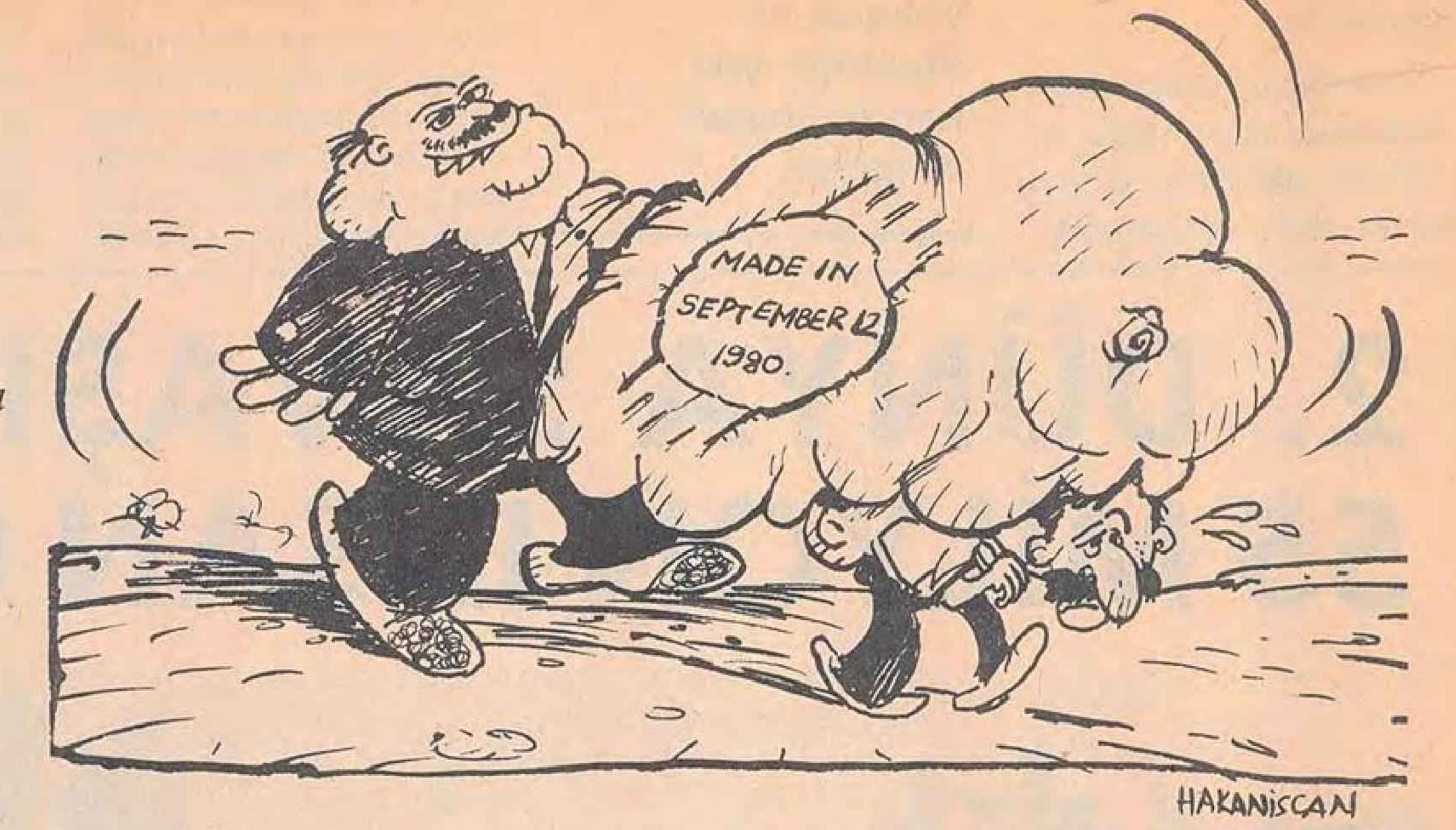

Emperyalizm tünemiş
Türkiye'ye
IMF IMF öter
I'M Faşist
...
İrtica adımlarla
Çağ atlıyoruz çağ
...
Hüküm sürmek
Hep hükümetlerde

Artık
gerilerde kaldı
Londra Konferansı
ve cımbız
ve ayna
Şimdi
Ellerinde nötron
Umurlarında mı
Dünya

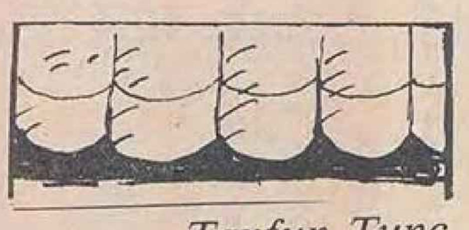

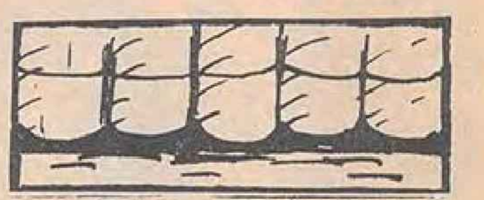
VEFAT

Hitler ve Mussolini'nin Asya temsilcisi Botha ve Pinochet'in kader arkadaşı ITT, General Motors ve ABD'nin saygıdeğer evladı, sevgili biraderimiz
Pakistan Devlet Başkanı
ZİYA ÜL HAK
Hakkın rahmetine kavuşmuştur.
Parçalanmasının Pakistan'ın parçalanması anlamına gelemeyeceği, ancak akibetinin bizim başımıza gelebileceğini gözönünde bulundurarak merhuma rahmet bize başsağlığı dileriz.

Lö Kukumav

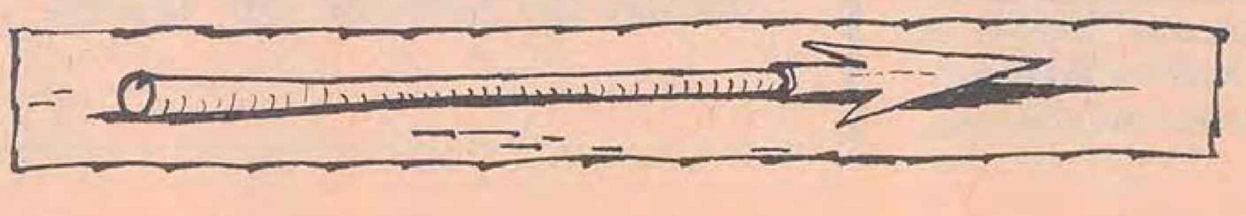
İşte size Pentagon'da yapılan Faşizm festivalinde ortalıkta bulunan bütün ödülleri gaspeden tek perde dört bölümlük asrın trajedisi.

BİTMEYEN NİNNİ...
(Dayanabilene beş general hediyelidir.)

Tayfun Tunç

1. Perde 1. Bölüm
(Mekan bilinen mevki)
-Yapılan plâna göre Silahlı Kuvvetler Ravel'in Bolero'su eşliğinde ihtilali gerçekleştirip, yönetime el koyacaktır.
-Saçmalama Henigım. Ne Ravel'i, ne Bolero'su.
-Ama efendim artık günümüzde faşizme de bir estetik kazandırmak gerekiyor. Yoksa çok büyük bir tepki alırız.
-Tepki mepki almayız. Hem estetik falan diyorsan zaten onlar mehter marşıyla -Hasan Mutlucan ile ihtilale katarlar.
-Haklısınız efendim, öyleyse Bolero'suz darbeyi yarın gerçekleştiriyoruz...
YARIN
1. Perde 2. Bölüm
(Herhangi bir kentte herhangi bir yer)
Tak Tak Tak...
-*Kim o*
-12 Eylül.
-Ooo, buyrun biz de sizi bekliyorduk.
-Geç kalmadık ya.
-Yok canım zaten zamanın ne önemi kaldı. Girin bir çay içelim.
-Sağolun biz pepsi kola içtik şişeleri de sizi bekliyor, buyrun gidelim.
1. Perde 3. Bölüm
(Bir süre sonra Çanakkale)
-Bi parti daha yapalım mı Süleymancığım.
-Bana parti falan deme. Gerdanım içime kaçıyor.
-Yanlış anladın Süleymancığım, ben tavla partisinden bahsediyorum.
-Yeter yahu. Altı gündür Gazi koşusundaki atlar gibi tavla oynuyoruz. Eskiden meydanlarda nutuk atardık şimdi hipodromda pardon, tavlada zar atıyoruz. Bıktım artık bu hayattan.
-Öyleyse bende oynamıyorum işte. Sana küstüm, Bülentler'in yanına gidiyorum...
A3, c11-e9
-Yine ıskaladın Bülentciğim.
-Allah belasını versin hep kaybetmeye başladım? Bir daha bu oyunun adını değiştirmeyelim. Amiral battı iken kazanıyordum, general battı oldu kazanamıyorum. Nereye sakladın o beş generali?
-Sen de depolitizasyona uğradın galiba Bülent. Generaller ABD-1, E-12 ve F-16'daydı.
1. Perde 4. Bölüm
(Yıllar geçer)
-Ben Pikassoymuş, Mozartmış, zartmış, zurtmuş anlamam. İbo neyimize yetmiyor.
-Ama efendim İngiltere gezi...
-Yav bırak allaşkına İngiltere gezisini. Zaten 8 yıldır gezmediğim yer kalmadı. Ben İstanbul'a gidip yelken yarışlarına start vermek istiyorum.
-Tamam o işi ayarladık ama yelken yarışları Ağustostaymış. Siz bu arada İngiltere'ye gidip hem İngilizce öğrenirsiniz hem de boş vaktiniz değerlenmiş olur.
-Ama o Margaret denen kadın. Kominis falan olmasın?
-Yok efendim yok siz meraklanmayın, o da bizden.
-Tamam öyleyse giderim ama özel uçak isterim.
-Bu da yeni moda oldu.
-Olsun o kadar, biz darbeyi kimin için yaptık.
VE PERDE İNMEZ
(fonda sesler)
-Hıdır duydun mu, Birleşmiş Milletler sözleşmesini ilk imzalayan bizmişiz.
-Bu memlekette bizi hiç düşünmüyor kardeşim.
...
Hocam atılma durumundayım, atılırsam lise diploması ile ne iş yaparım.
-Aldırmaa, benim de doçentlik tezim var ama ben de atılma durumundayım.
...
Necla seni sevmiyorum.
...
-Hıdır, bu da çürük çıktı yine intihar mı etti diyeceğiz.
-Yok ya bu sefer kendini öldürdü deriz.

Barışı kazanacağız

Baştarafı 1. Sayfada

daha savaş mı ASLA!'' İşte böyle haykırıyorlar dünyaya.

Bizim ülkemizde de öyle mi? Ne acı ki hayır. Toplumun bilimsel gelişim yasaları bir yana bırakılınca insan bir anlık da olsa şaşırmadan edemiyor. Nasıl olur da, savaşın acılarını yaşamış, türkülere dökmüş bir halk, paşalara alkış tutar, gökten bir savaş uçağı geçse sevinç duyar. (İçimden, tabi diyorum kafasına uçaktan atılan tonlarca bomba hiç düşmedi ki) Nasıl olurda bütçenin % 40'a varan bir bölümünün silahlanmaya harcandığını övgüyle anlatan başbakanını bağrına basar. Hem de elektriği, yolu, suyu yok iken. İşi ve ekmeği dahi güvencede değilken.

İnsanlar gibi halkların da aklı, sağduyusu ve belleği kolaylıkla köreltilebiliyor. Siz hiç tarih kitaplarımızda savaşın yol açtığı yıkımlardan bahsedildiğini duydunuz mu? Uzağa gitmeğe hiç gerek yok. Militarizmin günlük yaşamımıza nasıl girdiğini merak ediyorsanız, üşünmeyin, en yakın oyuncakçı dükkanına gidin ve sorun: Oyuncak çeşitlerinizi görebilir miyim? Karşınıza çoğunluğu ilkel ya da modern savaş oyuncakları getirilecektir. TV'de çocuklar için hazırlanan He-man, Voltran gibi dizilerde ise, kötüler artık ışın silahlarıyla hemen yokediliyor. Dikkat edin tutuklama ve yargılama gibi hukuki işlemler yok. Kötünün yaşayıp yaşamayacağı iyinin elindeki ışın silahının düğmesine basıp basmamasına bağlı.

"Ne var bunda, sonuçta kurgu film değil mi?'' diyebilirsiniz. İyi ve kötü kavramlarının henüz ayrımında olmayan çocuklara şiddete dayalı filmlerin gösterilmesi bir yana, insanı dehşete düşüren asıl şey filmdeki olayların hayali olmayıp gerçeğe dönüşebilecekleri. Başkan Reagan, Amerika'yı ve ''Hür Dünya''yı ''kötüler''den koruyacak uzay silahlarından bahsediyor. Dahası Pentagon çevreleri kayıp-kazanç hesapları yaparak nükleer bir savaşa gizli-açık hazırlık yapıyorlar. Böylece insanlıkla yaşıt olan ve yaşama hakkını temel alan evrensel hukuk normları, devletler ve halklar arası dostane ilişkiler bir çırpıda unutturuluveriyor.

Evet. İnsanlık bir yol ayrımında. Yolun biri, dünyanın şu ya da bu bölgesinin değil, topyekün yokoluşuna giden nükleer silahlanma yoludur.

Diğeri ise, insanlığın evrensel rüyası olan kalıcı barışa, devletlerin ve halkların özgürlük ve hak eşitliği temelinde birarada yaşamasına giden yoldur.

Gençliğin bu iki yoldan hangisini seçeceğinin sorulması bile abestir. Çünkü gençlik daha yaşanacak koskoca bir dünya demektir. Dünyanın yaşatılması da herkesten çok geçleri ilgilendirir. Zaten insanoğlu hangi yaşta olursa olsun, savaşı ve ölümü seçmez. Olsa olsa hayatı kazanmak ve korumak için ölümü göze alır. Bunun için, Prometheus'tan beri özgürce bir yaşam için seve seve ölünür. Şimdilerde Filistin'de olduğu gibi.

1 Eylüllerin bizim için değeri, yaptığımız doğru seçimi daha geniş gençlik yığınlarına iletebilmek, onların da barışı ve yaşamı seçmesini sağlamaktır. Dahası yaşamı ve barışı seçen gençler, bunları kazanabilmek için sadece 1 Eylül'de değil yılın 365 günü çalışmak ve mücadele etmek gerektiğini unutmamalıdırlar.

Bunu başarabilecek miyiz,

Ben bunu başarabilecek miyim?

Referandum

Baştarafı 1. Sayfada

Bilindiği gibi ülke yeni bir seçim havasına giriyor. Politik gündemi, işsizlik, pahalılık gibi güncel sorunlar değil, Özal'ın zaman kazanmak için yaptığı atraksiyonlar belirliyor. En yakıcı sorunları geri plana atan yerel seçim tartışması referandumla birlikte ilginç bir boyut kazandı. İktidarın yerel seçimin erkene alınması girişimine yeşil ışık yakan DYP'nin tavrını değiştirmesiyle birlikte yeni bir formül olarak referandum gündeme geldi. Referandum da yerel seçimlerin erken yapılabilmesi için anayasa değişikliğine ''Evet'' mi, ''Hayır'' mı diye soruluyor.

Tabi soruyu soran iktidar, hem de 12 Eylül ile bütünleşmiş bir azınlık iktidarı olunca cevap da olağanüstü bir önem kazanıyor. Siyasetin kendi doğası gereği hem seçim için anayasa değişikliği hem de yerel seçimlerin erken ya da geç yapılması daha baştan önemsizleşiyor. Referandum iktidar için bir anlamda ''güven oylaması''na dönüşüyor. Tabi tüm muhalifler için de iktidara bir kez daha ''Hayır'' diyebilmenin bir olanağı doğmuş oluyor.

İktidarın kendi eliyle muhalefete böylesi bir fırsat vermesi çelişki gibi görülüyor. Aslında değil. Eninde sonunda yapılacak bir seçimin erken ya da geç olmasının iktidarı böylesine ilgilendirmesi, elverişsiz bir ortamda ve zamanda yapılacak seçimlerin iktidarı ve destekçilerini bütünüyle iktidardan edecek bir ihtimal taşımasıdır. Unutmayalım ki her iktidar zamanla yarış içindedir. İflas etmiş rejimin ve onun iktidarının da bazen aylarla ölçülen kısa zamanlara dehşetli ihtiyacı olabilir. Özellikle ekonomik göstergeler seçim gibi ''kambur''ların bir an önce aşılmasını dayatıyorsa...

SHP ve DYP'nin propaganda kampanyalarını ''Özal'a Evet mi Hayır mı'' diye başlatmaları referandumun iktidar için bir güven oylamasına dönüşeceğinin en belirgin göstergesidir.

Bizim içinse bu oylama sadece Özal'a ya da ANAP iktidarına ''HAYIR'' demekle sınırlı değildir. Çünkü gençlik sadece ANAP iktidarından zarar görmüyor. Daha önemlisi gençler yaşadıkları deneylerle esas iktidarın başka ellerde ve kurumlarda olduğunu biliyorlar. Artık yeni kılıkla sürdürülen 12 Eylül faşizmini tanıyorlar. Bu rejimden ve bu iktidardan kurtulmanın biricik yolunun kimilerinin sandığı gibi 5 yıldır tezgahlanan seçim oyunları olmadığını da öğrendiler.

Seçimleri bir oyun ve onaylatma arenası olmaktan çıkartıp, bir siyasal demokrasi olayına dönüştürmek bugün de tavrımızın özünü oluşturmaktadır. Sol ve demokrasi güçleri iktidarın yeni bir soluk almasına izin vermiyeceklerdir.

İktidarın attığı oku, iktidarın kendisine çevirmek elimizdedir. Bu fırsatı değerlendirelim.

Duvarları çatlatmak

Baştarafı 1. Sayfada

''öğrenciler olmasa, okullar ne güzel yönetilir.'' Hükümetin ilgisi okullara gericiliği sokmak üzerinde odaklaşırken eğitimin yıllık bütçedeki payı tek rakamlı sayılara doğru hızla geriliyor. Bir yandan yoğun depolitizasyon bir yandan gazete - kitap fiyatlarındaki artış kültür düzeyini hızla düşürürken ''üniversite mezunu cahil'' sayısını hızla artırıyor. Bu hükümet mi kötüyü iyileştirecek?

Kötünün iyileşmesi zor. Bu 180 derecelik dönüşümde açılması gereken kilidin anahtarı bizde. ''Eylem'' anahtarını bu yıl tüm okullarda kullanalım, tüm kilitleri açalım. Gelecek yıl iyileştirilmiş kötüler görme umuduyla tüm liselilere merhaba!

Yeni kuşak

Baştarafı 6. Sayfada

şa edilmesi insan malzemesiyle doğrudan ve birinci derecede ilgilidir.

Açıkça belli ki, insanın uğratıldığı erozyonun en önemli unsurlarından birisini umutsuzluk oluşturmaktadır. Geniş yığınlar, ülkemizin on milyonlarca insanı bezgindir, çaresizdir, umutsuzluk içindedir.

Biricik umut ise toplu çözümdedir. Yığınlar en çok bu açıdan umutsuzdurlar. Çözümün ancak ve ancak topluca olduğunu görmemekte, çözümün kendi ellerinde olduğuna inanmamaktadırlar.

Bu nedenle, gençliğin insanı öne çıkaran ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel mücadelesi, her şeyden önce umudu en başa koymak zorundadır.

Gençlik yarına uzanan yolda toplumun en büyük umududur ve umutlu olmak zorundadır.

AÇIKLAMA

Geçen ayki bulmacamızda ''15-16 Haziran 1974 yılında kurulan ve 12 Eylül'de iktidarı gaspedenler tarafından faaliyeti yasaklanan sosyalist bir partinin genel başkanı'' olarak ismi sorulan ve resmi bulunan Ahmet Kaçmaz, gazetemize bu soruyla ilgili bir mektup göndermiştir.

Kaçmaz, şaşkınlığını şöyle ifade etmektedir: ''Yaşayan bir kimseye böyle davranmanın, hem o kişiyi, hem bunu yapanları, hem okuyucuları, hem de sosyalist ahlakı ve estetiği derinden rencide edeceğini nasıl akıl edemiyorsunuz, doğrusu hayret!'' Böylesi bir durumu banalliğe ve kişi kültüne kapı aralamak olduğunu belirten Kaçmaz, ''bunu şayet bilgi vermek amacıyla yapıyorsanız, öncelikle kişinin yaşamıyor ve hakkında tarihin yargısının iyi kötü belirlenmiş olmasını gözetirsiniz'' diye tavsiyede bulunuyor.

Öncelikle Sayın Ahmet Kaçmaz'dan özür dileriz.

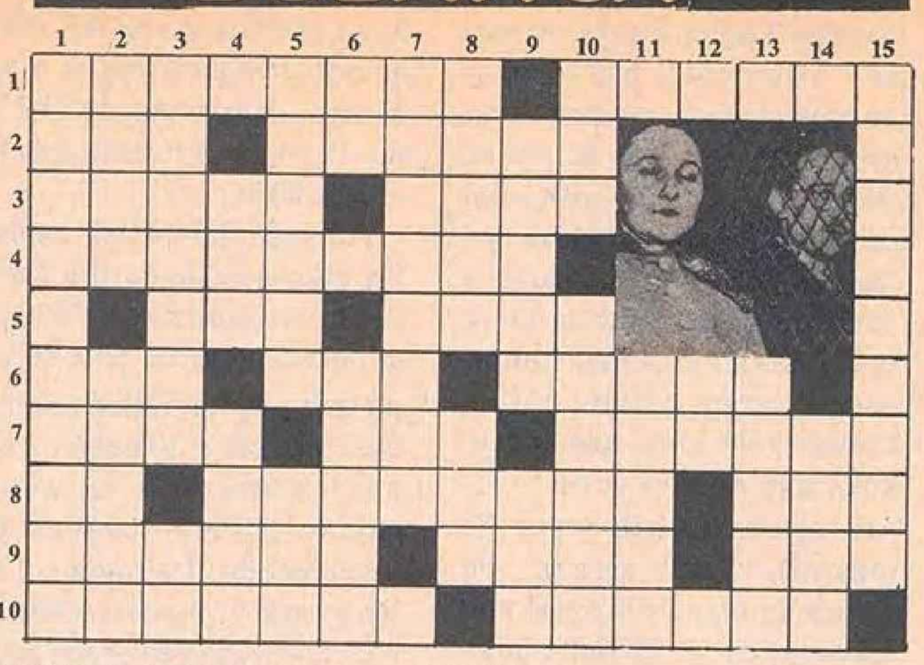
Şaşkınlık ve eleştiriye neden olan sorumuzun gerisinde yatan temel saiki açıklamak istiyoruz: Bilindiği gibi sosyalist değerleri temsil eden örgüt ve liderleri daha yaşarken unutturmaya özel önem veren bir rejimin içindeyiz. Ve koyu karanlığın gölgesinde büyüyen gençliği bilgilendirme ve tanıtım kaygısı bazen uç noktalara varabiliyor. Bu örnekte görüldüğü gibi bir röportajla bu eksiği gidermek daha güzelken seçtiğimiz yer ve biçim bambaşka şeyleri çağrıştırmıştır.

Gazetemizi yakından izleyen Ahmet Kaçmaz'a gösterdiği duyarlılıktan ve hatamızı açıkça sergilemesinden ötürü teşekkür ederiz. Okurlarımız, sosyalist ahlak ve estetiğin derinliğine kavranmasında bundan böyle çok daha titiz davranacağımızdan emin olabilirler.

Evet, hata yaparak öğrenmek herhalde bu olmalı.

Turgay Gültekin

BULMACA

HAZIRLAYAN: **Turgay Gültekin**

SOLDAN SAĞA:

1) Sürekli bir tehlikenin varlığını anlatmakta kullanılan Yunanlı kralın adı... Genellikle beyaz renkli ve damarlısı da olan billurlaşmış kireçtaşı. 2) Kesinleşmiş mahkeme kararı.. Hz. Ali'yi ilk üç halifeden üstün sayan mezhepten olan. 3) Sara, tutarga... Parlak olmayan, donuk. 4) Kalbe kan taşıyan ana damar, şiryan. 5) TERSİ, İsviçre'de bir akarsu... İletkenliğin farklı bir ortama akmasını sağlayan elektrot, artıuç. 6) İngiltere'de eski bir kent... Maden aramaları ile bilinen bir kamu kuruluşu... Sevecen, şefkatli, müşfik. 7) TERSİ, neden, sebep ya da felsefede güdü... Tavır, davranış... Maydanozgillerden hoş kokulu bir bitki. 8) TERSİ, Stransiyumun simgesi... Yolların asfaltlanmasında kullanılan malzemenin % 10'unu oluşturan molekül ağırlığı yüksek bir karışım... Bir çoğul eki. 9) Dünya işlerinden vazgeçip bir yere kapanma... Güneydoğu Asya'da yaşayan iri, çok gürültücü bir kertenkele... TERSİ, içinde bulunduğu kabın her noktasına yayılan akışkan bir madde. 10) Tırnak, boynuz, kıl gibi üst deri ürününü oluşturan proteinli madde... Gümüşhane'nin bir ilçesi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1) Sözcük anlamı münazara ve tartışma olan ve Lenin'e göre evrimin en geniş ve en derin bilimi olan düşünce yöntemi. 2) Seçkin... Alt alta yazılmış şeylerin tümü. 3) Sıtma... İridyumun simgesi. 4) Doğrama işlerini kahverengiye boyamakta kullanılan toprak boya... Ötücü bir kuş. 5) Burjuva demokrasisinin bulunduğu gelişmiş kapitalist ülkelerde artık uygulanmayan ancak ülkemizde genellikle siyasi davalarda verilen çağdışı ceza... TERSİ, metal veya topraktan yapılmış kap. 6) Boyacılıkta kullanılan bir zamk... TERSİ, cinsel konularda ahlak kurallarına bağlılık, namus. 7) Bir organımız... (...)den başka, (...) ayrı anlamında kullanılan bir sözcük. 8) Diş köklerini kaplayan sert madde... Su yosununun eş anlamlısı. 9) Kent ya da kasabada dış mahalle... Eşi olmayan, biricik. 10) Düzenlediği raporlar elden ele dolaşan, CIA gibi komplocu bir örgütle yakın ilişkisi bulunan gizli istihbarat örgütü... Ölen bir kimsenin mirasçılarına bıraktığı tüm mal varlığı. 11) Boyacılıkta ve kimi ilaçların yapımında kullanılan benzinin oksijenli türevi. 12) Bir şeyin geçtiği yerde bıraktığı belirti. 13) TERSİ, keçiyolu, patika. 14) Peygamberler için yazılan methiye. 15) 1951 yılında tezgahlanan bir dava sonucu elektrikli sandalyede katledilen Ethel ve Julius adlı Amerikan yurttaşlarının soyadı.

Merhaba Seul

Baştarafı 1. Sayfada

sadece bir yarışmadan ibaret gözükmektedir. 170 metrelik stadyum yanışmasını Elis'li Coroibos kazanmıştır. Fakat oyunlar kısa zamanda genişlemiş ve yarışmalara daha uzun mesafe koşular, pentatlon, disk atma, ağırlıkla uzun atlama, kaldıraçla cirit atma, güreş ve boks- güreş ilave edilmiştir. Ayrıca Yunanlılardan başka, oyunlara Sicilyalılar ve Giritliler de katılmağa başlamışlardır.

Başlangıçta mükafat sadece zeytin dalı çelengi idi. Fakat zamanla şampiyonlara değerli maddi ödüller verilmeye başlandı ve sonuçta oyunlar yozlaştı. İ.S. 369'da olimpiyatlar fiilen son buldu ve İ.S. 393'de İmparator Teodoryus Milano'da yayınladığı bir bildiriyle olimpiyatları resmen sona erdirdi. Böylece olimpiyat meşalesi 1503 yaz boyunca sönük kalacaktı.

MODERN OLİMPİYATLAR

Haklı olarak denildiği gibi ''Modern Olimpiyat'' oyunlarının kurucusu Fransız Baron Pierre de Coubertin (1863-1937)'dir. Bu genç ve varlıklı asilzade 1889'da Fransız hükümeti tarafından Modern dünyadaki kültür-fiziğin durumunu incelemekle görevlendirilmişti.

De Coubertin ilk oyunların yüzyılın başında Paris'te tertiplenmesini öngörüyordu. Ancak Yunanistan'ın, ilk Olimpiyat'ın tertiplenmesini kendi ülkesine verilmesini isteyen teklifi olumlu karşılandı ve Modern Olimpiyatların birincisinin 1896'da Atina'da yapılması kabul edildi. Aynı zamanda 12 ülkenin temsilcilerinden Uluslararası Olimpiyat Komitesi (U.O.K.) kuruldu.

Nisan'ın 6'sında 1503 yıllık bir aradan sonra 80.000 Atinalı, olimpiyatların yeniden canlandırılışına şahit oldu. Olimpiyatların yeniden başlatılmasını 34 ülke desteklemesine rağmen Atina'ya sadece 13 ülke sporcularını gönderebildi.

1900'de Paris'te yapılan 2. Olimpiyat Oyunları aynı yıl, gene Paris'te tertiplenen dünya fuarının yan bir gösterisi gibi oldu.

1904'te ABD'nin St.Louis şehrinde düzenlenen 3. Olimpiyatlar da Dünya Fuarının yan gösterisi olmaktan ileriye gitmedi. Yolculuğun uzunluğu ve pahalılığı nedeniyle sadece 7 Avrupa ülkesi katılabildi.

Olimpiyatların 10. yılı nedeniyle 1906'da Atina'da Ara Olimpiyatı düzenlendi. Fuarın yan gösterisi şeklinde geçen önceki iki olimpiyata kıyasla bu oyunlar daha başarılı oldu. 20 ülkeden 884 yarışmacı katıldı. Mermer Stadyumdaki yarışmaları büyük bir kalabalık izledi.

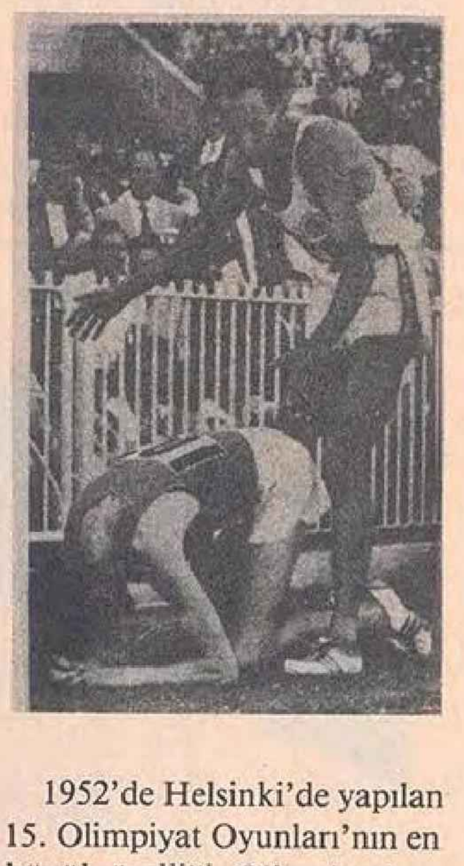
1908'de Londra'da yapılan 4. oyunlarla olimpiyatlar dünya çapında bir olay olarak yerine oturmağa başladı. Oyunlara 23 ülkeden 2035 yarışmacı katıldı.

Londra Olimpiyatlarının başarısından sonra 1912'de Stockholm'da tertiplenen 5. olimpiyatlar, olimpiyat oyunlarının dünya çapında duyduğu ilgiyi tam anlamıyla perçinledi. 28 ülkeden 2547 sporcunun katıldı.

1916'da Berlin'de yapılması gereken 6. oyunlar I.Dünya Savaşı nedeniyle gerçekleşemedi. 1920 Anvers, 1924 Paris, 1928 Amsterdam Oyunları, gerek katılan ülke sayısının gerek sporcu adedinin yükselmesi bakamında duyulmakta olan ilginin daha da arttığını kanıtladı.

Nazi Almanya'sında tertiplenen 1936 Olimpiyatları'nı Hitlerciler, kendi zaferlerinin propaganda aracı haline getirmek için ellerinden geleni ardlarına koymadılar. Ancak olimpiyatların enternasyonalist atmosferi Nazilerin amaçlarına ulaşmasına el vermedi. Bu konuda dört altın madalya kazanarak Hitler'in üstün ırk teorisini tuzla buz eden ve onu stadyumdan kaçırtan ünlü zenci atlet Jesse Owens'ın büyük katkısı oldu.

II. Dünya Savaşı nedeniyle yapılamayan 1940 ve 1944 olimpiyatlarından sonra 14. olimpiyatlar Londra'da yapıldı. Savaşın yıkıntılarına rağmen gerek katılan ülke, gerek sporcu sayısı bakımından rekor seviyeye ulaşması 12 yıllık uzunca bir araya rağmen Olimpiyatlara duyulan özlemin canlı olarak varlığını koruduğunun alameti oldu. Oyunların kahramanı 4 altın madalya kazanan iki çocuk anası ''uçan anne'' Hollanda'lı Blankers Koen idi.

1952'de Helsinki'de yapılan 15. Olimpiyat Oyunları'nın en büyük özelliği, Olimpiyatlara ilk defa katılan Sovyetler Birliği'nin büyük bir ilgi toplamasıydı. Oyunların kahramanı ise 5 bin m., 10 bin m. ve maratonu kazanan Çekoslavak Emil Zatopek idi.

Daha sonraki 1956 Melbourn, 1960 Roma 1964 Tokyo, 1968 Meksika, 1972 Münih, 1976 Montreal Olimpiyat oyunları, gerek katılan ülke ve sporcu sayısının sürekli artış göstermeleri, gerekse performanslarının yükseklikleri bakımından her biri dünya çapında başlı başına olay oldular. Nihayet 1980 Moskova Olimpiyatları herkesin hemfikir olduğu gibi, gerek organizasyon, gerekse yarışların kalitesi bakımından tüm olimpiyatların en mükemmeli oldu.

Sosyalist ülke sporcularının giderek yükselen başarı grafiğinin özellikle ABD yönetimlerince sindirilememesi 1970'li yıllarda ABD ve müttefiki ülkelerde olimpiyatları sabotaja yönelik girişimleri getirdi. Tırmandırılan soğuk savaşın etkisiyle, Romanya, Yugoslavya ve Çin'in dışındaki sosyalist ülkelerin ve bir kısım ''Üçüncü Dünya'' ülkelerinin katılmadığı 1984 Los Angeles Olimpiyatları sportif kalite bakımından hayli tartışmalıydı. Ayrıca Los Angeles'84 tam anlamıyla amerikanvari ticari bir olimpiyata dönüştürülerek dünya kamuoyunda tepkiye yolaçtı. Öyle ki, olimpiyat ateşi bile, bir kilometresi 3 bin dolardan satışa çıkarılmıştı!

24. Olimpiyat Oyunları başlarken dileğimiz olimpiyat geleneğinin yeniden eski gücüne kavuşması ve halklar arasındaki barış ve kardeşlik ilişkilerine olanca katkısının sürmesidir.

Gençlik Dünyası

Sahibi: **Cüneyt Can Oğuzer** • Genel Yayın Yönetmeni: **Bülent Uyguner** • Yazı İşleri Müdürü: **Erdal Belenlioğlu** • **Yönetim Yeri:** Divan Yolu Cad. Işık Sok. Ali Faik Han No: 6 Kat: 3 Sultanahmet-İSTANBUL • **BÜROLAR: İSTANBUL (Kartal/Maltepe):** Bağdat Cad. Maltepe İşhanı No: 145/89 Kat: 2 Maltepe-İstanbul • **ANKARA:** Marmara Sok. Kirmir Apt. 12/21 Sıhhiye-Ankara • **İZMİR:** Soysal İşhanı Gazi Bulvarı No: 100/704 Çankaya-İzmir • **DENİZLİ:** Atatürk Bulvarı Yıldız İşhanı Kat: 6 Denizli • Grafik Düzenleme: **Gençlik Dünyası** • Dizgi: **Yayın-Dizgi Merkezi** • **FİLM:** S.O.S. OFSET TEL: 511 25 36 • Baskı: **Kent Matbaası** • 1 Yıllık Abone Bedeli: **5.000 TL.** Yurtdışı: **25 DM** • Hesap Numarası: **Yapı Kredi Çemberlitaş 038430-5**

G.Afrika'lı beyaz gençler:

IRKÇI REJİMİN ORDUSUNA ASKER OLMAYACAĞIZ!

Johannesburg, Cape Town, Durban ve Grahamstown'da 3 Ağustos günü düzenledikleri gizli basın toplantılarıyla, 143 beyaz genç ırkçı rejimin ordusunda görev yapmayacaklarını açıkladılar. Aralarında doktor, avukat, öğretmen, nükleer fizikçi ve öğrencilerin bulunduğu gençler, Temmuz ayında David Bruce'un altı yıl hapse mahkum olmasının ardından, kendilerinin de Bruce'la aynı düşünceyi paylaştığını gösterdiler.

Irkçı rejimin ordularının gerek siyah halka, gerekse Namibya, Angola ve diğer komşu ülkelere karşı yürüttüğü baskı ve saldırılara katılmayacağını, apartheid ordusunda askerlik yapmayacağını belirten 25 yaşındaki David Bruce bu yüzden mahkûm olan ilk beyaz. Irkçılığa ve beyaz azınlığın siyahlar üzerindeki tahakkümüne hizmet eden orduda hiç bir şekilde yeri olmadığını belirten David Bruce'un annesi Ursula Bruce 1938 yılında Nazi Almanyası'nda bir yahudi olarak ağır işkencelere uğramıştı. Gözleri görmeyen Ursula Bruce oğlunun lehine tanıklık yaptığı duruşmada geçmişte yaşadıklarını ve ırkçılığa karşı duyduğu nefreti tekrarladı.

Güney Afrika'da beyazlar için askerlik süresi iki yıl. Siyahlar kural olarak askere çağrılmıyor. İki yıllık mecburi hizmetten sonra, on iki yıl süreyle her yıl üç aylık askerlik hizmeti tekrarlanıyor. Ağustos başındaki basın toplantılarına katılan 143 beyaz gençten 105'i David Bruce'un konumunda, yani askerlik hizmetini başında reddediyorlar ve her birini altı yıl hapis cezası bekliyor. Diğerleri ise mecburi hizmetlerini bitirmiş durumda, ama her yıl tekrarlanan "silah altı" çağrısına uymayı reddediyorlar.

22 yaşındaki psikoloji öğrencisi Steven Silver "haksız bir azınlık rejimini ayakta tutmaya yarayan orduya" hizmet vermek yerine altı yıl hapsi göze aldığını söyledi. 27 yaşındaki nükleer fizikçi Simon Connell ise 1984 yılında en az 1596 gencin askerlik hizmetini reddettiğini, ertesi yıl ise bu sayının 7589'a çıktığını belirterek, kendisinin de "silah altı" çağrısına uymayacağını belirtti. Orduya katılmayı reddedenler ya yeraltına geçiyor, ya da ülke dışına kaçıyorlar.

Savaşa ve apartheid'a karşı bir örgütlenme olarak sesini duyuran **End Conscription Campaign** (Askere Çağırmaya Son Kampanyası) hareketine karşı saldırıya geçen ırkçı yönetim bugüne kadar hareketin en az 80 militanını tutukladı. Geçen yıl çok sayıda hareket mensubunun yeraltına geçtiği ya da sürgüne gittiği kaydediliyor. Hareketin yaygınlaşması ırkçı rejimi çılgına çevriyor.

İktidarı barışta yoklayan deney:

ŞİLİ

Şili'de Allende yönetimindeki Halk Birliği iktidarını deviren kanlı faşist darbeden bu yana onbeş yıl geçti. 11 Eylül 1973'te General Pinochet'in elebaşılığını yaptığı darbeciler başta ABD tekelleri ve Washington'un desteğiyle Şili'yi kana boğdular.

Darbenin hemen öncesinde Halk Birliği hükümeti dönemindeki önemli siyasi olaylar kısaca şöyle özetlenebilir:

- *4 Eylül 1970'de Halk Birliği'nin ortak adayı olan Sosyalist Parti Genel Başkanı Allende oyların % 36.3'ünü alarak Başkan seçildi.*
- *Ekim ayında Genel Kurmay Başkanı Schneider gericiler tarafından öldürüldü.*
- *Sağcıların çoğunlukla bulunduğu Kongre (Parlamento) 24 Ekim 1970'de Allende'nin başkanlığını onaylamak zorunda kaldı.*
- *Kasım başında Allende göreve başladı ve Halk Birliği Hükümeti kuruldu.*
- *Nisan 1971 başında yapılan belediye seçimlerinde Halk Birliği oyların % 49,75'ini aldı.*
- *Aynı yıl Temmuz ayında bakır işletmeleri, Kongre'nin de oy birliği ile millileştirildi.*
- *ABD'nin Şili'ye koyduğu ekonomik abluka giderek şiddetlendi.*
- *Amerika'nın ünlü ITT şirketinin Şili'de iki önemli darbe teşebbüsünü bizzat örgütlediği 1972 Martı'nda açıklandı.*
- *Aynı yıl Ağustos ayında dükkan sahiplerinin boykotu başladı. Böylece ara tabakalar karşı-devrim safında eylemlerini yoğunlaştırmaya başladılar.*
- *1972 Ekim ayında kamyon sahipleri boykota başladı, dükkancılar da boykota katıldılar.*
- *Kasım ayında aralarında üç kuvvet komutanının da bulunduğu yeni hükümet kuruldu.*
- *4 Mart 1973'teki seçimlerde Halk Birliği oyların % 44'ünü aldı.*
- *Seçimlerden sonra, Allende, hükümetteki üç kuvvet komutanını görevden aldı.*
- *Haziran sonunda bir askeri birliğin isyanı bastırıldı.*
- *5 Temmuz'da asker bakanların bulunmadığı yeni bir hükümet kuruldu.*
- *25 Temmuz'da kamyoncular tekrar boykota başladılar. (Bu boykotları CIA'nın ITT'nin büyük ölçüde mali yardımla desteklediği kısa zamanda öğrenildi.)*
- *Sağ kanadın şiddet hareketleri iyice yoğunlaştı.*
- *9 Ağustos'da kurulan yeni hükümette kuvvet komutanları tekrar görev aldı.*
- *12 Ağustos'da hükümet kamyonlara el koyma kararı aldı, ama kamyonlar tahrip edilmiş olduğundan bu karar boykotun yol açtığı zararları önleyemedi.*
- *28 Ağustos'da dört generalin bulunduğu yeni bir hükümet kuruldu.*
- *Bu sırada yeni bir askeri komplo önlendi...*
- *Fakat 11 Eylül'de genel Kurmay Başkanı Pinochet ve Kuvvet Komutanları'ndan oluşan faşist çete CIA planını uygulayarak kanlı bir darbe ile Halk Birliği'ni devirdi.*

Allende teslim olmayı kabul etmedi. Başkanlık Sarayı topa tutuldu. Allende ve yanındakilerin çoğu dövüşerek öldüler.

İşçi milisleri faşist ordu birliklerine karşı sokak savaşı vermeye başladılar. Özellikle başkent Santiago'da barikatlar kuruldu, ama bu direnişler fayda vermedi.

30 bine yakın devrimci-ilerici öldürüldü. 10 binlercesi zindanlara atıldı, stadyumlarda, toplama kamplarında, özel adalarda toplandı.

Faşizmin ağır zulmü altında geçen onbeş yıl, bugün fabrikalardan, üniversitelerden, meydanlardan aynı sesin yükselmesini engelleyemiyor: Venceremos! Yeneceğiz!

Kapitalizmin gençliğe vaadi: İşsizlik

Haziran ayında Brüksel'de toplanan bir uluslararası forum Avrupa Topluluğu çerçevesinde "Yoksullukla Savaş" konusunu ele aldı, mevcut gelişmeleri değerlendirdi. Rapor ve bilgilerin açık seçik gösterdiği şu oldu: Gerçek anlamda önlemler alınmadığı takdirde 1992/93 yılına, yani topluluk üyesi ülkeler arasında sınırların kalkacağı, pazarın bütünleşeceği tarihe kadar topluluk ülkelerinde resmen yoksul olarak belirlenenlerin sayısı 55 milyona varmış olacak. Bu durumda olanların sayısı yalnızca geçen yıl 38 milyondan 44 milyona yükselmiş bulunuyor. Görünüşe göre 1992'de "Avrupa Yoksullar Topluluğu"na varılmış olacak.

Yoksulluğun hiç değilse biraz olsun azaltılmasında atılacak en başta gelen adım kuşkusuz, işsizliğin önlenmesi. Avrupa Topluluğu ülkelerinde şu sırada mevcut 16 milyondan fazla işsizin en az yarısı sürekli işsiz halde. Bu ülkelerdeki 25 yaşın altında bulunan toplam gençlerin % 22'si işsiz. Mart 1988 itibariyle AT ülkelerinde ortalama işsizlik oranı % 10.6 ve bu oranın % 37.3'ünü 25 yaşın altındaki gençler oluşturuyor.

AT dışındaki diğer kapitalist ülkelerde de durum farklı değil. Uluslararası sendikal örgütlerin verilerine göre şu anda gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işsiz sayısı 30 milyonu aşıyor. Önümüzdeki beş yıl içerisinde işsizlerin sayısı iki katına çıkabilir. İşsizliğin yol açtığı maddi ve manevi yıkım ise hiç bir şekilde gözlerden gizlenemiyor.

Artık sayılara vurulabilen manzara şunu gösteriyor: İşsizlik oranında her yüzde birlik artış ruhsal rahatsızlıklarda % 3,4'lük, uyuşturucu kullanımında % 8,7'lik ve intiharda % 4,1'lik bir artışa yol açıyor. Bunlar saptanabilen asgari sınırlar. Uzunca bir süredir işsizliğin yüksek düzeyde seyrettiği ABD'de, bu durumun insanı yıkan bir "sosyal patoloji"ye dönüştüğü belirtiliyor. ABD tarihinde bireylerin işlediği en büyük kitle katliamlarının Reagan döneminde yapılmasının rastlantı olmadığına işaret ediliyor. Geçen yıl Kaliforniya'da işsizliğin çıldırma noktasına getirdiği James Huberty'nin bir kafeteryaya ateş açıp 21 kişiyi öldürüp, 20 kişiyi yaraladığı olay bunun somut bir örneği. Yine Oklahoma'da işten atılmakla tehdit edilen postane memuru Patrick Sherill'in iş arkadaşlarının 14'ünü öldürdükten sonra intihar etmesi de böyle bir trajik sonuç.

OECD rakamlarına göre gençler arasında işsizlik yetişkinlerinkine kıyasla 2-3 kat daha fazla. Örneğin İtalya ve Norveç'te bu oran 6 kat fazlaya ulaşıyor.

Sermaye, gençleri en temel insan haklarının birinden, çalışma hakkından mahrum ederek, güç belâ bir iş bulup çalışmakta olanlardan azami kârı sağlama gayretinde. Sürekli büyüyen işsizler ordusu istihdam edilenlerin üzerinde baskı unsuru olarak kullanılıyor. Yetişkinlere kıyasla daha az ücretle, ama çoğu zaman aynı işi yapmaya zorlanan gençler ağır yaşama ve çalışma koşullarına mahkûm ediliyorlar.

İşsizlik ise özellikle genç insanlar için tam bir yıkım. Yukarıda sözünü ettiğimiz "sosyal patoloji"yi araştıran Amerikalı toplumbilimcilerden bazıları işsiz bir insanın geçirdiği evreleri şöyle tarif ediyorlar: İlk günlerde kendini boşlukta hissetme, şok durumu yaşama. Daha sonra tekrar iş aramaya başlanıyor. Bir dizi başarısız iş bulma girişiminden sonra moral bozukluğu, koyulaşan umutsuzluk. En sonunda manevi çöküş ve zaman zaman da kendini fiziksel olarak yok etmeye varan bir çaresizlik. İntihardan uyuşturucuya, bir dizi yokolma girişimi yer alıyor bu doğrultuda.

Ancak kapitalizmin gençlere vaadi olan işsizlik felaketinin neden kaynaklandığını görenlerin sayısı da hızla artıyor. Bunun bir yansıması, gençlik ve sendikal örgütlerin giderek artan ölçüde işyerlerinin arttırılması öğretim ve mesleki eğitime daha fazla olanak sağlanması gibi temel ekonomik-demokratik hakları örgütlü bir şekilde birlikte savunması ve gençlerin aktif siyasi mücadeleye katılması. Başka türlüsü de sermayenin ekmeğine yağ sürmekten başka bir şey değil zaten.

Coşkusu tüm bir ömre yeter:

VİTALİNA TRİFONENKO

Sovyetler Birliği'nde Haziran ayı sonunda toplanan SBKP 19. Ulusal Parti Konferansı, toplum ve ülke hayatının sorunlarını kapsamlı biçimde ele aldı, tartıştı. Konferansa katılan yaklaşık beş bin delegenin en genci 21 yaşındaki Vitalina Trifonenko'ydu. Kimya teknolojisi eğitiminin dördüncü yılında olan Vitalina UZ gazetesi muhabirinin sorularını şöyle cevaplandırdı:

Parti konferansıyla ilgili izlenimleriniz nedir?

Son derece enteresan ve heyecanlı bir konferanstı. Şimdiye kadar görmediğimiz biçimde canlı ve yoğun tartışmalar oldu. Kısa ve net açıklamalar isteyen, kendiliğinden eleştiriler oldu. Esas olarak şunu söylemek istiyorum, delegelerin daha önceden Genel Sekreter'in raporunu inceleyebilmeleri ve yayınlanan konferans tezlerinin haftalar öncesinden tüm ülkede tartışılmış olması son derece olumluydu. Bu, birçok insana görüşünü belirlemede ve formüle etmede kolaylık sağladı.

Çevreniz delege seçilmenizi nasıl karşıladı?

Aslında, önceden de özel hayatıma ayıracak pek az zamanım vardı. Şimdi daha da az. Konferans öncesi her gün, her kesimden yurttaşlardan mektuplar aldım. Mektuplarda her defasında, "Perestroikadan yanayız. Demokratikleşme devam etmelidir. Seçimler doğrudan olsun istiyoruz. İşletmelerin özyönetimlerinin güvence altına alınmasından yanayız" gibi ifadeler yer alıyordu. Ve doğal olarak, öğrenci arkadaşlarımdan, genç insanlardan isteklerini içeren pek çok mektup aldım.

Yakın zamana kadar okuduğunuz yüksek okulun Komsomol sekreteriydiniz. Konferans'tan sonra Ural'da çalışmaya giden öğrenci birliğini yönetiyorsunuz. Konferans'ta gençlik üzerine bir karardan sözedildi, bu alanda nelerin değişmesi gerekiyor?

Gerçekte bir karar almak yeterli değil. Konferans zaman açısından gençliğin tüm sorunlarını araştırmak ve bir karara varmak durumunda da değildi. Merkez Komite'nin gelecek oturumlarında bu konuyla ilgilenilmesi gerektiği düşüncesindeyim. Çünkü gençlik içinde ve Komsomol'da şu anda bana çok önemli görünen sorunlarımız var.

Örnek verir misiniz?

Evet, örneğin gençlik ve Komsomol ya da Parti ilişkileri. Politikacılar, bilimadamları ve basın sık sık gençlik sorunlarıyla ilgileniyorlar. Ne ki sorunun esas sahiplerinin fikirleri pek ender soruluyor. Büyük problemlerden biri olarak Komsomol'daki bürokratikleşmeyi belirtmek istiyorum.

Perestroikanın derinleştirilmesiyle ilgili kararda bazı bölümler gençliğe ayrılmış. Bunu lütfen açıklar mısınız?

Konferans, kararda eğitimle ilgili reformların kararlı ve süratli bir biçimde yapılmasını istiyor. Parti gençliği perestroikanın aktif ve inisiyatif bir gücü olarak görüyor. Gençliğin kendi hayat hedefine ulaşılabilmesi, mümkün olduğunca erken bağımsız hale gelmesi ve yeteneklerini azami geliştirebilmesi için gençliğe bu şartları hazırlayacak politikalar hedeflenmelidir. Komsomol'a gelince, Konferans Leninist geleneklerin Komsomol yönetiminde tekrar tam olarak hayata geçirilmesi için Parti'nin desteğini ve bu arada onun örgütsel bağımsızlığını koruması gerektiğini kararda vurguladı.

Şu sıralarda Sovyet gençliği içinde birçok grup ve insiyatif var. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?

Ben bu gelişmeyi çok olumlu olarak değerlendiriyorum. Grupların resmen kabul edilebileceği görüşündeyim. Seçimlerde kendi aralarından aday gösterecek olurlarsa, bence buna izin verilmelidir.

Kadınların da Konferans'ta az temsil edildiği sonuç belgesinde ifade edildi.

Bu gerçekten çok kısa bir bölümdür. Böylelikle de görülüyor ki, sorun, yani kadınların çıkarları sorunu enerjik bir şekilde çözüme muhtaçtır. Kadınlar yönetim organlarında en aşağıdan en yukarıya kadar temsil edilmelidirler. Kadının toplumda ve politik hayattaki rolü yükseltilmelidir.

Pravda gazetesi sizi zarif, sevimli, neşeli ama sabırsız biri olarak karakterize etmiş. Siz kendinizi nasıl görüyorsunuz?

Olayların ortasında, olanbitenin içinde olduğum zaman kendimi iyi hissediyorum, sanırım. İnsanlar neredeyse, ben de orada olmalıyım.

Vitalina Trifonenko için Pravda şu ibareye yer veriyor: "İri yeşil gözleriyle çok büyük bir gücü yansıtıyor. İnandıklarını savunuyor. Coşkusu tüm bir ömre yeter."

(UZ, 12.8.1988'den çevrildi)

Vitalina Trifonenko: "Zarif, sevimli ve neşeli"